

ศึกษารำที่ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย

พระลิขัย อินทโยธ (นราทอง)

29A5022889

ด 294.3134
ล517ศ
2549

Title: ศึกษารำที่ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๘

ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย

พระลือชัย อินุทยโส (นราทอง)

๑
๒๙๔.๓๑๓๔
๓ ๕๑๗ ๗ ๑.๑
๑๕๓๐๕๖
MFN ๙๘๖๘

เลขที่หนังสือ	๕๐๒๒๘๘๙
วันที่	๒๓.๓.๖๙
เลขที่	๓๕๑๖๘ ๑.๑
วันที่	๑๕.๓.๖๐

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๕

ISBN 974-399-868-3

**A STUDY OF THE DONATION OF BUDDHIST
IN LOEI PROVINCE**

PHRA LUECHAI INDAYASO (NARATHONG)

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF BUDDHIST STUDIES
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

B.E. 2549 (2006)

ISBN 974-399-868-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา : พระดิษฐ์ อินทโยโส (นราทอง)
สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.สุวิญ รักษัตย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)   คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)   ประธานกรรมการ

.....
(ดร.สุวิญ รักษัตย์)   อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์)   อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)   กรรมการ

.....
(รศ.วิเชียร ชานูตธนุชากริก)   กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : A Study of the Donation by Buddhists in Loei Province
Student's Name : Phra Luechai Indayaso (Narathong)
Department : Buddhist Studies
Advisor : Dr. Suvin Ruksat
Co-Advisor : Dr. Sukhapat Anonjarn

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thesis Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Chairman
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

D. Suvin
..... Advisor
(Dr. Suvin Ruksat)

La
..... Co-Advisor
(Dr. Sukhapat Anonjarn)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst.Prof.Emerritus Dr.Sukit Chaimusik)

W. Chabutboontharik
..... Member
(Assoc.Prof. Wichain Chabutboontharik)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา	: พระดิอชัย อินุทยโส (นราทอง)
สาขาวิชา	: พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.สุวิญ รักษัตย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์
ปีการศึกษา	: ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักคำสอนเรื่องทานในพระพุทธศาสนา และการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือชาวพุทธในจังหวัดเลยที่ได้ไปทำบุญในช่วงเข้าพรรษาประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๒๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๖ ตอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน ข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา มีความเห็นว่า ทานที่คิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุดคืออามิสทานร้อยละ๗๖.๐ ทานข้อที่สำคัญมากที่สุดคือ ธรรมทาน ร้อยละ๗๒.๐ เหตุผลในการให้ทาน ข้าราชการ มีความคิดเห็นว่าการให้ทานเพราะต้องการบำเพ็ญบุญ ในขณะที่อุบาสกและอุบาสิกา มีความคิดเห็นตรงกันว่า ให้ทานเพราะความศรัทธา การให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุด เป็นสังฆทาน ทานที่ควรให้แก่ใครมากที่สุด มีความคิดเห็นตรงกันว่า ให้แก่พระภิกษุ สามเณร การทำบุญให้ทานส่วนมากอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ ส่วนมากจะให้ทานตามโอกาส ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานของข้าราชการ อุบาสกและอุบาสิกา อยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ค่าเบี่ยงเบน ๑.๐๔ แรงงูใจในการให้ทานของข้าราชการ อุบาสกและอุบาสิกา อยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ ค่าเบี่ยงเบน ๑.๒๔ ลักษณะในการให้ทานข้าราชการ อุบาสกและอุบาสิกา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ ค่าเบี่ยงเบน ๐.๖๑ ปัญหาที่เกิดจากความเข้าใจเรื่องทานคือ การติดอยู่เพียงแค่วัตถุทาน ไม่เข้าใจทานระดับสูงขึ้นไปได้แก่ธรรมทานและอภัยทาน และมองเห็นผู้ให้ทานเป็นคนดีทั้งหมด ทั้งที่ผู้ให้ทานบางคนอาจได้มาซึ่งวัตถุทานอันไม่บริสุทธิ์

Thesis Title : A Study of the Donation of Buddhist in Loei Province
Student's Name : Phra Luechai Indayaso (Narathong)
Department : Buddhist Studies
Advisor : Dr. Suvin Ruksat
Co-Advisor : Dr. Sukhapat Anonjarn
Academic Year : B.E. 2549 (2006)

ABSTRACT

This research aims to study the Buddhist teachings on giving or donation, the donation conducted by Buddhists in Loei Province during the rainy retreat amount 250000. The populations for study are totally 250. The study tool is a set of questionnaire comprising of 6 parts. The data are analyzed by SPSS for Windows through percentage, mean, and standard deviation.

The findings are as follows the opinion on dāna – government officials, male Buddhists and female Buddhists think that the most practicable donation is material donation for 76.0 % and the most important dāna is Dharmma Donation 72.0%. In Motivation on donation, government officials indicate that they need to make merit, while the Male and female Buddhists are inspired by faith. The most beneficial dāna is Sangha Dāna. Monks and novices are the best sources of dāna. The merit derived from dāna is usually dedicated to the deceased. While conducting data. most people pray to fulfill their wishes and they perform the donation on occasions. The opinion on dāna practice and motivation on dāna of government officials, Buddhist male and Buddhist female indicate in high average level for 3.88 mean and for 3.24 standard deviation. The opinion on forms of dāna of government officials and male Buddhists are on a high level for 4.46 and for 0.61 standard deviation. The problem concerning the understanding of dāna is that the Buddhists in Loei province prefer material donation to other forms of dāna. i.e., the gift of truth and forgiveness. They also opt to presume that those who make a donation are good people. That may be against the principles on dāna in Buddhism.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีและเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องของการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง ๒ คือ อาจารย์ ดร.สุวิญ รัตต์ชัย และอาจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนทจารย์ ที่ได้เอาใจใส่ตรวจแก้ปรับปรุงและแนะนำให้คำปรึกษาด้วยดีเสมอมา จึงขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และพระครูกิตติสารสุนนท์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ได้เมตตาให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาและเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณและอนุโมทนาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยตรวจแบบสอบถามพร้อมแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ได้แก่ พระมหาวัฒนา สุรจิตโต ผศ.ภาสกร คอกจันทร์ รศ.วิเชียร ชานูตธนุชกริก ดร.ภัทรารกร เกษสังข์ และอาจารย์สุรพล พรหมกุล และขออนุโมทนาขอบคุณข้าราชการ อุบาสก อุบาสิกา ในจังหวัดเลย ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการทำวิจัยในครั้งนี้ ขออนุโมทนาเจ้าหน้าที่ห้องสมุดวิทยาเขตศรีล้านช้างทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือค้นคว้าข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ขออนุโมทนาขอบคุณอาจารย์เทวัญ เอกจันทร์ (ป.ธ.๘, พธ.ม.) อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขออนุโมทนาขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ที่ไม่ได้กล่าวนามทุกท่าน ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และคุณความดีอันเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ขอน้อมบูชาแด่พระรัตนตรัย ตลอดถึงบิดามารดา พระอุปัชฌายาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกท่านด้วยเทอญ

พระลือชัย อินทยศ (นราทอง)

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

สารบัญชื่อย่อ

การเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยใช้วิธีการเทียบเคียงกับพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ทั้งคัมภีร์ภาษาบาลี คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา ชื่อย่อของคัมภีร์เหล่านั้นมีคำเต็ม ดังนี้

คำย่อ

คำเต็ม

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.

วินัยปิฎก

มหาวิภังค

วิ.ม.

วินัยปิฎก

มหาวคค

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.

สุตตันตปิฎก

ทีฆนิกาย

ปาฎิกวคค

ม.อุ.

สุตตันตปิฎก

มขุฉิมนิกาย

อุปริปนณาสก

ส.ส.

สุตตันตปิฎก

สยสุตตนิคาย

สกาลวคค

อง.เอก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

เอกนิปาต

อง.ทุก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

ทุกนิปาต

อง.ปณจก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

ปณจกนิปาต

อง.ฉกก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

ฉกกนิปาต

อง.สคคก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

สคคกนิปาต

อง.อฎจก.

สุตตันตปิฎก

องคฺคตฺตฺรนิคาย

อฎจกนิปาต

ขุ.ธ.

สุตตันตปิฎก

ขุทฺทกนิคาย

ธมฺมปท

ขุ.พุทธ.

สุตตันตปิฎก

ขุทฺทกนิคาย

พุทธวส

ขุ.วิ.

สุตตันตปิฎก

ขุทฺทกนิคาย

วิมานวตฺต

ขุ.เปต.

สุตตันตปิฎก

ขุทฺทกนิคาย

เปตวตฺต

ขุ.อป.

สุตตันตปิฎก

ขุทฺทกนิคาย

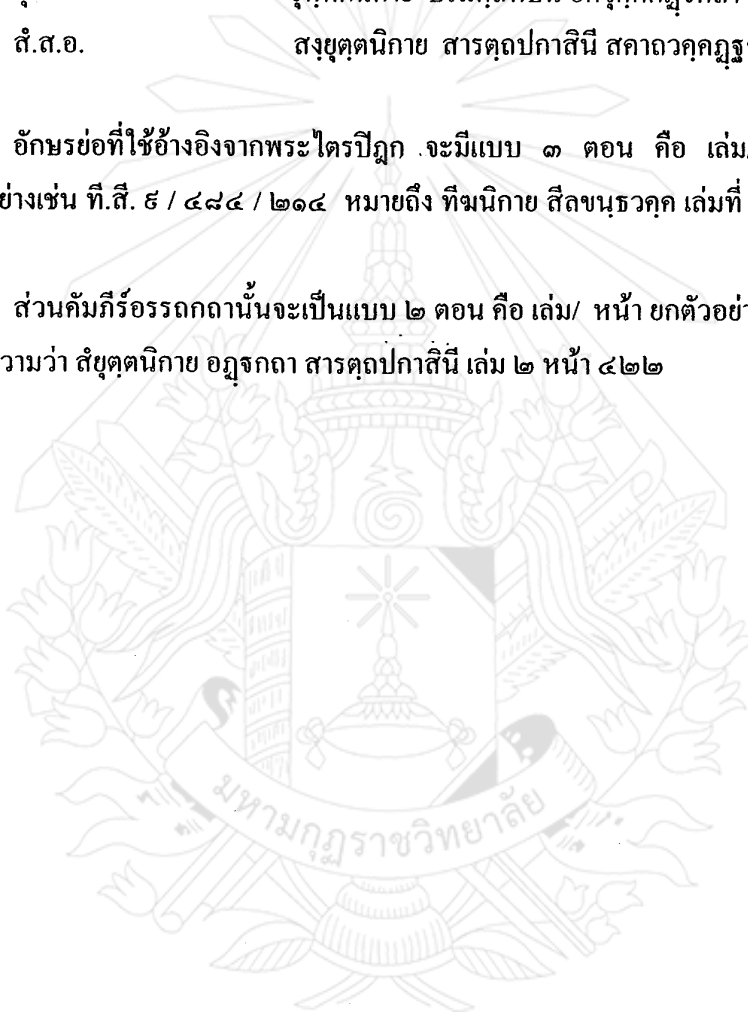
อปทาน

อรรถกถาพระสูตรต้นปิฎก

สํ.นํ.,ข.อ.	สงฺยุตฺตนิคาย สारตฺตปกาสินี นิทาน-ขณฺธวาวคฺคกฺกถา
อง.เอก.อ.	องฺคฺคตฺตริคาย มโนรตฺตปฺรณํ อิกนํปาทกฺกถา
ขุ.ธ.อ.	ขุทฺตนิคาย ฐมฺมปทกฺกถา
ขุ.อิติ.อ.	ขุทฺตนิคาย ปรมตฺตทํปนี อิติวตฺตกฺกถา
สํ.ส.อ.	สงฺยุตฺตนิคาย สारตฺตปกาสินี สคาวคฺคกฺกถา

อักษรย่อที่ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก จะมีแบบ ๓ ตอน คือ เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ ยกตัวอย่างเช่น ที.สํ. ๕ / ๔๘๔ / ๒๑๔ หมายถึง ทีมนิกาย สีลขณฺธวาคฺค เล่มที่ ๕ ข้อที่ ๔๘๔ หน้าที่ ๒๑๔

ส่วนคัมภีร์อรรถกถานั้นจะเป็นแบบ ๒ ตอน คือ เล่ม/ หน้า ยกตัวอย่างเช่น สํ.อ. ๒/๔๒๒ หมายความว่า สงฺยุตฺตนิคาย อฏฺกถา สारตฺตปกาสินี เล่ม ๒ หน้า ๔๒๒

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญคำย่อ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภูมิ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ความหมายของท่านในพระพุทธศาสนา

๒.๒ ประเภทของท่านในพระพุทธศาสนา

๒.๓ ตัวอย่างการให้ท่านในพระพุทธศาสนา

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

ก

ข

ค

ง

ฉ

ณ

๑

๑

๓

๓

๔

๔

๔

๕

๕

๖

๑๕

๔๑

๔๔

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๕
๓.๑ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๕
๓.๒ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๔๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	๔๖
๓.๔ การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ	๔๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๗
๓.๖ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของข้าราชการในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๔๘	๔๘
๔.๑.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของข้าราชการที่ตอบแบบสอบถาม	๔๘
๔.๑.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงาน	๕๑
๔.๑.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน	๕๔
๔.๑.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน	๕๕
๔.๑.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน	๕๖
๔.๑.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (สรุปจากแบบสอบถาม)	๕๘
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของอุบาสกในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๔๘	๕๘
๔.๒.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของอุบาสกที่ตอบแบบสอบถาม	๕๘
๔.๒.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงาน	๖๑
๔.๒.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน	๖๓
๔.๒.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน	๖๔
๔.๒.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน	๖๖
๔.๒.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (สรุปจากแบบสอบถาม)	๖๗
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของอุบาสิกในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๔๘	๖๘
๔.๓.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของอุบาสิกที่ตอบแบบสอบถาม	๖๘
๔.๓.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงาน	๖๘
๔.๓.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน	๗๒
๔.๓.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน	๗๓
๔.๓.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน	๗๔
๔.๓.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (สรุปจากแบบสอบถาม)	๗๖

	๗
บทที่ ๕ บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๗๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๘๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๓
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๘๓
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๘๓
บรรณานุกรม	๘๔
ภาคผนวก	๘๑
ภาคผนวก ก. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิให้คำปรึกษาจัดทำวิทยานิพนธ์	๘๒
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บและรวบรวมข้อมูล	๘๓
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามโครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาการให้ทุนของชาวพุทธ ในจังหวัดเลย	๘๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๒

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานโดยลำดับ	๔๕
ตารางที่ ๒ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องงาน	๕๑
ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ประเภททานวัตถุ ๑๐	๕๔
ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน	๕๖
ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน	๕๗
ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสก จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานโดยลำดับ	๕๙
ตารางที่ ๗ ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับเรื่องงาน	๖๒
ตารางที่ ๘ ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ประเภททานวัตถุ ๑๐	๖๔
ตารางที่ ๙ ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน	๖๗
ตารางที่ ๑๐ ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน	๖๘
ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสิกา จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานโดยลำดับ	๗๐
ตารางที่ ๑๒ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับเรื่องงาน	๗๒
ตารางที่ ๑๓ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ประเภททานวัตถุ ๑๐	๗๔
ตารางที่ ๑๔ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน	๗๗
ตารางที่ ๑๕ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน	๗๘

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

๔๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มีความต้องการความสัมพันธ์ที่ดี ในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะอย่างสันติสุข เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวไปจนถึงสังคมโลก หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในสังคมไทย ได้อย่างชัดเจน อันดับแรกก็คือหลักของ “ทาน” เพราะทานเป็นการแสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างวงศาณาญาติ เพื่อน และกลุ่มคนในสังคม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของชุมชน กล่าวได้ว่า ทาน เป็นหลักการครองคนในสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย สามารถผูกมิตรไมตรี ความรักสมัคกระमानสามัคคี รวมน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้เกิดขึ้นได้ในสังคม อย่างไรก็ดี ผู้ให้ทานย่อมได้ชื่อว่าเป็นที่รักที่ชอบใจของคนทั้งหลาย เพราะผู้รับย่อมชื่นชอบในเมตตาธรรมของผู้ให้เสมอ และผู้ให้ทานยังได้ชื่อว่าเข้าถึงประโยชน์และความดีงามขั้นสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

การให้ การเสียสละ การบริจาคสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งให้ได้ทั้งวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ตลอดถึงปัจจัย ๔ และให้ความรู้ การแนะนำพร่ำสอนในทางที่ดี ตลอดถึงการจัดพิมพ์เอกสารที่ให้ความรู้แก่ผู้อื่น ตามทรรศนะของพระพุทธศาสนา การให้ความรู้หรือธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถแนะนำเสนอแนวคิด แนะนำแนวทางให้ผู้อื่นได้รู้จักพึ่งตนเองได้ให้เข้าถึงความพ้นทุกข์ ได้รับความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตาม การให้ทั้งสองอย่างนี้จะต้องอิงอาศัยกันไปเสมอ ร่างกายย่อมต้องการปัจจัย ๔ หล่อเลี้ยงบำรุงฉันใด จิตใจก็ย่อมต้องการธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงเช่นเดียวกัน หากขาดข้อใดข้อหนึ่งก็ไม่อาจบรรลุประโยชน์สูงสุดได้ เนื่องจากการให้ทางวัตถุเป็นเครื่องบริหารกาย ส่วนการให้ความรู้ ธรรมะ เป็นเครื่องบริหารใจ

การให้ทานในสังคมปัจจุบัน ต้องเลือกให้พอสมควร เพราะการให้แก่คนที่ยังพอช่วยตนเองได้แค่กลับเกียจคร้านทำงานเช่นนั้นนับว่า เป็นการส่งเสริมให้คนนั้นเป็นคนเกียจคร้านเพิ่มขึ้น ไม่รู้จักการพึ่งพาตนเองคอยแต่จะพึ่งคนอื่นตลอดเวลา และถ้าเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ต้องเลือกด้วยว่าท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติเป็นอย่างไร ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมมากน้อยขนาดไหน เป็นต้น เพราะการพิจารณาเลือกให้สิ่งของของตนแก่คนดีมีศีลธรรมนั้น ย่อมมีผลดีกว่าการให้แก่คนไม่ดี ไม่มีศีลธรรม เพราะคนดีมีศีลธรรมย่อมประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีอีกทั้งยังประโยชน์ตนและผู้อื่นให้

สำเร็จได้ สามารถคบค้าสมาคมเป็นมิตรสหายที่ดีต่อกันและกัน ได้ตลอดไป ยามเมื่อตกทุกข์ได้ยากก็ ยังพอมีมิตรที่ดีเป็นที่พึ่งได้ ส่วนคนที่ไม่ดีไม่มีศีลธรรม ย่อมประพฤตินเป็นโทษ สามารถทำความ เคียดรื้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ได้เสมอ คนเช่นนี้จะคบเป็นมิตรสหายที่ดีต่อกันอย่างยาวนานนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก

การให้ของที่ควรให้แก่คนอื่นเป็นเรื่องที่สำคัญ สิ่งของที่ควรให้ปันแก่ผู้อื่นควรเป็นของที่คิ ติที่น่าชอบใจมีคุณประโยชน์ ไม่เกิดโทษ จึงจะยังประโยชน์ให้สำเร็จ สิ่งของที่ไม่ดี ไม่น่าชอบใจ ไม่ มีคุณประโยชน์และมีโทษ ผู้รับย่อมไม่ปรารถนาที่รับเช่นกัน เช่น ให้ของเก่าหรือของที่ชำรุดหรือที่ ouseแล้ว ของที่ไม่ดีไม่งามไม่น่าชอบใจไม่มีประโยชน์ ผู้รับย่อมจะไม่ประทับใจ ของบางอย่างแม้จะ เป็นที่ชื่นชอบของคนบางพวก ได้แก่ คนพาลปัญญาโง่เขลา แต่เป็นโทษ ดังเช่น สิ่งเสพติดมีนเมา ให้โทษ เป็นที่คั่งแห่งความประมาท เหล่านี้ก็นับเป็นสิ่งที่ไม่ควรให้ เพราะรังแต่จะเป็นเครื่องคิง เครื่องเหนี่ยวรั้งให้ผู้รับเข้าถึงฐานะที่ตกต่ำแย่ลงไปอีก คำว่าสิ่งของที่ควรให้ปันนั้น รวมความถึง ธรรมะคือข้อปฏิบัติที่ดีที่ชอบ ที่นำไปสู่ความเจริญและสันติสุข ไม่เป็นไปในทางเสื่อมหรือที่เป็น ทางให้เกิดโทษ หรือเป็นความทุกข์เคียดรื้อน ฉะนั้น การให้สิ่งของที่ควรให้แก่บุคคลที่ควรให้ คือ ให้แก่ผู้ตั้งใจประพฤติธรรม ผู้ทรงศีล ทรงธรรม ตลอดถึงพระอริยบุคคลและพระพุทธรเจ้าทั้งหลาย จึงมีอานิสงส์มาก มีผลมาก ผู้ให้ของเช่นใดย่อมได้รับของเช่นนั้น

ผู้ใดก็ตามถ้าให้ของที่ดี บริสุทธิ์ ที่น่าชอบใจแก่ผู้อื่น ผู้นั้นย่อมได้รับผลของการให้อย่าง ทัตเทียมกัน กล่าวคือย่อมได้รับอานิสงส์ของการให้ในทางที่ดีเลิศทุกประการ อีกอย่างหนึ่ง ให้ คิดถึงอกเขาอกเราให้เข้าใจผู้อื่นด้วยว่าเรามีความต้องการในสิ่งที่ดีอย่างไร ไม่ต้องการสิ่งของที่ไม่ดี อย่งไร คนอื่นก็เช่นกัน ย่อมต้องการสิ่งที่ดีไม่ต้องการสิ่งที่ไม่ดี ต้องการความสุขความสบาย เช่นเดียวกับเราเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ทานก็ถือว่าเป็นเนื้อหาเบื้องต้นที่ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับและปฏิบัติ ก่อนที่จะ เข้าถึงเนื้อในคือหลักคำสอนที่แท้จริงของศาสนา ทานอาจเป็นสะพานที่จะพาคนเข้าสู่เนื้อแท้ของ ศาสนา ในมุมมองกลับกันทานอาจเป็นเหมือนกำแพงขวางกั้นไม่ให้เราเข้าถึงเนื้อแท้ของศาสนา เพราะ มัวไปยึดติดกับรูปแบบของประเพณีพิธีกรรม หวังผลกันเพียงว่า เมื่อให้ทานรักษาศีลแล้วได้ขึ้น สวรรค์ ยิ่งทำให้เราห่างไกลวัตถุประสงค์ของการทำทานในพระพุทธศาสนาออกไปทุกที ยิ่งถ้า พระสงฆ์ไม่นำพาที่จะศึกษาและเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ก็เท่ากับทำลายคุณค่าของศาสนา ไปโดยไม่รู้ตัว

ปัจจุบันผู้ให้ทานได้กลายเป็นเกณฑ์วัดความเป็นคนดีในสังคม โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่น ประกอบ ส่งผลให้มีผู้นิยมทำทานกันมาก พวกกันละเลยคุณธรรมจริยธรรมข้ออื่นเช่นศีล ภาวนา การทำทานกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อม เช่นการทำ

ทานมีผลานิสงส์มากทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้ หรือส่งผลให้ผู้ทำทานเป็นที่ยอมรับของสังคมของกลุ่มการเมือง การปกครอง เพื่อแสวงหาอำนาจหน้าที่โดยอาศัยทานเป็นเครื่องมือดำเนินไปสู่เป้าหมาย โดยเนื้อหาแล้วมุ่งประโยชน์ในรูปลักษณะของอามิสทาน อาศัยรูปแบบเรียกชื่อให้แตกต่างกันออกไป เมื่อปฏิบัติต่อเนื่องสั่งสมเป็นเวลานาน อาจกลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ โดยไม่ได้มองถึงจุดประสงค์ดั้งเดิมว่าที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร หากชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้ใส่ใจศึกษารายละเอียดอย่างถ่องแท้ครบถ้วนแล้ว อาจส่งผลเสียถึงอนาคตอย่างแน่นอน

ถึงแม้การทำทานจะผสมผสานอยู่กับประเพณีทำบุญท้องถิ่นนั้น ๆ ก็ตาม ก็ควรศึกษาว่าทานนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีวิธีทำทานอย่างไร จุดประสงค์เพื่ออะไร มีอานิสงส์อย่างไร ที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้คลาดเคลื่อนจากหลักการเดิมอย่างไรบ้าง

ปัจจุบันการให้ทานดูเหมือนจะมีจุดประสงค์ วิธีการ และเป้าหมาย ที่ผิดแผกไปจากคัมภีร์พระไตรปิฎกมาก จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงเรื่องทานและการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย ตลอดจนถึงจุดประสงค์ วิธีการ และอานิสงส์ที่ได้รับอันจะเป็นการเสริมแนวปฏิบัติให้ถูกต้อง เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น แล้วนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมท้องถิ่นในจังหวัดเลยและจังหวัดอื่น ๆ สืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักคำสอนเรื่องทานในพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือชาวพุทธในจังหวัดเลยที่ได้ไปทำบุญในช่วงเข้าพรรษา ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากร ๒๕๐,๐๐๐ คน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จึงได้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ๒๕๐ คน โดยใช้สูตรของ

Taro Yamane

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- (๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน
- (๒) การปฏิบัติในการให้ทาน
- (๓) แรงจูงใจในการให้ทาน
- (๔) ลักษณะในการให้ทาน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัย ได้ศึกษากลุ่มประชากรในจังหวัดมีทั้งหมด ๕ อำเภอ ในเลย

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ หลักคำสอนเรื่องทานในพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๒ ชาวพุทธในจังหวัดเลย ให้ทานในลักษณะอย่างไรบ้าง
- ๑.๔.๓ ชาวพุทธในจังหวัดเลยมีแนวทางในการให้ทานที่ถูกต้องอย่างไร

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๕.๑ ทำให้ทราบหลักคำสอนเรื่องทานในพระพุทธศาสนา
- ๑.๕.๒ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงในการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย
- ๑.๕.๓ ทำให้ได้แนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการให้ทานในชีวิตประจำวัน

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- ๑.๖.๑ การให้ทาน หมายถึง การให้อามิสทาน คือ ทานวัตถุ ๑๐ ประการ และนอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ตลอดถึงสิ่งของที่สงเคราะห์เข้าในปัจจัย ๔
- ๑.๖.๒ ชาวพุทธในจังหวัดเลย หมายถึง ข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา ในจังหวัดเลย
- ๑.๖.๓ ข้าราชการ หมายถึง ผู้ชายและผู้หญิง ที่มีอาชีพรับราชการในจังหวัดเลย
- ๑.๖.๔ อุบาสก หมายถึง ผู้ชายที่นับถือศาสนาพุทธ ในจังหวัดเลย ที่ประกอบอาชีพนอกเหนือจากรับราชการ
- ๑.๖.๕ อุบาสิกา หมายถึง ผู้หญิงที่นับถือศาสนาพุทธ ในจังหวัดเลย ที่ประกอบอาชีพนอกเหนือจากรับราชการ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย ได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ความหมายของทานในพระพุทธศาสนา
- ๒.๒ ประเภทของทานในพระพุทธศาสนา
- ๒.๓ ตัวอย่างการให้ทานในพระพุทธศาสนา
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ความหมายของทานในพระพุทธศาสนา

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องทานในแง่มุมต่างๆ เบื้องต้นควรทราบความหมายของทานที่ปรากฏในทางพระพุทธศาสนาเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีเป้าหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ความหมายของทานในพระพุทธศาสนาเท่าที่รวบรวมและสรุปได้ ดังนี้

คำว่า “ทาน” (ทานะ-, ทานนะ-) น. ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึงการให้ สิ่งที่ให้ (ให้แก่ชนทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็นให้เพื่อบูชาคุณ เพื่อตอบแทนอุปการะหรือเพื่อสงเคราะห์ ก็เรียกว่าทานทั้งนั้น แต่ถ้าพูดว่าทำบุญให้ทาน คำว่า “ทาน” หมายความว่า สงเคราะห์) (ป., ส.)^๑

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงอธิบายถึงศัพท์ทานไว้ว่า คำว่า “ทาน” เป็นกิริยาศัพท์ แปลว่า ให้ เป็นนามศัพท์ แปลว่า ของที่ให้ กิริยาที่ให้ไม่คิดเอาคืน กลับมา กล่าวโดยสามัญแห่งโวหารว่า ทาน ในทานนั้น มีพรรณนาไว้โดยนิพพจนะว่า ทิพยติเอเตนาติ = ทาน พัสตุนั้น ๆ มีข้าวน้ำเป็นต้น อันบุคคลทั้งหลายยอมให้ด้วยธรรมชาตินี้เป็นเหตุ เพราะเหตุนั้น ธรรมชาตินั้น จึงชื่อว่า ทาน ธรรมชาตินี้เป็นเหตุให้ซึ่งวัตถุที่นั้นแห่งบุคคลผู้ให้บริจา

---

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓๕.

เจตนามีไทยธรรมทานวัตถุเป็นสหาย ชื่อว่า ทาน”^๒ อีกความหมายหนึ่ง คือการให้สิ่งที่ให้ ให้ของที่ควรให้แก่คนที่ควรให้เพื่อประโยชน์แก่เขา สละให้ปันสิ่งของของตน เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น”

คำว่า “ทาน” มีความหมายหลายนัย ดังนี้^๓

“ศัพท์ที่มีมูลเดิมมาจาก ทา ธาตุ ในความ “ให้” ลง ยุ ปัจจัย แล้วแปลง ยุ เป็น อน ได้รูปเป็น ทาน ถ้าจะให้ป็นรูปศัพท์เดิม ต้องลง สิ ปฐมวิภคติ นปุงสกลิงค์ ได้รูปเป็น ทาน ศัพท์นี้อาจแปลได้ถึง ๔ นัย คือ :-

ถ้าเป็นชื่อของสิ่งของที่จะให้สละ เช่นว่า ข้าว น้ำ เงิน ทอง ก็ต้องแปลเป็นรูปกัมมสาธนะว่า “วัตถุที่เขาพึงให้” แยกรูปออกตั้งวิเคราะห์ว่า ทาทพฺพนฺติ = ทาน (ย วัตถุ สิ่งใด เตน อันเขา) พิงให้ เหตุนั้น (ตัว วัตถุ สิ่งนั้น) ชื่อว่า ทาน (สิ่งเขาพึงให้) เช่นในคำว่า ทานวัตถุ สิ่งของที่เขาพึงให้

ถ้าเป็นชื่อของการให้ คือเพ่งถึงกิริยาอาการของผู้ให้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ ให้ด้วยอาการอย่างไร เช่นว่าอาการชื่นชมยินดี อาการหิบบอกให้ เช่นนี้ต้องแปลเป็นภาวสาธนะว่า “ความให้ หรือ การให้” แยกรูปออกตั้งวิเคราะห์ว่า ทิยฺยเตติ = ทาน (เตน อันเขา) ย่อมให้ เหตุนั้น ชื่อว่า ทาน (การให้) รูปนี้ไม่ต้องมีตัวประธาน เพราะเป็นรูปภาวจาก เช่นในคำว่า สัพพทาน ฌมฺมทาน ฌินาติ (การให้ธรรม ย่อมชนะ การให้ทั้งปวง)

ถ้าเป็นชื่อของเจตนา คือเพ่งถึงความคิดอ่าน หรือความตั้งใจให้ทาน หมายความว่าเขาให้ด้วยเจตนาใด เจตนาอันใด ชื่อว่า เป็นเหตุให้เขาสละสิ่งของคือยกเจตนาขึ้นพูดเป็นตัวตั้ง เช่นนี้ต้องแปลเป็นรูปกรรมสาธนะว่า “เจตนาเป็นเหตุให้แห่งชน” แยกรูปออกตั้งวิเคราะห์ว่า เทติ เตนาคิ = ทาน (ช โน ชน) ย่อมให้ ด้วยเจตนากรรมนั้น เหตุนั้น (ตัว เจตนากรรม เจตนากรรมนั้น) ชื่อว่า ทาน (เจตนากรรมเป็นเหตุให้แห่งชน) เช่น ในคำว่า ทานเจตนา เจตนาเป็นเครื่องให้

ถ้าเป็นชื่อของสถานที่ คือเพ่งถึงที่ ๆ เขาให้ มีโรงเรือน ศาลา หรือบ้าน เป็นต้น หมายความว่า เขาให้ในสถานที่ใด สถานที่นั้นได้ชื่อว่า เป็นที่ให้ของเขา คือยกสถานที่ขึ้นพูดเป็นตัวตั้ง เช่นนี้ต้องแปลเป็นรูปอธิกรรมสาธนะว่า “ที่เป็นที่ให้แห่งชน” แยกรูปออกตั้งวิเคราะห์ว่า เทติ เอตุถาคิ =

^๒ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สารานุกรมพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๖.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕๓.

^๔ กองตำรา มหาจุฬาราชวิทยาลัย, อธิบายบาลีไวยากรณ์ (นามกิตก์และกิริยากิตก์), พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒-๓.

ทาน์ (ชโน ชน) ย่อมให้ในที่นั้น เหตุที่นั้น (เอตฺ ฐานํ ที่นั้น) ชื่อว่า ทาน (ที่เป็นที่ให้แห่งชน) เช่น ในคำว่า ทานสาลา โรงเป็นที่ให้ (โรงทาน)

ความหมายของทานที่แท้จริงต้องมีมีลักษณะตามที่นักปราชญ์ท่านได้สรุปไว้คือ “การบริจาควัตถุที่พึงให้ของคนด้วยอำนาจความปรารถนาเพื่ออนุเคราะห์และบูชา ชื่อว่าทาน ส่วนการบริจาควัตถุที่พึงให้ด้วยอำนาจความกลัว ความรัก และความประสงค์สินบนเป็นต้น ไม่ชื่อว่าทาน เพราะเป็นทานที่มีโทษ”^๔

ความหมายของทานตามที่ได้แสดงไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า “ทาน คือการให้ ให้ในสิ่งที่ควรให้ ให้แก่คนที่ควรให้ การบำเพ็ญทานหากได้พิจารณาตามนี้ ย่อมก่อประโยชน์สุข ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา อันนำมาซึ่งความสุขแก่ผู้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ไม่เดือดร้อนในภายหลัง และชี้ชัดว่าทานที่แท้จริงนั้นจะต้องให้เพื่ออนุเคราะห์และบูชา ให้ในสิ่งที่ควรให้ และให้แก่คนที่ควรให้ เท่านั้น

๒.๒ ประเภทของทานในพระพุทธศาสนา

การทำทานในพระพุทธศาสนานั้นแบ่งตามประเภท การให้ทานต้องแบ่งตามการให้ว่า ของ เช่นไร จะให้แก่ใคร เพราะทานที่บริบูรณ์จะมีอันสงฆ์มากน้อยหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยหลายประการ เพราะสิ่งที่ให้ทานนั้นมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีทั้งผู้ให้และผู้รับ มีทั้งส่วนที่เป็นพฤติกรรมกรการให้ คุณสมบัติของผู้ให้และผู้รับ คุณภาพของสิ่งของที่ให้ เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงความถึงพร้อมแห่งทานในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้จัดแบ่งประเภทของทานออกตามคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ประเภทของทานแบ่งตามสิ่งที่ให้

ทานแบ่งตามสิ่งที่ให้มี ๒ ประเภท คือ

(๑) อามิสทาน หรือวัตถุทาน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของต่าง ๆ มีข้าว น้ำ ยารักษาโรค เป็นต้น และทรัพย์สินเงินทองภายนอก ทั้งสิ่งเป็นที่รักมาก เช่น อยุ่ละเล็กละน้อย แขน ขา ดวงตา และวัตถุที่หวงแหนที่สุด คือ การสละชีวิต

^๔ พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๖.

(๒) ธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมเป็นทาน หมายถึงการให้ในส่วนจิตใจ เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การให้อภัย รวมถึงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ชัดเจน ในกิจกรรมการบุญการกุศล ก็จัดเข้าในธรรมทาน^๖

ทาน ๒ อย่างนี้ ธรรมทานเป็นเลิศ อามิสทานช่วยค้ำจุนชีวิตให้เรามีที่พึ่งอาศัย แต่ธรรมทานช่วยให้เรารู้จักพึ่งตนเองได้ต่อไป เมื่อให้อามิสทาน พึ่งให้ธรรมทานด้วย” ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทาน ๒ อย่างนี้ ทาน ๒ อย่างอะไรบ้าง คือ ๑. อามิสทาน (การให้สิ่งของ) ๒. ธรรมทาน (การให้ธรรม) ทาน ๒ อย่างนี้แล บรรดาทาน ๒ อย่างนี้ ธรรมทานเป็นเลิศ”^๗ หนึ่งปัจจัย ๔ ก็จัดเข้าในอามิสทานด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในมังคลัตถปิณีว่า “ปัจจัย ๔ ชื่อว่าอามิสทาน ด้วยสามารถเป็นวัตถุอันบุคคลพึงให้ปัจจัยเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่าอามิส เพราะเป็นของพึงถูกต้องด้วยกิเลสมีตัณหาเป็นต้น อีกอย่างหนึ่ง เจตนาเครื่องบริจาคปัจจัย ๔ เหล่านี้ ชื่ออามิสทาน”^๘

อามิสทาน แปลว่า ให้วัตถุสิ่งของ เรียกชื่อว่า ทานวัตถุ (ของสำหรับให้ หรือของที่ควรให้) มี ๑๐ อย่าง ตามที่ท่านกล่าวไว้ดังนี้

๑. อन्न ได้แก่ ของเคี้ยวและของกินทุกอย่าง เช่น ข้าว
๒. ปาน ได้แก่ น้ำดื่ม ของลื้มทุกอย่าง เช่น น้ำมะม่วง
๓. วตุถ ได้แก่ เครื่องปกปิด คือผ้าห่ม ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว
๔. ยาน ได้แก่ สิ่งที่ช่วยให้ไปได้สำเร็จ เช่น รถ คานหาม ร่ม รองเท้า
๕. มาลา ได้แก่ ดอกไม้ทั้งปวง ต่างโดยเป็นดอกไม้ที่ร้อยแล้ว และยังมีได้ร้อย เช่น ระเบียบดอกมะลิ เป็นต้น หรือต้นไม้ดอกไม้ ต้นไม้ใบ
๖. กนฐ ได้แก่ ของหอมทุกอย่างและเครื่องอุปกรณ์ของหอมที่บดแล้วและมีไม้บด และของลูบไล้ทุกอย่างมีจันทร์ เป็นต้น
๗. วิเลปน ได้แก่ เครื่องทำการข้อมผิว เครื่องตบแต่ง เช่น ธงทิว เครื่องข้อมเครื่องทา
๘. เสยฺยา ได้แก่ สิ่งที่พึ่งใสนอน มีเตียงและตั้ง เป็นต้น และมีผ้าปาวาร หมายถึง ผ้าห่มใหญ่ เสื้อคลุม และผ้าโกเชาว์ หมายถึง ผ้าทำด้วยขนแพะ เป็นต้น เช่น เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม

^๖ อจ.ทก. ๒๐/๑๔๒/๑๒๐.

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, อ่างแก้ว, หน้า ๑๐๘.

^๘ อจ.ทก. ๒๐/๑๔๒/๑๒๐.

^๙ พระสิริมังคลาจารย์, มังคลัตถปิณี แปล เล่ม ๓, อ่างแก้ว, หน้า ๓๑.

๘. อวสธ ได้แก่ ที่อาศัยสำหรับบำบัดอันตรายมีลมและแดดเป็นต้น หรือที่พักมีเรือนชั้นเดียวเป็นต้น เช่น ที่พัก เครื่องรับรอง ศาลา ม้านั่ง

๑๐. ปกติเปลยัย ได้แก่ เครื่องอุปกรณ์แห่งประทีปมีไส้และน้ำมันเป็นต้น เช่น ประทีป (วัตถุสำหรับส่องแสง) เทียน รูป เครื่องแสงสว่าง^{๑๐}

ทานวัตถุ ๑๐ ประการนี้ เป็นเกณฑ์พิจารณาในเบื้องต้นว่า สิ่งที่ควรให้มีอะไรบ้าง การให้ทานโดยวัตถุทั้ง ๑๐ ประการนี้ ไม่ได้มุ่งให้เกิดบรรพชิตเท่านั้น แม้คฤหัสถ์หรือฆราวาสและสัตว์เครื่องจรรณาก็ให้ได้เช่นกัน

ส่วนคำว่า ธรรมทาน หมายถึง การแสดงธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประกาศแล้ว อันเป็นเหตุให้สิ้นทุกข์และนำประโยชน์สุขมาให้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ธรรมทานเป็นยอดแห่งทานทั้งปวง คือเลิศ ประเสริฐสุด กว่าอามิสทานทั้งปวงนั่นเอง ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระคาถาแก่ท้าวสักกะจอมเทพและเหล่าเทวดาว่า “การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง รสแห่งธรรมชนะรสทั้งปวง ความยินดีในธรรม ชนะความยินดีทั้งปวง ความสิ้นตัณหา ชนะทุกข์ทั้งปวง”^{๑๑}

๒.๒.๒ ประเภทของทาน แบ่งตามพฤติกรรมการให้

พฤติกรรมของบุคคลในการให้ทานมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เพราะในแต่ละคนนั้น ย่อมมีกิริยาอาการที่แสดงออกไม่เหมือนกัน กิริยาอาการทำดีของผู้ให้มีความสำคัญมาก โดยไม่จำเป็นว่าสิ่งของที่ให้นั้นน้อยหรือมากแต่ประการใด ดังที่พระพุทธองค์ ได้แสดงลักษณะพฤติกรรมการให้ทานไว้ ๕ ประการ คือ

๑. ให้โดยเคารพ
๒. ให้ด้วยความอ่อนน้อม
๓. ให้ด้วยมือตนเอง
๔. ให้ของที่ไม่เป็นเดน
๕. ให้เพราะเห็นผลที่จะมาถึง^{๑๒}

นอกจากนั้นในปัญจกนิบาต อังคุตตรนิกาย ยังได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการให้ทานไว้อีก ๕ ประการ คือ

๑. ให้ด้วยศรัทธา

^{๑๐} ตี.ส.อ. ๒/๔๒๒.

^{๑๑} พุ.ธ. ๒๕/๓๕๔/๑๔๔.

^{๑๒} อง.ปัญญา. ๒๒/๑๔๗/๒๔๔.

๒. ให้โดยเคารพ
๓. ให้ตามกาลอันสมควร
๔. ให้ด้วยจิตอนุเคราะห์
๕. ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น^{๑๑}

๒.๒.๓ ประเภทของทาน แบ่งตามเจตนา

การให้ทานนั้น หากยึดเจตนาเป็นที่ตั้งมี ๒ วิธี คือ ให้โดยเจาะจงบุคคล และให้โดยไม่เจาะจงบุคคล อันได้แก่

๑. ปาฏิปุคคลิกทาน หรือ ปุคคลิกทาน คือการให้โดยเจาะจงบุคคล ๑๔ จำพวก เช่นถวายในพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า ที่สุดแม้กระทั่งให้ทานเจาะจงในสัตว์ดิรัจฉาน

๒. สังฆทาน คือการให้โดยไม่จำเพาะเจาะจงบุคคล ๑ จำพวก เช่นถวายทานในสงฆ์ ๒ ฝ่ายมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ถวายทานในพระภิกษุสงฆ์^{๑๒}

พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญสังฆทานว่ามีผลหรืออานิสงส์มากกว่าปาฏิปุคคลิกทาน โดยเฉพาะการถวายทานในสงฆ์ ๑ ประเภทนี้ คือถวายแก่สงฆ์ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขย่อมได้รับอานิสงส์มาก จะเห็นได้จากทักษิณาทันที่ถวายในสงฆ์ แม้ภิกษุผู้รับจะเป็นผู้ทุศีลมีเพียงผ้ากาสาจะพันคอก็ตามที แต่ผลของสังฆทานนั้น นับไม่ได้ หาประมาณไม่ได้ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับปาฏิปุคคลิกทานแล้ว อานิสงส์ที่ได้รับจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

๒.๒.๔ ประเภทของทาน แบ่งตามคุณภาพของวัตถุ

ทาน หรือ อามิสทาน เมื่อแบ่งตามคุณภาพมี ๓ อย่างคือ ทาสทาน สหายทาน และสามีทาน ซึ่งทานทั้ง ๓ ได้ปรากฏในมังคลัตถปิณีว่า

ผู้ใดบริโภคนของอร่อยด้วยตน ให้ของไม่อร่อยแก่ชนเหล่าอื่น ผู้นั้นชื่อว่าเป็นทาสแห่งไทยธรรม กล่าวคือทานให้ ผู้ใดบริโภคนสิ่งใดด้วยตนเอง ให้สิ่งนั้นแหละ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นสหายแห่งทานให้ ส่วนผู้ใด ตนเองยังอัตภาพให้เป็นไปด้วยสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมให้ของอร่อยแก่ชนเหล่าอื่น ผู้นั้นชื่อว่าเป็นนาย เป็นหัวหน้า เป็นเจ้าแห่งทานให้ พระผู้มีพระภาคตรัสคำว่า “ทานปติ” ทรงหมายเอาผู้เช่นนั้น

บรรดาทายกทั้ง ๓ จำพวกนั้น บุคคลชื่อว่าเป็นคฤหัสถ์ เพราะเป็นไปในอำนาจวัตถุที่ตนบริโภคนเอง เหตุที่ตนถูกตำหนากะรอบงำ ชื่อว่าเป็นคฤหัสถ์ เพราะเป็นไปในอำนาจแห่งวัตถุที่ตน

^{๑๑} อัง.ปญจก. ๒๒/๑๔๘/๒๔๔.

^{๑๒} ม.อ. ๑๔/๓๓๕/๔๒๗-๔๒๘.

ไม่ให้แก่ชนเหล่าอื่น ... ทายกชื่อว่าเป็นสหายให้ เพราะตั้งของที่ตนพึงบริโภคและของที่พึงให้แก่ชนอื่นไว้โดยเสมอ ๆ กัน ทายกชื่อว่าเป็นนายให้ เพราะไม่เป็นไปในอำนาจแห่งไทยธรรมเอง แต่ทำไทยธรรมนั้นให้เป็นไปในอำนาจของตน^{๑๕}

ในมังคลัตถที่ปณี ยังได้กล่าวถึงความโลก กิเลส ตัณหา เป็นตัวแปรสำคัญส่งผลให้ทานดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกันว่า ทายกผู้ไม่มีความโลภในใจขณะให้ทาน ชื่อว่าเป็นเจ้าแห่งทาน เพราะความโลภนั้นครอบงำไม่ได้ ทายกผู้มีใจใกล้ชิดต่อความเป็นทาสแห่งตัณหาในขณะที่ให้ทาน ชื่อว่าทาสทาน และทายกผู้สละสิ่งของ (ไทยธรรม) อันเป็นที่รักของตนให้ทาน ชื่อว่า สหายทาน^{๑๖}

การให้ทานตามคุณภาพของวัตถุดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า

ทาสทาน คือการให้วัตถุทานที่เลว ราคาถูก หยาบ คุณค่าน้อยกว่าที่ตนใช้บริโภคอยู่ เป็นการให้อย่างถูกเหยียดหยามทั้งสิ่งของและผู้รับ เปรียบเหมือนให้แก่ภพภคณขอ หรือให้ของแก่ทาสของตนในสมัยโบราณ

สหายทาน คือการให้สิ่งของที่อยู่ระดับเสมอตัว ชั้นกลาง หมายความว่า ตนเองมีหรือบริโภคใช้สอยอย่างไร ก็ให้ของเช่นนั้นแก่ผู้อื่น เหมือนให้แก่คนที่อยู่ในฐานะเป็นมิตรสหายกัน แบ่งกันกินแบ่งกันใช้

สามีทาน (หรือทานบดี) คือการให้ของที่ประณีต สวยงาม ของดีมีคุณค่าราคาแพง กว่าของที่ตนบริโภคอยู่ คือเลือกสรรแต่ของที่ดีมีคุณภาพอย่างดีที่สุด ตลอดถึงให้ด้วยความเคารพยำเกรงในวัตถุทานและผู้รับ เหมือนเทิดทูนให้แก่นาย ผู้ที่เคารพนับถือ

๒.๒.๕. ประเภทของทาน แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการให้

การให้ทานนั้น ไม่ว่าจะเป็นอามิสทานหรือธรรมทาน ก่อนอื่นนั้นผู้ให้ต้องทราบจุดประสงค์ของการให้หรือจุดมุ่งหมายของการให้เป็นอย่างดี มิฉะนั้น ก็จะเป็นการให้โดยไร้จุดหมาย หมายความว่าให้โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้ทานของผู้ให้นั้นสูญเปล่า ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการให้ทานจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่เป็นทายกหรือผู้ให้ เพราะถ้าผู้ให้ให้ทานโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักการให้ทานแล้ว ทานนั้นจึงชื่อว่ามีความดีมีประโยชน์อย่างแท้จริง

ในมังคลัตถที่ปณี ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการให้ทานไว้ ๒ ประการ คือ

^{๑๕} พระสิริมังคลาจารย์, มังคลัตถที่ปณี แปล เล่ม ๓, อ่างแล้ว, หน้า ๒๖.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

๑. ให้เพื่ออนุเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนยากไร้ด้วยจิตเมตตาสงสาร โดยไม่หวังผลตอบแทน จึงให้ทาน เพราะคิดว่า ถ้าเรตกอยู่ในสภาพเช่นนั้นจะมีความยากลำบากเพียงไร เมื่อได้รับการช่วยเหลือ จะส่งผลให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. ให้เพื่อบูชาคุณ ได้แก่ ถวายทานในพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวก เพราะค่านิ่งว่า เป็นผู้มีพระคุณแก่ชาวโลก หลักธรรมคำสอนก่อเกิดประโยชน์สุขเป็นอนเนกอนันต์ ให้แก่มารดา บิดา ผู้ให้กำเนิด ครูอาจารย์ ผู้ให้ศิลปวิทยาการ ท่านเหล่านี้เป็นบุพพการีชนผู้ทำอุปการะก่อนที่ตนควรทำการตอบแทนคุณ^{๑๑}

๒.๒.๖. ประเภทของทาน แบ่งตามสาเหตุ หรือแรงจูงใจในการให้

การให้ทานนั้น บ่อมีสาเหตุของการให้ เรียกว่าแรงจูงใจในการให้ บุคคลมีจิตใจขวนขวาย เพื่อให้ทานได้ก็เพราะเกิดจากแรงจูงใจนั่นเอง เหตุแห่งการให้ทานหรือแรงจูงใจในการให้ทาน ดังกล่าว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ๘ ประการ ดังนี้

๑. บางคนให้ทานเพราะได้โอกาสพอเหมาะ
๒. บางคนให้ทานเพราะความกลัวต่อการถูกติเตียน
๓. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าเขาได้ให้แต่ตนแล้ว
๔. บางคนให้ทานเพราะเพราะคิดว่า เขาก็ให้แก่ตน
๕. บางคนให้ทานเพราะคิดว่า การให้ทานเป็นการดี
๖. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าตนหุงหากินเองได้ ชนเหล่านี้หุงหากินเองไม่ได้การที่เราหุงหากินเองได้จะไม่ให้ทานแก่ชนเหล่านี้ผู้หุงหากินเองไม่ได้ ไม่ควร
๗. บางคนให้ทานด้วยคิดว่าเมื่อตนให้ทานนี้ กิตติศัพท์อันงามย่อมขจรไป
๘. บางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุงแต่งจิต^{๑๒}

เหตุแห่งการให้ทานทั้ง ๘ ประการนี้ เป็นแรงจูงใจหรือเป็นเครื่องกระตุ้นจิตใจให้เกิดความขวนขวายในการให้ทาน ในเหตุแห่งการให้ทานทั้ง ๘ ประการนั้นมีทั้งส่วนที่เป็นบุญกุศลคือเป็นเครื่องขัดเกลากิเลสและส่วนที่ตรงกันข้ามคือเป็นเครื่องเพิ่มพูนกิเลสให้กับผู้ให้เอง เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า เหตุแห่งทานข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๖, ๗ และ ๘ จัดเป็นทานวัตถุที่เป็นบุญกุศลเป็นทานที่ปราศจากโทษ ส่วนข้อที่ ๒ และ ๔ นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นทานวัตถุที่บุคคลตกอยู่ในอำนาจของกิเลส

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๑๒} ที.ปา. ๑๑/๓๔๕/๒๖๕-๒๗๐.

อันเป็นเหตุให้ไม่อยากเสียผลประโยชน์ของตนเอง และมุ่งหวังผลประโยชน์เพื่อตนเองฝ่ายเดียว
 ทานประเภทนี้จัดเป็นทานที่มีโทษ

ขณะเดียวกัน พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ทรงแสดงแรงจูงใจในการให้ทานไว้อีก ๘ ประการ
 ดังนี้

๑. บางคนให้ทานเพราะความชอบ
  ๒. บางคนให้ทานเพราะความชัง
  ๓. บางคนให้ทานเพราะความหลง
  ๔. บางคนให้ทานเพราะความกลัว
  ๕. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าพ่อและปู่เคยให้ทาน เคยทำงาน เราไม่ควรให้วงศ์ตระกูล
 แก่แก่เสื่อมหายไป
  ๖. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าตนให้ทานนี้แล้ว หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในสุคติโลก
 สวรรค์
  ๗. บางคนให้ทานเพราะคิดว่า เมื่อตนให้ทานนี้ จิตย่อมผ่องใส เกิดความชื่นชมโสมนัส
  ๘. บางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุงแต่งจิต^{๑๕}
- แรงจูงใจที่ทำให้คนทำทาน ซึ่งในแต่ละข้อก็เป็นแรงกระตุ้นทางจิต คือความมุ่งหวังพัฒนา
 จิตใจให้ผ่องใสงดงามในกุศล บางข้อก็แสดงแรงกระตุ้นจากภายนอก จากสังคม เช่น ประสบเหตุจึง
 ให้ หรือเห็นผู้ที่ทุกข์ยากกว่าตนจึงให้ เป็นต้น และจากที่กล่าวมาพอจะแสดงให้เห็นว่า ทายกจะให้
 ทานด้วยเหตุผลใดก็ตาม จะหวังอานิสงส์เป็นความสุขแก่ตน หรือกิเลสในใจ หรือเพราะแรงจูงใจ
 จากสังคมภายนอก องค์กรประกอบสำคัญมากที่จะทำให้การทำทานบรรลุผลก็คือ ต้องมีผู้รับทานคือ
 ปฏิภาหุเสมอ

๒.๒.๗ ประเภทของทาน แบ่งตามองค์ประกอบของทาน

การให้ทานของบุคคลทั่วไปนั้น ถ้าจะให้สำเร็จผลคือการได้รับอานิสงส์ของทานอย่าง
 สมบูรณ์ ต้องรู้จักวิธีการทำทานอย่างถูกต้อง คนทั้งหลายจะให้ทานด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม และสิ่งที่
 คนปรารถนานั้นจะสำเร็จผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของทาน
 เป็นส่วนสำคัญ ซึ่งองค์ประกอบของทานดังกล่าว มีปรากฏในทานสูตรว่า

“ทายกก่อนแต่จะให้เป็นผู้มีใจดี กำลังให้ทานอยู่ก็มีจิตเลื่อมใส ครั้นให้ทานแล้วก็มีใจชื่น
 บาน นี้เป็นความถึงพร้อมแห่งขัญ (บุญ) ปฏิภาหุผู้สำรวมประพฤติพรหมจรรย์ทั้งหลาย คือท่านผู้

^{๑๕} อ.จ.อภฺจก. ๒๓/๓๓/๒๘๘.

ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ ไม่มีอาสวะ ย่อมเป็นเขตถึงพร้อมแห่งขัญ ทายก
 ดือนรับปฏิคาหกด้วยตนเอง ถวายทานด้วยมือตนเอง ขัญนั้นย่อมมีผลมาก เพราะตนและเพราะผู้อื่น
 ทายกผู้มีปัญญา มีศรัทธา เป็นบัณฑิต มีใจพ้นจากความตระหนี่ ครั้นบำเพ็ญทานอย่างนี้แล้ว ย่อม
 เข้าถึงโลกที่เป็นสุข ไม่มีความเบียดเบียน”^{๒๐}

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถแบ่งแยกออกได้เป็น ๒ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายทายก (ผู้ให้) มีองค์ ๓ ประการ คือ (๑) ก่อนให้ก็มีใจดี (๒) กำลังให้ก็ทำจิตใจ
 เลื่อมใส (๓) ครั้นให้แล้วก็มีใจเบิกบาน

๒. ฝ่ายปฏิคาหก (ผู้รับ) มีองค์ ๓ ประการ คือ (๑) เป็นผู้ปราศจากราคะ (๒) เป็นผู้ปราศจาก
 โทสะ (๓) เป็นผู้ปราศจากโมหะ^{๒๑}

อนึ่ง ทานที่มีอนิสงสัมภานั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการคือ

๑. วัตถุที่จะให้ทาน ต้องเป็นของบริสุทธิ์ คือได้มาด้วยความสุจริต ยุติธรรม

๒. ทายกผู้จะให้ทาน ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรมศีลธรรม

๓. ปฏิคาหกผู้จะรับทาน ต้องเป็นผู้ปราศจากกิเลส หรือพระอริยบุคคล

ขณะเดียวกัน พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงถึงความบริสุทธิ์แห่งทักษิณา ๔ ประการ ดังนี้คือ

๑. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก (ผู้ให้) แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิคาหก (ผู้รับ)

๒. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิคาหก แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก

๓. ทักษิณาที่ไม่บริสุทธิ์ ทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิคาหก

๔. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ ทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิคาหก^{๒๒}

ทักษิณาทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นเรื่องของทายกและปฏิคาหกโดยตรงซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน
 โดยอาศัยวัตถุทานเป็นสื่อกลางในการให้ทาน

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ทานที่จะมีผลมากหรือมีผลอันไพบูรณ์นั้นทั้งทายก
 และปฏิคาหกจะต้องเป็นผู้มีศีลมีกัลยาณธรรม ได้สิ่งของมาโดยธรรม พร้อมทั้งมีจิตใจเลื่อมใสเชื่อ
 ธรรมและผลของกรรม และทักษิณาทานนั้นต้องบริสุทธิ์ทั้งสองฝ่ายคือบริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายกและฝ่าย
 ปฏิคาหก

^{๒๐} อจ.ภก. ๒๒/๓๗/๓๔๕-๕๐.

^{๒๑} อจ.ภก. ๒๒/๓๗/๔๘๖.

^{๒๒} ม.อ. ๑๔/๗๑๕/๓๕๑.

สำหรับองค์ประกอบของท่านที่จะมีผลมากนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงเปรียบเทียบนาที่คินี เหมือนกับทานที่บุคคลให้แก่สมณพราหมณ์ที่ดีผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ และสมณพราหมณ์ผู้ ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการนั้นคือ

๑. เป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิ (เห็นชอบ)
๒. เป็นผู้ที่มีสัมมาสังกัปปะ (คำริชอบ)
๓. เป็นผู้ที่มีสัมมาวาจา (เจรจาชอบ)
๔. เป็นผู้ที่มีสัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)
๕. เป็นผู้ที่มีสัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ)
๖. เป็นผู้ที่มีสัมมาวายามะ (พยายามชอบ)
๗. เป็นผู้ที่มีสัมมาสติ (ระลึกรู้ชอบ)
๘. เป็นผู้ที่มีสัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ)^{๒๓}

ข้อความข้างต้น เน้นถึงสถานภาพของปฏิคาหกเป็นหลัก หากมีคุณธรรมดังกล่าวก็ทำให้ ทานมีอานิสงส์มาก ตรงกันข้าม หากไม่มีก็ทำให้เกิดอานิสงส์น้อยเช่นกัน

การที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงเปรียบเทียบให้เห็นเช่นนี้นั้น เป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติ ของนาที่ดีกับสมณพราหมณ์ที่ดีว่าต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการ พระพุทธองค์ยัง ได้มี พระคำรัสว่า

“พืชที่สมบูรณ์ถูกหว่านลงในนาที่สมบูรณ์ เมื่อฝนตกต้องตามฤดูกาล ธัญ ชาติจะงอกงามได้ เพราะไม่มีศัตรูพืช มีความเจริญงอกงามมีความไพบูลย์ มีผล สมบูรณ์เต็มที่ ฉะนั้น โภชนะที่สมบูรณ์ ที่บุคคลให้แก่สมณพราหมณ์ผู้มีศีล สมบูรณ์ก็ฉะนั้นเหมือนกัน ย่อมนำมาซึ่งกุศลอันสมบูรณ์ เพราะกรรมที่เขาทำไว้ นั้นสมบูรณ์แล้ว”^{๒๔}

อานิสงส์แห่งทาน ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของท่านเป็นสำคัญ โดยมีตัวแปรของฝ่าย ทายก ๓ ประการ และฝ่ายปฏิคาหก ๓ ประการ รวมเป็น ๖ ประการ นอกจากนั้นควรคำนึงถึงวัตถุที่ ให้ ทายกผู้ให้ และปฏิคาหกผู้รับ เพราะทักษิณบางอย่างบริสุทธิ์ฝ่ายทายก แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่าย ปฏิคาหก ซึ่งล้วนเป็นเหตุปัจจัยทั้งนั้น เปรียบเหมือนนาข้าวที่ต้องอาศัยฝนแผ่นดิน น้ำ เมล็ดข้าว ปุ๋ย และวิธีการปลูก ดูแลเอาใจใส่ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยนั้น หากองค์ประกอบของท่าน

^{๒๓} อจ.อภฺจก. ๒๓/๓๔/๒๕๑.

^{๒๔} อจ.อภฺจก. ๒๓/๓๔/๒๕๑.

บริบูรณ์แล้ว ย่อมเกิดผลานิสงส์เป็นบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ ส่งผลให้มีความสุขกาย สุขใจ เป็นไปเพื่อ
สวรรค์ ได้รับผลที่พึงปรารถนาอย่างน่าพอใจ

๒.๒.๘ ประเภทของทาน แบ่งตามอานิสงส์

การให้ทานนั้นช่วยส่งเสริมความร่วมมือกันในทางสังคม เป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับเชื่อม
ช่องว่างทางจิตวิทยาซึ่งมีอยู่ระหว่างคนรวยและคนจนได้มากกว่าการเชื่อมช่องว่างทางเศรษฐกิจอัน
เป็นเรื่องของวัตถุ พระพุทธเจ้าได้ตรัสย้ำว่า “ผู้มีจิตตั้งมั่นในอัญญ (ทาน) นี้แล้ว ย่อมละโทษได้”^{๒๕}

“ถ้าบุคคลตั้งความปรารถนาที่จะไปเกิดในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หลังจากให้ทานคือข้าว
น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์
เขาจะบรรลุถึงความปรารถนานั้นได้ ถ้าเขาเป็นผู้มีศีล มิใช่เป็นผู้ทุศีล”^{๒๖}

อนึ่ง พระพุทธองค์ ได้ตรัสถึงบุคคลที่เป็นทานบดี ย่อมได้รับความอนุเคราะห์
ช่วยเหลือจากพระอรหันต์ และอานิสงส์ที่พึงได้รับอื่น ๆ รวม ๗ ประการ คือ “พระอรหันต์ ๑.
พึงอนุเคราะห์ ๒. พึงเข้าไปหา ๓. พึงรับทาน ๔. พึงแสดงธรรม ๕. กิตติศัพท์พึงจรไป ๖. เข้าไปยัง
สังคมใด ๆ พึงเป็นผู้แก้อริไม่ก่อเงิน และ ๗. คนมีศรัทธา เป็นทานบดี ยินดีให้ทานสม่าเสมอ
หลังจากตายแล้ว พึงไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์”^{๒๗}

ผลทานทั้ง ๗ ประการดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า ข้อที่ ๑-๖ เป็นผลทานที่เห็นอย่างประจักษ์ใน
ปัจจุบัน และข้อที่ ๗ เป็นผลทานที่จะพึงได้รับในสัมปรายภพ ขณะเดียวกันพระสูตรนี้ได้เน้นถึงคน
ที่มีศรัทธา เป็นผู้ให้ทานอย่างสม่าเสมอเท่านั้นที่จะเป็นผู้พึงได้รับผลหรืออานิสงส์ของทานอย่าง
แท้จริง และพระพุทธองค์ได้ตรัสถึงอานิสงส์ของทานในระดับพื้นฐานไว้อีก ๕ ประการ คือ

๑. ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก
๒. สัตบุรุษย่อมคบหาผู้ให้ทาน
๓. กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมจรไป
๔. ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์
๕. ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์^{๒๘}

^{๒๕} พุ.ธ. ๒๕/๕๑๒/๖๑๖.

^{๒๖} อจ.อภฺจก. ๒๓/๓๕/๒๕๒.

^{๒๗} อจ.สคฺตค. ๒๓/๕๗/๑๐๕-๑๑๑.

^{๒๘} อจ.ปญฺจก. ๒๒/๓๕/๕๖.

จากอานิสงส์ของท่านทั้ง ๕ ประการนี้ กล่าวได้ว่า ทายกหรือผู้ให้ทานย่อมได้รับอานิสงส์ คือเป็นที่รักที่ชอบใจของคนทั่วไป มีคนคิดเป็นเพื่อน มีชื่อเสียงในทางที่ดี ประกอบไปด้วยคุณธรรม นี้เป็นอานิสงส์ที่จะพึงได้รับและเห็นประจักษ์ในปัจจุบัน ส่วนอานิสงส์ที่จะพึงได้รับในสัมปรายภพ ก็คือย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์นั่นเอง

อย่างไรก็ดี ทายกผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ ประการแก่ปฏิคาหก คือ “(๑) ให้อายุ (๒) ให้อวรรณะ (ผิวพรรณ) (๓) ให้อสุชะ (ความสุข) (๔) ให้อพละ (กำลัง) (๕) ให้อปัญญา ครั้นให้สิ่งเหล่านี้ แก่ผู้อื่นแล้ว ตนเองก็เป็นผู้พึงได้รับอายุ วรณะ สุขะ พละ และปัญญาเช่นเดียวกัน”^{๒๕} อาจจะเรียก ได้ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น”^{๒๖}

นอกจากนั้น พระพุทธองค์ยังทรงแสดงผลของสัปปริสทาน (ทานของคนดี) ไว้ในปัญจกนิบาท อังคุตตรนิกาย ว่า

ครั้นเราให้ทานด้วยศรัทธาแล้ว ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีรูปงาม นาคู นำเลื่อมใส มีฉวีวรรณะผุดผ่องยิ่งนัก

ครั้นให้ทานโดยเคารพแล้ว ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้ที่บุตร ภรรยา ทาส คนใช้ และกรรมกรตั้งใจฟังด้วยดี เจริญโตสดับ ตั้งใจใฝ่รู้

ครั้นให้ทานตามกาลตามกาลอันควรแล้ว ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีความปรารถนาที่เกิดขึ้นตามกาลบริบูรณ์

ครั้นเป็นผู้มีจิตอนุเคราะห์ให้ทานแล้ว ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีจิตน้อมไปเพื่อบริโภคมกคุณ ๕ สูงยิ่งขึ้นในที่ที่ทานนั้นเสด็จผล

ครั้นให้ทานไม่กระทบตนและผู้อื่นแล้ว ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีโภคทรัพย์ ไม่มีภยันตรายมาแต่ที่ไหน ๆ คือ จากไฟ จากน้ำ จากพระราชา จากโจร จากคนไม่เป็นที่รัก หรือจากทายาท^{๒๗}

ข้อความดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงอานิสงส์ของท่านว่าเกิดจากเงื่อนไขทางจิตใจของผู้ให้มากกว่าคุณค่าของวัตถุโดยตรง การให้ศรัทธา การวะหรือโอกาสเหล่านี้ ก็เป็นเงื่อนไขทำให้ทานมีคุณค่าอีกเช่นกัน แม้ว่าพระพุทธองค์จะทรงเน้นผู้รับเป็นองค์ประกอบหลัก แต่ก็มีได้ให้

^{๒๕} อจ.ปญจก. ๒๒/๓๗/๕๘.

^{๒๖} ส.ส. ๑๕/๒๕๖/๓๗๔.

^{๒๗} อจ.ปญจก. ๒๒/๑๔๘/๒๔๕.

ความสำคัญเฉพาะพระอรียบุคคลระดับสูง แม้การให้ทานสัตว์เดียรัจฉานก็มีอานิสงส์ตามสมควร รวมทั้งผู้ทุศีลหรือมีศีลอีกด้วย ดังพระคาร์สว่า

ทานแก่สัตว์ดิรัจฉาน พึงหวังผลทักษิณา (ทาน) ได้ร้อยเท่า

ทานแก่ปุถุชนผู้ทุศีล พึงหวังผลทักษิณา ได้พันเท่า

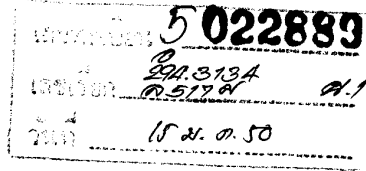
ทานแก่ปุถุชนผู้มีศีล พึงหวังผลทักษิณา ได้แสนเท่า

ทานแก่บุคคลภายนอก (พุทธศาสนา) ผู้ปราศจากความกำหนัดในกาม พึงหวังผลทักษิณา ได้แสน โกฎิเท่า

ทานแก่ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำ โสคาปัตติผลให้แจ้ง พึงหวังผลทักษิณาจนนับไม่ถ้วน ได้ จนประมาณ ไม่ได้ ไม่ต้องกล่าวถึงพระ โสคาบัน ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำสกทาคามีผลให้แจ้งพระสกทาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำอนาคามีผลให้แจ้ง พระอนาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำอหัตตผลให้แจ้ง สาวกของตถาคตผู้เป็นอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้า และตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า การให้ทานจะมีอานิสงส์มากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิบัติ ททั้งสองนั้นต้องเป็นผู้บริสุทธ์และวัตถุก็ต้องบริสุทธ์ด้วยเช่นกัน บุคคลผู้ให้ทานก็ย่อมหวังผลทานบ้างเป็นธรรมดา ขณะเดียวกันท่านนั้นก็ย่อมให้ผลตามวัตถุทานที่บุคคลนั้น ๆ ให้แล้ว แต่ที่สำคัญ การให้ทานนั้นต้องมุ่งการตกแต่งประดับจิตใจเป็นพื้นฐาน เพราะท่านนั้นจะให้ผลในรูปแบบใดก็ตามก็ปล่อยให้ไปตามเหตุตามผลที่เกิดขึ้น ซึ่งอานิสงส์ที่พุทธศาสนิกชนควรจะได้รับอย่างแท้จริงก็คือความเป็นผู้ไม่หวังสิ่งตอบแทนในการให้ทาน แต่มุ่งเพื่อประดับปรุงแต่งจิต โดยไม่กลับมาสู่โลกนี้อีก ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “ทานที่บุคคลให้โดยไม่มี ความหวัง แต่ให้เพื่อประดับจิตและปรุงแต่งจิต เมื่อตายไปย่อมเกิดในพรหมโลก เขาสิ้นกรรม หมดความเป็นใหญ่แล้ว เป็นผู้ไม่กลับมา”^{๗๒} จากพระพุทธพจน์ดังกล่าวนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ทานให้โดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทนใด ๆ กล่าวคือ ไม่ให้ทานเพื่อชมคนอื่น ไม่ให้ทานเพื่อเอาหน้า แต่ให้เพื่อมุ่งขัดเกลาคใจตนเองให้หมดจดจากกิเลสตัณหาต่าง ๆ ขจัดความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นต้น ก็จะได้รับอานิสงส์ของทานอย่างบริบูรณ์ เพราะท่านเป็นบัณฑิตก้าวไปสู่ธรรมะชั้นสูงมุ่งตรงสู่พระนิพพานได้ โดยไม่ยาก

สรุปความว่า ความหมายของทานทั่วไป คือการเสียสละ ลดความเห็นแก่ตัว มุ่งประโยชน์ของผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมตามโอกาส ความหมายของทานในพระพุทธศาสนา คือการให้ ให้ในสิ่งที่ควรให้ ให้แก่บุคคลที่ควรให้ แบ่งปันความสุขให้แก่ผู้อื่น โดยมีทานเป็นพื้นฐานก่อนแล้วรักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนาตามลำดับ เป็นการขจัดกิเลสแม้เจรรวมความตระหนี่ โดยแบ่งเป็นอามิส

^{๗๒} อก.อุฎจก. ๒๓/๓๓/๒๘๕๕.

๑๕

ทาน คือการให้สิ่งของมีวัตถุ ๑๐ ประการ ได้แก่ ข้าว น้ำ เป็นต้น และธรรมทาน คือการให้ธรรมะ คำสอน ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ทานในพระพุทธศาสนาจะมีอันนิสงส์มากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิบัติ ทานวัดทุก เจตนาความตั้งใจ จุติมุ่งหมายของการให้แต่ละอย่างดีหรือเลว หยาดหรือประณีตอย่างไร เป็นต้น ทาน เมื่อทำถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธศาสนาแล้ว ย่อมนำมาซึ่งประโยชน์สุขแก่ผู้ปฏิบัติ เกิดความสงบสุขร่มเย็น เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อหนุนกัน ส่งผลดีต่อสังคมประเทศชาติโดยรวม แต่เหตุไฉนการให้ทานที่ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เดิมจึงไม่ค่อยมีใครนำมาตีแผ่ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ต่างนำไปใช้โดยไม่คำนึงถึงเป้าหมายเดิมที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้คือ เพื่อเป็นเครื่องดำเนินไปสู่มรรคผลนิพพาน

๒.๓ ตัวอย่างการให้ทานในพระพุทธศาสนา

การให้ทานในพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงลักษณะของการให้ซึ่งแบ่งตามประเภทของการให้ไว้แล้ว ต่อไปนี้จะได้อธิบายถึงบุคคลที่ให้ทานตามวัตถุทาน ๑๐ และอื่น ๆ นอกเหนือจากวัตถุทาน โดยมีตัวอย่างการให้ทานซึ่งปรากฏในพระสูตรต้นคปิฎก ดังจะได้นำมากล่าวไว้เพื่อเป็นตัวอย่างในการให้ทานของชาวพุทธหรือพุทธศาสนิกชนต่อไป

สิ่งของที่ให้ โดยระบุถึงชื่อวัตถุสิ่งของที่ให้ทาน คุณภาพของวัตถุหยาดหรือประณีตเฉพาะที่นับเนื่องในทานวัตถุ ๑๐ ประการ และทานที่นอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ซึ่งสงเคราะห์เข้าในปัจจัย ๔

พฤติกรรมกรให้ มีวิธีการให้อย่างไร เจาะจงบุคคลหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

วัตถุประสงค์ มีเป้าหมายให้ทานเพื่อบูชาคุณหรือเพื่ออนุเคราะห์

อันนิสงส์ ให้ทานแล้วได้ผลเป็นอย่างไรบ้าง

๒.๓.๑ การให้ข้าวเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท อนุณี ได้แก่ ของเคี้ยวและของกินทุกอย่าง เช่น ข้าว ปลา อาหาร ผัก ผลไม้ เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างดังนี้

พระทวารณีนัยเถระ “ในอดีตชาติ เป็นพรานเนื้อ ได้ถวายเนื้อแด่พระพุทธเจ้า พระนามว่า วิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย จุดจากอัฐภานั้นแล้ว ได้เกิดเป็น พระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละทานมาก ในชาติสุดท้าย ได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๓}

พระนทีกัสสปเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ ผู้กำลังเสด็จบิณฑบาต เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๔}

พระกาฬทายีเถระ “ในอดีต ท่านได้ถวายอาหารบิณฑบาตชั้นดีเยี่ยม แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๑๘ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๒๕ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ๕๐๐ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๕}

พระอัมพทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเกิดเป็นวานรในป่าหิมพานต์ ได้ถวายผลมะม่วงสุกแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าอินทสิริ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไปเกิดในเทวโลก ๕๗ กัป และมาเกิดในมนุษยโลก ได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑๔ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๖}

พระเอกสิญญกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเคยถวายภิกษาทัพพีหนึ่งแก่พระสาวกของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี ด้วยจิตเลื่อมใส เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๗}

พระเอกปิณฑปาตทายิกานเถรี “ก็เป็นอีกตัวอย่างของสตรี ซึ่งในอดีตชาติขณะเป็นอัครมเหสีของพระเจ้าพันธุมาในนครพันธุมา ได้ทูลขอพระราชานุญาตเพื่อถวายทานแด่สมณะผู้มีอินทรีย์อันอบรมแล้วรูปหนึ่ง เมื่อพระนางรับบาตรแล้วนิมนต์พระสมณะให้ฉันจนอิ่มหน้าด้วยข้าวที่ระคนด้วยน้ำมันและนมส้ม ได้ทำของหอมและเครื่องไล้ทาเอาร่างแหเปิดแล้ว เอาผ้าเหลืองคลุมไว้และนึกถึง

^{๓๓} พุ.อป. ๓๒/๑๒/๓๕๑.

^{๓๔} พุ.อป. ๓๓/๒๕/๓๓๕.

^{๓๕} พุ.อป. ๓๒/๔๘/๑๕๖.

^{๓๖} พุ.อป. ๓๒/๕๓/๒๑๐.

^{๓๗} พุ.อป. ๓๒/๑๘/๒๑๘.

อารมณ์นี้ตลอดชีวิต ด้วยผลทานนั้น พระนางได้เป็นพระอัครมเหสีของท้าวสักกรินเทวราช ๓๐ พระองค์ ได้สิ่งของที่พึงประสงค์ ได้เป็นพระอัครมเหสีของพระเจ้าจักรพรรดิ ๒๐ พระองค์”^{๓๘}

พระโหมทททายิกาเถรี “ในอดีตชาติ ท่าน ได้เกิดเป็นสาวใช้ มีจิตเลื่อมใสมีใจยินดีมีเจตนาหัง มั่นได้ถวายขนมคัน ๓ มัด เพราะผลแห่งทานนั้น ท่าน ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลु วิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๓๙}

ปฐมภรรยาวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่อุบาสก ผู้รู้จักที่ควรทำเรื่องที่ ๑ เป็นวิมานอัน รุ่งเรืองยิ่งในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะได้ถวายอาหารแด่พระผู้มีพระภาค”^{๔๐}

ผลทายกวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่บุรุษผู้ถวายมะม่วง ๔ ผล เป็นวิมานอันรุ่งเรืองใน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผู้ถวายผลมะม่วงคือเจ้าพนักงานเฝ้าสวนมะม่วงของพระเจ้าพิมพิสาร ผู้กำลังนำผลมะม่วงอย่างดีเยี่ยมไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร แต่เมื่อเห็นพระมหาโมคคัลลานเถระที่ชว บินชบาตอยู่จึงได้ถวายผลมะม่วงนั้นแด่พระเถระ โดยยอมให้ลงพระราชอาญาใด ๆ ก็ได้”^{๔๑}

ยวपालกวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่ผู้เฝ้านาข้าวเหนียว ผู้ถวายขนมสดแก่ภิกษุ เป็น วิมานแก้วมณีกว้าง ๑๒ โยชน์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะได้ถวายขนมที่ตนกำลังจะบริโภคร่วมกับ พระชีนาสพรูปหนึ่งที่เกี่ยวข้องบิดาของตนจนจะหมดเวลาฉันภัตตาหารแล้ว แต่ยังไม่ได้รับอาหาร ะไรเลย”^{๔๒}

พระนางสามาวดี “ในอรรถกถาพระธรรมบท พระนางมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อย่างแรงกล้า เมื่อพระเจ้าอุเทนพระสวามีจะประทานพรแก่พระนาง พระนางจึงถือโอกาสขอพร โดยนิมนต์พระภิกษุสงฆ์จำนวน ๕๐๐ รูปมาฉันทุกวัน พระนางพร้อมทั้งบริวาร ได้ฟังธรรมเป็นประจำในราชนิเวศน์ของตนด้วย เรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของมนุษย์เรา ถึงมีความพร้อม ด้านวัตถุครบถ้วน ก็ยังมีความต้องการเติมเต็มด้านจิตใจอยู่”^{๔๓}

^{๓๘} พุ.อป. ๓๓/๔๖/๓๗๓.

^{๓๙} พุ.อป. ๓๓/๓๐/๓๕๐.

^{๔๐} พุ.วิ. ๒๖/๕๒๖/๑๑๒.

^{๔๑} พุ.วิ. ๒๖/๑๐๖๐/๑๓๓.

^{๔๒} พุ.วิ. ๒๖/๑๐๘๗/๑๓๕.

^{๔๓} พุ.ธ.อ. ๒/๗.

จากการศึกษาตัวอย่างการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ข้าวรวมถึงของเคี้ยวของกินทุกอย่างเป็นทานนั้น พบว่า ในอดีตของพระเถระ พระเถรี และอุบาสก อุบาสิกา ท่านเหล่านั้นได้ถวายเนื้อบ้าง ผลไม้บ้าง อาหารชั้นเยี่ยมบ้าง ขนมบ้าง ขณะที่เกิดเป็นมนุษย์บ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง แต่ท่านเหล่านั้นมีจิตเลื่อมใส ตั้งใจถวายทาน ส่วนมากผู้รับทานจะเป็นพระพุทธเจ้าในอดีต ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้น ได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ชาติสุดท้ายจึงได้บรรลุพระอรหัตต์ พร้อมด้วยคุณวิเศษต่าง ๆ

๒.๓.๒ การให้น้ำเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท ปานี้ ได้แก่ น้ำดื่ม และของดื่มทุกอย่าง เช่น น้ำ น้ำมะม่วง น้ำผึ้ง เนยใส และน้ำผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้มีตัวอย่างดังนี้

พระอุทกทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายน้ำดื่มแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๖๑ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละทานมาก ในชาติสุดท้าย ได้บรรลุพระอรหัตต์พร้อมกับคุณวิเศษ”^{๔๔}

พระมรุปิลตักเถระ “ซึ่งท่านได้ถวายน้ำผึ้ง แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะผู้เสด็จออกจากสมณิ ท่านมีใจผ่องใสถวายบังคมพระบาทของพระองค์ด้วยเศียรเกล้า ด้วยผลทานนั้น ท่านได้เป็นพระราชอาพระนามว่าสุทัตสนะ มีน้ำผึ้งออกจากรากไม้ไหลลงในโภชนาหารของท่าน และไม่ไปตกทุกคติเลย ทรงสมบุรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ มีกำลังมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการได้ถวายน้ำผึ้ง”^{๔๕}

พระเมตตคุเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายเนยใสแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่านได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๓ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๕๑ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าประเทศราชอีกนับชาติไม่ถ้วน ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตต์พร้อมกับคุณวิเศษ ทั้งนี้ ก็เพราะท่านได้ถวายเนยใสนั่นเอง”^{๔๖}

พระอุทกทายิกเถรี “ในอดีตชาติ ท่านเกิดเป็นหญิงมีอาชีพหาบน้ำขายอยู่ในเมืองพันธุมดี ได้ถวายน้ำสรงแด่พระสงฆ์ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเป็นคนมีผิวพรรณสะอาดผ่องใส ได้เป็นพระมเหสีของท้าวเทวราช ๕๐ พระองค์ และได้เป็นพระมเหสีของพระเจ้าจักรพรรดิ ๒๐ พระองค์

^{๔๔} พ.อุป. ๓๒/๒๕/๓๗๓.

^{๔๕} พ.อุป. ๓๒/๕๕/๑๖๕.

^{๔๖} พ.อุป. ๓๒/๔๕/๖๖๐.

**ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ
วิราชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๔๗}**

กัญชิกทายิกาวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่หญิงผู้ถวายน้ำข้าวปรุงผสมผลพุทราอบ เป็น
วิมานอันรุ่งเรืองยิ่งในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หญิงผู้นี้เป็นภรรยาของหมอคคนหนึ่ง ในหมู่บ้าน
อินทวิณฑะ แคว้นมคธ วันหนึ่งนางเห็นท่านพระอานนท์มาขึ้นบิณฑบาตที่หน้าบ้านจึงออกไปถาม
ว่าท่านต้องการอะไร เมื่อได้รับคำตอบว่า พระผู้มีพระภาคทรงอาพาธด้วยโรคลมในพระอุทร
มีพระประสงค์จะเสวยน้ำข้าว จึงจัดน้ำข้าวใส่บาตรด้วยความตั้งใจ”^{๔๘}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้น้ำเป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทาน
ส่วนมากจะเป็นพระเถระ พระเถรี และอุบาสิกา ซึ่งในอดีตท่านเหล่านั้นจะเกิดเป็นมนุษย์ใน
สถานภาพที่ต่างกัน และมีจิตเลื่อมใสถวายทาน เช่น น้ำดื่มบ้าง น้ำผึ้งบ้าง เนยใสบ้าง น้ำสำหรับสรอง
(อาบ) บ้าง แต่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าในอดีต ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำ
ให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ในชาติสุดท้ายบรรลุพระ
อรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๓ การให้ผ้าเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท วัตถุ ได้แก่ เครื่องปกปิด คือ ผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว และเสื้อผ้า
อาภรณ์ เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างดังนี้

พระวัตถทนายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเกิดเป็นพญาครุฑ เห็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าอโศก
ทัสสี เสด็จไปยังภูเขาคันธมาทน์ จึงแปลงกายเป็นมาณพเข้าไปเฝ้าถวายผ้าผืนหนึ่งแด่
พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๗ ชาติ ในชาติสุดท้าย
ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๔๙}

พระเอกทุสสทนายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นคนเกี่ยวหญ้าขาย มีศรัทธาได้นำผ้าสาฎกผืน
หนึ่งไปถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่ไปสู่ทุกคติเลย ในกัป
ที่ ๓๖ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละานุภาพมากถึง ๓๓ ชาติ เป็นจอมแห่งเทพ ๓๖ ชาติ

^{๔๗} บุ.อป. ๓๓/๑๑๖/๓๘๓.

^{๔๘} บุ.วิ. ๒๖/๗๑๕/๘๓.

^{๔๙} บุ.อป. ๓๒/๔๕/๒๐๕.

เป็นพระเจ้าประเทศราชนับชาติไม่ถ้วน ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๐}

พระอัครมเจดกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นคนเฉลียวใจ ได้ถวายผ้าเครื่องท่อนแก่พระพุทธเจ้า พระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกขิเลย ในชาตินี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๑}

พระโปตถทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายผ้าเปลือกไม้บูชาพระรัตนตรัย เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกขิเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๒}

พระมหาโกฏฐิกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายผ้าจีวรใหม่แก่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้แตกฉานในปฏิสัมภิทา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านท่องเที่ยวไปในสุคติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๓}

นาควิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่หญิงผู้ถวายผ้าคู่หนึ่งแก่พระพุทธเจ้า นางเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะได้ถวายผ้าคู่หนึ่งแก่พระผู้มีพระภาค และได้ฟังพระธรรมเทศนา ได้บรรลุโศคาปัตติผล”^{๕๔}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ผ้าเป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ และอุบาสิกา ซึ่งในอดีตท่านเหล่านั้นจะเกิดมีสถานภาพที่แตกต่างกัน เช่น เป็นมนุษย์ มีฐานะเป็นคนเกี่ยวหญ้าบ้าง เป็นคนยากจนบ้าง เป็นสัตว์เคร่งฉาน เป็นพญาคρχุ เป็นคิน และมีจิตใจมโหดวาทาน เช่น ผ้าสาฎกบ้าง ผ้าเปลือกไม้บ้าง จีวรบ้าง แก่พระพุทธเจ้าในอดีต พร้อมทั้งตั้งความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ในชาติสุดท้ายบรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

^{๕๐} บ.อ.ป. ๓๒/๑๕/๕๐๓.

^{๕๑} บ.อ.ป. ๓๒/๑๔/๒๔๐.

^{๕๒} บ.อ.ป. ๓๒/๒๔/๔๓๗.

^{๕๓} บ.อ.ป. ๓๓/๒๒๑/๒๖๘.

^{๕๔} บ.วิ. ๒๖/๗๐๕/๘๑.

๒.๓.๔ การให้ยานพาหนะเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท ยาน ได้แก่ สิ่งที่จะช่วยให้ไปได้สำเร็จ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ในการสัญจร มียาน พาหนะ เช่น รถ เรือ ช้าง ม้า วัว ควาย คานหาม รongเท้า เป็นต้น เพราะ ยานพาหนะเป็นต้น ใช้งานอเนกประสงค์ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ใช้พักผ่อนชั่วคราวได้ ในทานวัตถุ ประเภทนี้ มีตัวอย่างดังนี้

ขทิรวินยเวรตเถระ “ในอดีตชาติ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เป็นนายเรืออยู่ที่ ท่าอันขรุขระ ข้ามส่งคนจากฝั่งนี้ไปฝั่งโน้น ได้นำเรือมารวมไว้เป็นอันมากแล้วนำประทุนเรือที่นาย ช่างตกแต่งเป็นอันดีไว้ต้อนรับพระนราสกะ พร้อมด้วยเหล่าพระภิกษุสงฆ์ เมื่อสัมพุทธเจ้าเสด็จ มาแล้วเสด็จขึ้นเรือ และทรงพยากรณ์ว่า ในอนาคตกาล ท่านจักถึงความเป็นมนุษย์ เป็นบุตรแห่ง พรหมณ์ มีนามชื่อว่าเรวตะ จักออกจากเรือนบวชในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่าโคดม ภายหลังเขาบวชแล้ว จักประกอบความเพียร เจริญวิปัสสนากำหนดรู้อาสวะทั้งปวงแล้ว จักสำเร็จ เป็นพระอรหันต์”^{๕๕}

พระหัตถิกายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเคยถวายช้างประเสริฐควรเป็นพาหนะแด่ พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๗๘ ท่านได้ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าสมันตปาสาทิกา ถึง ๑๖ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुพระ อรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๖}

พระปาลณิกายกเถระ “ในอดีตชาติ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ ท่านได้ถวาย รองเท้าคู่หนึ่งแด่พระพุทธองค์ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๗๗ ท่านได้เกิด เป็นพระเจ้าจักรพรรดิถึง ๘ ชาติในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๗}

พระรัฐपालเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายช้างทรงเป็นพาหนะแด่พระพุทธเจ้าพระนาม ว่าปทุมุตตระ ได้ตีราคาช้างพร้อมทั้งเครื่องประดับแล้วให้สร้างสังฆารามถวาย เพราะผลแห่งกรรม นั้น ท่านได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๕๐ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๕๘ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลु พระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๘}

^{๕๕} พุ.อป. ๓๒/๑๐/๔๕.

^{๕๖} พุ.อป. ๓๒/๑/๓๗๕.

^{๕๗} พุ.อป. ๓๒/๖/๓๘๐.

^{๕๘} พุ.อป. ๓๒/๕๗/๑๑๖.

พระอุปาทนทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่าน ได้ถวายรองเท้าคู่หนึ่งแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่าน ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๕}

พระตรณิเถระ “ในอดีตชาติ ท่าน ได้พายเรือส่งพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่าน ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๖}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ยานพาหนะเป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ ในอดีตของท่านเกิดเป็นมนุษย์จะมีสถานภาพต่างกัน มีจิตเลื่อมใสถวายทาน เช่น เรือบ้าง ช้างบ้าง รongเท้าบ้าง แต่พระพุทธเจ้าในอดีต และเป็นนายเรือพายเรือส่งพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายบรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๕ การให้ดอกไม้เป็นทาน

ทานวัตถุ ประเภท มาลา ได้แก่ ดอกไม้ทั้งปวง ระเบียบดอกไม้ ต้นไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้มีตัวอย่างดังนี้

พระสารีบุตรเถระ “ในอดีตชาติครั้งเป็นคานสชื่อสุรุจิ ผู้มีศีลสมบูรณ์ด้วยวัตรอันงดงามมีศิษย์เป็นพราหมณ์เป็นจำนวนมาก วันหนึ่งได้เห็นพระพุทธเจ้าพระนามว่า โนมทัสสี จึงจับไม้กวาดมาปิดกวาดบริเวณนั้นให้สะอาดแล้วนำดอกไม้ ๘ กำมานูชา แล้วกล่าวสรรเสริญพระพุทธคุณโดยประการต่าง ๆ ได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็นผู้ชื่อว่าสารีบุตร มีปัญญากล้ำ ได้เป็นพระสาวกของสมณโคดม”^{๕๗}

พระปิลโทถการทวาชเถระ “ในอดีตชาติเป็นพระยาเนื้อผู้กล้าคนอง ได้คาบดอกปทุมบานเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตระ ท่าน ได้มีจิตเลื่อมใสไหว้พระองค์ในสี่ทิศ แล้วบรรลุอิทธิบาท ด้วยผลแห่งการถวายดอกปทุมนั้น ในกัปที่ ๘ ท่าน ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิสมบูรณ์ด้วย

^{๕๕} บุ.อป. ๓๒/๒๐/๔๑๕.

^{๕๖} บุ.อป. ๓๒/๓๕/๔๓๑.

^{๕๗} บุ.อป. ๓๒/๓/๑๗.

รัตนะ ๗ ประการ เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ๖๔ ชาติ ในภพสุดท้ายครั้งพุทธกาล เป็นบุตรพรหมณ์ ออก
บวชในพระพุทธศาสนาได้นามว่าพระปิณโฑลภารทวาชะ”^{๖๒}

พระกิสलयุชกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นเจ้าของสวนดอกไม้ได้โยน ใบอ่อนของต้น
อโศกไปบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานคือการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติ
เลย ในกัปที่ ๒๗ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละทานุภาพมาก ในชาติสุดท้ายนี้
ได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๓}

พระนาคปัลลวกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ใช้กิ่งไม้กาะทิ้งบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า
วิปัสสี เพราะผลแห่งทานคือการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓
พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๔}

พระปทุมเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเคยโยนดอกปทุมไปบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุต
ตระ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเกิดเป็นท้าวสักกะถึง ๓๐ กัป ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัต
พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๕}

พระปัญจหัตถิยเถระ “ในอดีตชาติ ได้ถือดอกอุบล ๕ ดอกยื่นอยู่ที่ทางสี่แยก ได้บูชา
พระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ ซึ่งเสด็จดำเนินอยู่ในถนนพร้อมด้วยพระสาวก เพราะผลแห่งการ
บูชานั้น ท่านไม่เข้าถึงทุกคติตลอด ๘๒ กัป ในกัปที่ ๑๓ ได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าสุลก
สมมติ ในจำนวน ๕ พระองค์ ทรงสมบูรณด้วยรัตนะ ๗ ประการ”^{๖๖}

พระนพมาลิกาเถรี “ในอดีตชาติ ท่านได้เกิดเป็นกนิรี ได้ถวายดอกอ้อแด่พระพุทธเจ้าพระ
นามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓
พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๗}

พระสัตตอุปปลมาลิกาเถรี “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายดอกอุบล ๗ ดอกแด่พระพุทธเจ้า
เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น
ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๘}

^{๖๒} พุ.อป. ๓๒/๑๐/๕๕.

^{๖๓} พุ.อป. ๓๒/๒๘/๓๖๒.

^{๖๔} พุ.อป. ๓๓/๑๑๘/๑๘.

^{๖๕} พุ.อป. ๓๒/๖๗/๑๕๘.

^{๖๖} พุ.อป. ๓๒/๗๗/๑๗๗.

^{๖๗} พุ.อป. ๓๓/๘๖/๓๕๗.

ปีติวิมาน “ว่าด้วยวิมานสี่เหลี่ยมที่เกิดขึ้นแก่หญิงผู้ถวายดอกบวบขม นางเป็นอุบาสิกา ชาวกรุงราชคฤห์ เช้าตรู่วันหนึ่งได้รับนำดอกบวบขม ๔ ดอก จะไปบูชาพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระผู้มีพระภาค แต่ไปยังไม่ทันถึงถูกแม่โคควิดจนเสียชีวิตไปเกิดในวิมานนี้”^{๖๕}

เปสวตีวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่หญิงชื่อเปสวตี เป็นวิมานที่มุงด้วยแก้วผลึกมีข่ายเงินข่ายทอง มีพื้นวิจิตรหลากสี มีแสงสว่างไสวไปทั่วทิศในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เกิดขึ้นเพราะได้เกลี้ยดอกคำบูชาสรีระของท่านพระสารีบุตรเถระ เมื่อท่านดับขันธปรินิพพาน”^{๖๖}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ดอกไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ มาลัยดอกไม้ เป็นต้น เป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ พระเถรี และอุบาสิกา ในอดีตของท่านเกิดเป็นมนุษย์และสัตว์เครื่องจรรย์จะมีสถานภาพต่างกัน เป็นคาบสบัง เจ้าของสวนดอกไม้บ้าง กิรีบ้าง มีจิตเลื่อมใสถวายทาน เช่น ดอกบัว ใบไม้อ่อน กิ่งไม้ ดอกปทุม ดอกอุบล ดอกอ้อ ดอกบวบขม และดอกคำ เป็นต้น แต่พระพุทธเจ้าในอดีตและพระสาวก พร้อมตั้งความปรารถนาในสิ่งที่คนต้องการ ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายบรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๖ การให้ของหอมเป็นทาน

ทานวัตถุ ประเภท คนธ ได้แก่ ของหอมทุกอย่าง ทั้งที่บดแล้วและที่ยังไม่ได้บด และของลูบไล้ทุกอย่าง เช่น น้ำอบ น้ำหอม แป้ง สบู่ ครีมหาบน้ำ แชมพู เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างบุคคลผู้ให้ทานหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งแต่ละเรื่องมีการถวายสิ่งของซ้ำกันบ้าง ต่างกันบ้าง ดังนั้น จึงนำเรื่องของพระสาวกที่ได้ทำบุญให้ทานประเภทนี้ ที่ได้ทำไว้ในอดีตมากล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

พระคันธปุกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ใช้ของหอมบูชาจิตกาธานของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานคือการบูชา นั้น ท่านไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๗}

^{๖๕} พ.อป. ๓๒/๓๑/๓๓๓.

^{๖๖} พ.วิ. ๒๖/๓๕๕/๕๑.

^{๖๗} พ.วิ. ๒๖/๖๔๖/๓๒.

^{๖๘} พ.อป. ๓๓/๖๓/๑๐๑.

พระคันธมมาลียเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้สร้างสตูปไม้หอม และคลุมด้วยดอกมะลิถวายแด่ **พระพุทธเจ้า**พระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ **บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ**”^{๑๒}

พระคันโฑทกยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเคยถวายน้ำหอม ไปประพรมบูชา **พระพุทธเจ้า**พระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ได้เป็น **พระเจ้าจักรพรรดิ**ผู้มี **พละนาถาพมาก** สมบูรณ์ด้วยรัตนะ ๘ ประการ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ **บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ**”^{๑๓}

พระคันธฐปียเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายธูปหอมอบด้วยดอกมะลิแด่ **พระพุทธเจ้า**พระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ **บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ**”^{๑๔}

พระจันทนปุษกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเกิดเป็นกนิษฐ ได้ใช้แก่นจันทน์หอมบูชา **พระพุทธเจ้า**พระนามว่าอัสสทสิ เพราะผลแห่งทานคือการบูชา นั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติ **สุดท้ายนี้** ได้ **บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ**”^{๑๕}

พระจูฬสุตันทเถระ “ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของ **พระพุทธเจ้า**พระนามว่ากัสสปะ และได้ใช้คันธชาติ (ของหอม) ๔ ชนิดทาพื้นพระคันธกุฎีเดือนละ ๘ วัน และ **ปรารถนา**ขอให้มิกลิ้นกายหอม จุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้เกิดมามี **กลิ่นกายหอม** เพราะผลแห่งกรรมนั้น ได้บวชใน **พระพุทธศาสนา** และได้ **บรรลुวิชา** ๓ พร้อมด้วย **คุณวิเศษ**”^{๑๖}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ของหอม เครื่องลูบไล้ เป็นต้น เป็นทานนั้น จะ **สังเกต**เห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ ในอดีตของท่านเกิดเป็นมนุษย์บ้างสัตว์เดรัจฉาน **บ้าง** มีจิตเลื่อมใสถวายทาน เช่น ถวายน้ำหอม ธูปหอม สร้างสตูปไม้หอม เป็นต้น แต่ **พระพุทธเจ้า** **ในอดีต** พร้อมตั้งความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้น

^{๑๒} พ.อ.ป. ๓๒/๒๔/๒๔๒.

^{๑๓} พ.อ.ป. ๓๒/๓๕/๒๘๑.

^{๑๔} พ.อ.ป. ๓๒/๑/๕๐๐.

^{๑๕} พ.อ.ป. ๓๒/๑๗/๒๕๕.

^{๑๖} พ.อ.ป. ๓๓/๒๗๒/๓๒๘.

ได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายบรรลุปะ
 รัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๗ การให้เครื่องประทีปเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท วิลปนนี้ ได้แก่ เครื่องข้อมผิว เครื่องประดับตกแต่ง เช่น ธงทิว
 เครื่องข้อม เครื่องทา เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างดังนี้

พระสปริวาริยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านมีจิตเลื่อมใสได้สร้างแท่นบูชาด้วยไม้จันทร์พร้อมกับ
 ได้ถวายรูปและของหอมแก่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ในปีที่ ๑๑๕
 ท่านได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๘ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุปะรัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๗๗}

พระสุภัททเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้นำกฤษณาและดอกมะลิบรรจุเต็มผอบไม้จันทร์ไป
 บูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดา
 และมนุษย์ ๑๐๐,๐๐๐ กัป ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุปะรัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๗๘}

พระอุปวาณเถระ “ในอดีตชาติ เมื่อมหาชนพากันสร้างพระสถูปบรรจุพระบรม
 สารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ แล้วฉลองกันอยู่ ท่านมีจิตเลื่อมใสจึงได้ทำ
 สกกระด้วยการยกธงขึ้นบูชาใกล้พระสถูป เพราะผลแห่งการบูชาท่าน ได้เสวยสมบัติเป็นอัน
 มาก เกิดเป็นท้าวสักกะ ๘๐ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑,๐๐๐ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าประเทศราช
 นับชาติไม่ถ้วน ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุปะรัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๗๙}

พระวิธีสัมมชกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ใช้ธงบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า
 วิปัสสี เพราะผลแห่งการบูชาท่าน ไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุปะรัตพร้อม
 ด้วยคุณวิเศษ”^{๘๐}

พระวัณณการกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นช่างทาสี ได้ระบายสีผ้าที่เจดีย์ของ
 พระพุทธเจ้าพระนามว่าสีจี ให้มีสีต่าง ๆ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุกข์เลย ได้เกิดเป็น
 พระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละนุภาพมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุปะรัต พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๘๑}

^{๗๗} พ.อ.ป. ๓๒/๑๕/๓๐๕.

^{๗๘} พ.อ.ป. ๓๒/๑๐๑/๑๘๑.

^{๗๙} พ.อ.ป. ๓๒/๕๒/๑๒๕.

^{๘๐} พ.อ.ป. ๓๒/๑๕/๓๐๕.

^{๘๑} พ.อ.ป. ๓๒/๒๓/๔๐๓.

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้เครื่องย้อมผิว เครื่องประดับตกแต่ง เป็นต้น เป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ ในอดีตของท่านเมื่อครั้งเกิดเป็นมนุษย์ มีจิตเลื่อมใสถวายทานด้วยการสร้างแท่นบูชาด้วยไม้จันทน์ นำกฤษณาและดอกมะลิบรรจุเต็มผอบ ไม้จันทน์บูชาพระพุทธเจ้า ใช้ธงบูชาพระพุทธเจ้า หรือบางท่านก็เคยเป็นช่างทาสีมาก่อนจึงได้ระบายสีผ้าที่เจดีย์ของพระพุทธเจ้าให้มีสีต่าง ๆ ด้วยอาณิสย์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายบรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๘ การให้ที่นอนเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท เสຍยา ได้แก่ สิ่งที่พึงใช้นอน เช่น เตี้ยง ตั้ง เสื่อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างบุคคลผู้ให้ทาน ดังต่อไปนี้

พระสยงทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเคยถวายที่นอนแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิสมบุรณ์ด้วยโภคสมบัติหลาย ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๘๒}

พระกัลลัญจทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นช่างจักสานได้ให้เสื่อลำแพนแก่มหาชนผู้ทำการบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จัก ทุกข์เลย ในกัปที่ ๗๗ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีพละนุภาพมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๘๓}

พระสุวรรณพิมโพทนิยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายหมอนด้วยมือทั้ง ๒ ของตนแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๘๔}

พระมัฏฐทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้นำเตียงไปถวายพระสงฆ์ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษย์สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๘๕}

^{๘๒} พ.อ.ป. ๓๒/๒๐/๑๕๐.

^{๘๓} พ.อ.ป. ๓๒/๑๔/๔๐๑.

^{๘๔} พ.อ.ป. ๓๒/๑/๔๓๓.

^{๘๕} พ.อ.ป. ๓๓/๑๘๔/๒๘.

พระปาทีปฐยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายตั้งสำหรับวางพระบุคลบาทแก่พระพุทธเจ้า พระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งท่านนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๔๖}

พระสยันทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายที่นอนอันเลิศแก่พระพุทธเจ้า พระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งท่านนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่านได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มี พละนาถาพมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๔๗}

ตติยปัฐวิมาน “ว่าด้วยวิมานตั้ง เรื่องที่ ๓ เป็นวิมานตั้งทองคำในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ที่ เกิดขึ้นแก่หญิงคนหนึ่งชาวกรุงราชคฤห์ เพราะได้จัดตั้งชั้นดีถวายให้พระเถระรูปหนึ่งผู้เป็นพระ อรหันต์ได้นั่งฉันภัตตาหารที่เรือนของนาง เมื่อพระเถระฉันเสร็จแล้ว นางได้ถวายตั้งนั้นแก่พระ เถระด้วย และพระเถระให้คนนำไปถวายเป็นของสงฆ์”^{๔๘}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ที่นอนเป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทาน ส่วนมากจะเป็นพระเถระ และอุบาสิกา ในอดีตของท่านเมื่อครั้งเกิดเป็นมนุษย์ มีจิตเลื่อมใสถวายที่ นอน หมอน เตียง ตั้ง บางท่านเกิดเป็นช่างจักสาน ได้ให้เสื่อลำแพนแก่มหาชนเพื่อถวาย พระพุทธเจ้า และอุบาสิกาได้ถวายตั้งทองคำแก่พระอรหันตสาวก ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติ สุดท้ายบรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๕ การให้ที่พักอาศัยเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท อาวาสถั ได้แก่ ที่อยู่อาศัย หรือที่พักมีเรือนชั้นเดียว เช่น บ้านเรือน เครื่องรับรอง ปะรำ อาราม ศาลา กุฏิ อุโบสถ วิหาร โຕะ ตั้ง ม้านั่ง เก้าอี้ เป็นต้น จัดเป็น เสนาสนะที่ควรใช้สอยแก่สมณะ ในทานวัตถุประเภทนี้มีตัวอย่างดังนี้

พระอุบาลีเถระ “ในอดีตชาติท่านได้สร้างอารามถวายแก่พระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมตระ โดยได้ซื้ออารามนามว่าโสภณหน้าพระนคร ด้วยทรัพย์แสนหนึ่ง สร้างเรือนยอด ปราสาทมณฑป เรือนโล้น และถ้ำอย่างสวยงาม ไว้ในที่จงกรม ใกล้สังฆารามได้สร้างเรือนไฟ โรงไฟหม้อน้ำ และ ห้องอาบน้ำแล้ว ได้ถวายแก่ภิกษุสงฆ์ ได้ถวายแก่ผู้อื่นอน ตั้ง ภาชนะเครื่องใช้สอยคนเฝ้าอารามและ เภสัชชนันท์ทุกๆ อย่าง พร้อมทั้งผู้ดูแลรักษา ให้สร้างกำแพงอย่างมั่นคง ด้วยหวังว่า ใคร ๆ ยอ

^{๔๖} พ.อุป. ๓๓/๕๐/๘๔.

^{๔๗} พ.อุป. ๓๒/๘๘/๑๗๕.

^{๔๘} พ.วิ. ๒๖/๑๕/๔.

เบียดเบียนสังฆารามของพระภิกษุสงฆ์ ได้ให้สร้างกุฏิที่อยู่ ๑๐๐ หลังไว้ในสังฆารามครั้งสร้างสำเร็จบริบูรณ์แล้ว จึงได้น้อมถวายพระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมตระเป็นประมุข”^{๕๕}

พระเอกธัมมิกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเกิดเป็นอุบาสกผู้หนึ่งในศาสนาของพระพุทธเจ้า พระนามว่าสิทธัตถะ ท่านได้ถวายเสาดันหนึ่งร่วมสร้างศาลาโรงฉันถวายแด่ พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งงานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวคาและมนุษย์เป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๖}

พระกุกุทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้สร้างบรรณศาลาถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า วิปัสสี เพราะผลแห่งงานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๓๘ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิถึง ๑๖ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๗}

พระอารามทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้สร้างอารามถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า สิทธัตถะ เพราะผลแห่งงานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๓๙ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ผู้มีพลานุภาพมากถึง ๙ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วย คุณวิเศษ”^{๕๘}

พระนพกุฎิกทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้สร้างกุฏิไม้ อ้อมุงด้วยหญ้าถวายแด่พระ ปิงเงกพุทธเจ้าพระนามว่านารทะ เพราะผลแห่งงานนั้น ท่านได้เสวยมนุษย์สมบัติและสวรรค์ ๓๖๖ ชาติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๙}

พระสมาธปกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ชักชวนอุบาสกร่วมกันทำปะรำถวายสงฆ์ ใน ศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่านได้เกิด เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๖๐}

พระนพาคาริกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้สร้างเรือน ไม้ อ้อถวายพระปิงเงกพุทธเจ้าพระ นามว่านารทะ เพราะผลแห่งงานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่องเที่ยวอยู่ในเทวโลก ๑๔ กัป

^{๕๕} พ.อ.ป. ๓๒/๔๒/๕๕.

^{๕๖} พ.อ.ป. ๓๒/๑๓/๑๐๔.

^{๕๗} พ.อ.ป. ๓๒/๓๓/๔๒๑.

^{๕๘} พ.อ.ป. ๓๒/๓๒/๔๖๘.

^{๕๙} พ.อ.ป. ๓๓/๕๓/๑๘๐.

^{๖๐} พ.อ.ป. ๓๒/๔๔/๓๓๕.

ได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๗๔ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๗๗ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๕}

พระเสถียรเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นเจ้าของถนนสายหนึ่งในกรุงหงสาวดี ชักชวนหมู่ญาติสร้างศาลาโรงฉันอย่างสวยงามถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ท่านได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๕๐๐ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑,๐๐๐ ชาติ เกิดเป็นพระเจ้าประเทศราชอีกนับชาติไม่ถ้วน ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๖}

พระติณทายกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านเป็นคนยากจนรับจ้างผู้อื่นเลี้ยงชีวิต ขออนุญาตนายจ้างหยุดงานหนึ่งวัน แล้วไปเกี่ยวหญ้าหาไม้มาสร้างกุฏิมุงด้วยหญ้า ถวายแด่พระสงฆ์ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๗}

พระมณฑปทายิกาเถรี “ในอดีตชาติในภักทรกัปนี้ ท่านเคยสร้างมณฑปและสตุปถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า โคนาคมนะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านจึงได้รับการบูชาในทุกที่ที่ท่านเกิด ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิเศษ ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๘}

พระสุเมธาเถรี “ในอดีตชาติ ท่านเคยร่วมกับนางธัญชานีพราหมณีและพระเขมาเถรี ได้สร้างวิหารถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า โคนาคมนะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเกิดในภพใด ๆ จะถึงพร้อมด้วยความเป็นหญิงเลิศทั้งในเทวดาและมนุษย์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิเศษ ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๕๙}

วิหารวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดขึ้นแก่หญิงผู้นุโมทนาการถวายวิหาร (สหายของนางวิสาขามหาอุบาสิกา) ชาวกรุงสาวัตถี เพราะได้อนุโมทนาการสร้างวิหารถวายสงฆ์ เป็นวิมานอันรุ่งเรืองยิ่งในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์”^{๖๐}

สุวรรณวิมาน “ว่าด้วยวิมานทองคำที่เกิดขึ้นแก่อุบาสิกาผู้สร้างวิหารถวายพระพุทธเจ้า เพราะได้สร้างพระคันธกุฏิบนภูเขาโล้นใกล้หมู่บ้านนั้นถวายพระผู้มีพระภาค”^{๖๑}

^{๕๕} พ.อ.ป. ๓๒/๓๑/๕๒๕.

^{๕๖} พ.อ.ป. ๓๓/๒๐๘/๖๐๕.

^{๕๗} พ.อ.ป. ๓๒/๗๔/๕๑๑.

^{๕๘} พ.อ.ป. ๓๓/๒๖/๓๖๕.

^{๕๙} พ.อ.ป. ๓๓/๑/๓๖๕.

^{๖๐} พ.วิ. ๒๖/๗๒๕/๘๔.

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ที่พักอาศัย เป็นต้น เป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่าผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ พระเถรี อุบาสก และอุบาสิกา ในอดีตของท่าน เมื่อครั้งเกิดเป็นมนุษย์ มีจิตเลื่อมใสถวายทานด้วยการสร้างอาราม สร้างกุฏิไม้ อ้อ มุงด้วยหญ้าคา ถวายเสา กระจา เรือนไม้ อ้อ ศาลาโรงฉัน กุฏิ มุงด้วยหญ้า มณฑป สถูป วิหาร ถวายแด่พระพุทธเจ้า บ้าง พระปัจเจกพุทธเจ้าบ้าง พระสงฆ์สาวกบ้าง ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกข์เลย ในชาติสุดท้ายบรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒.๓.๑๐ การให้ประทีปโคมไฟเป็นทาน

ทานวัตถุประเภท ปทีเปยฺย ได้แก่ อุปรกรณ์แห่งประทีป มีไส้และน้ำมัน เช่น ประทีปโคมไฟ เทียน ธูป หลอดไฟฟ้า ไฟฉาย และอุปรกรณ์ที่ทำให้เกิดแสงสว่างทุกชนิด เป็นต้น ในทานวัตถุประเภทนี้ มีตัวอย่างบุคคลผู้ให้ทาน ดังต่อไปนี้

พระเอกที่ปิยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้จุดประทีปที่จิตกาธานของพระพุทธเจ้าพระนามว่า อิทถณะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษย์สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๑๐๒}

พระอนุรุทธเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายประทีป ไส้ตะเกียง ๑,๐๐๐ ไส้แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เกิดเป็นท้าวสักกะ ๓๐ กัปเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๒๘ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ตาทิพย์ สามารถมองเห็น ได้ตลอด ๑,๐๐๐ จักรวาล และได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๑๐๓}

พระเอกที่ปิยเถระ “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายดวงประทีปบูชาต้นไม้สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตระ เพราะผลแห่งทานคือการบูชาท่านนั้น ท่านไม่รู้จักทุกข์เลย ในกัปที่ ๑๖,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิถึง ๔ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๑๐๔}

^{๑๐๒} พุ.วิ. ๒๖/๑๑๓๔/๑๔๒.

^{๑๐๓} พุ.อป. ๓๓/๑๒๔/๑๖.

^{๑๐๔} พุ.อป. ๓๒/๔๒๑/๖๕.

^{๑๐๕} พุ.อป. ๓๒/๓๐/๓๔๓.

พระมณีนุชกเถระ “ในอดีตชาติ ท่านมีจิตเลื่อมใสได้นำแก้วมณีไปบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานคือการบูชา นั้น ท่าน ไม่รู้จักทุกคติเลย ในกัปที่ ๑๒ ท่าน ได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิถึง ๘ ชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วย คุณวิเศษ”^{๑๐๕}

พระปัญจทิปกเถรี “ในอดีตชาติ ท่านได้ถวายประทีป ๕ ดวง บูชาคันโฑร์ น้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่าน ไม่รู้จักทุกคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลुวิชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ”^{๑๐๖}

ปทีปวิมาน “ว่าด้วยวิมานที่เกิดแก่หญิงผู้ถวายประทีป เป็นวิมานที่มีแสงสว่าง โชติช่วงในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผู้ถวายประทีปคือหญิงชาวกรุงสาวัตถี ได้ตามประทีปไว้หน้าธรรมาสน์แล้วนั่งฟังพระธรรมเทศนา”^{๑๐๗}

จากการศึกษาการให้ทานชื่อว่าด้วยการให้ประทีปโคมไฟเป็นทานนั้น จะสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นพระเถระ พระเถรี และอุบาสิกา ในอดีตของท่านเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ มีจิตเลื่อมใสถวายทานด้วยการจุดประทีปที่จิตกาธานของพระพุทธเจ้า ถวายประทีป แก้วมณี เป็นต้น ด้วยอานิสงส์แห่งทาน จึงทำให้ท่านเหล่านั้นได้รับความสุขสบาย เวียนว่ายตายเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ไม่รู้จักทุกคติเลย ในชาติสุดท้ายบรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

จากตัวอย่างการให้ทานวัตถุประเภททั้ง ๑๐ ประการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลดังนี้

ผู้ให้ทาน จากการวิจัยด้านเอกสาร พบว่า กลุ่มพระอริยบุคคลที่ให้ทาน ที่เป็นพระโสดาบัน มีนางวิสาขามหาอุบาสิกา เป็นต้น พระอนาคามี มีนายอนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นต้น กลุ่มปฤชชนมี อุบาสก อุบาสิกา บุรุษ สตรี เศรษฐี คนรับใช้ คนเฝ้านา คนขายขนม คนงาน และนายพรานกลุ่มนอกเหนือจากมนุษย์ มีท้าวสักกเทวราช เทพบุตร พระยาวานร นกเขา ฟิงทราบว่า กลุ่มบุคคลผู้ให้ทานเหล่านี้ มีก่อนสมัยพุทธกาลและเกิดขึ้นในครั้งพุทธกาล ส่วนมากเป็นเหตุการณ์ที่พระเถระและพระเถรี ได้เล่าถึงประวัติภูมิหลังของคนเมื่อครั้งบำเพ็ญทานในอดีตชาติ

ผู้รับทาน ถึงจะมีการกล่าวถึงทานมากในพระสูตรต้นฉบับ แต่เป็นการกล่าวในแง่ของกรรมะ ตลอดถึงวิธีการให้ทานที่ครบถ้วน ผู้รับทาน เป็นพระพุทธเจ้าในอดีตชาติและสาวกของพระพุทธเจ้า นอกเหนือจากนี้ผู้รับจะเป็นประชาชนผู้ยากไร้ซึ่งมีปรากฏไม่มากนัก

^{๑๐๕} พ.อ.ป. ๓๒/๓๔/๓๔๔.

^{๑๐๖} พ.อ.ป. ๓๓/๕๑/๓๘๐.

^{๑๐๗} พ.ว. ๒๖/๓๕/๑๓.

สิ่งของที่ให้ พบว่า ทานวัตถุที่นิยมนำมาบำเพ็ญทาน จะเป็นวัตถุสิ่งของที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานในสมัยนั้น นับเนื่องในวัตถุ ๑๐ ประการ สงเคราะห์เข้าในปีจจัย ๔ ได้ สิ่งของที่ให้ทาน ได้มีการจัดเตรียมเป็นอย่างดีและล้วนแต่คัดเลือกสิ่งที่ดีที่สุด

พฤติกรรมกรให้ พบว่า ส่วนมาก ได้ถวายทานแก่พระพุทธเจ้า และพระปัจเจกพุทธเจ้าใน อดีตชาติ ด้วยเลื่อมใสในปฏิปทา หรือเห็นอิริยาบถที่งดงามเกิดปีติศรัทธาอย่างแรงกล้า มีการแสดงออกถึงความเคารพเชื่อมั่นในผู้รับอย่างมั่นคง ทั้งนี้ ผู้ให้ต่างก็มีเจตนาบริสุทธิ์ในเบื้องต้น ทั้งขณะให้ และหลังจากให้แล้วก็รำเริงเบิกบานในทานที่ตน ได้ให้แล้ว เป็นการให้ทานโดยไม่เจาะจงบุคคล นอกจากนั้น เป็นการถวายทานแก่สาวกของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นการให้ทานโดยไม่เจาะจงบุคคล จะเห็นว่า ผู้ให้ทานประเภทเดียวกัน แต่ได้รับอานิสงส์ต่างกันก็มี ทั้งนี้ เพราะเป็นการให้โดยไม่เจาะจงผู้รับและให้โดยไม่เจาะจงผู้รับนั่นเอง แม้แต่ให้โดยไม่เจาะจงหรือที่เรียกว่าสังฆทาน โดยให้ทานวัตถุอย่างเดียวกัน แต่ได้รับผลต่างกันก็มี

วัตถุประสงค์ของการให้ทาน ผู้ให้ทาน ให้ทานด้วยจิตเลื่อมใสศรัทธา มีจิตยินดีและส่วนมากมีเป้าหมายเพื่อบูชาคุณความดีของพระพุทธเจ้าและพระสาวก ซึ่งอยู่ในฐานะเป็น ทักษิณบุญคุณ โดยหวังผลคือความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

อานิสงส์ของการให้ทาน ในการให้ทาน ผู้ให้ทานทุกคนได้รับอานิสงส์คือ ได้บรรลुरुธรรม และได้รับทรัพย์สมบัติมากมายหลายร้อยชาติ จนทุกคนไม่รู้จักทุกข์เลย เป็นการยืนยันถึงผลแห่งทานที่บุคคลได้ทำแล้วในพระทักษิณบุญคุณว่ามีผลมากอย่างยิ่ง จวบจนกระทั่งถึงภพสุดท้ายในปัจจุบัน

มีข้อสังเกตว่า การให้อามิสทานทั้งปาฏิปุคคลิกทานและสังฆทานย่อมให้ผลต่างกันออกไป ตามเหตุปัจจัยที่มาประกอบ บางเรื่องท่านให้ทานวัตถุอย่างเดียว บางเรื่องท่านให้ทานวัตถุตั้งแต่ ๒ อย่างขึ้นไป ฉะนั้น ผลทานที่ได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าในอดีตจึงแตกต่างกันไป บางเรื่องท่านได้กล่าวถึงผลทานโดยละเอียด แต่บางเรื่องกล่าวถึงผลทานเพียงสั้น ๆ จึงทำให้ไม่ทราบผลทานโดยละเอียดได้ แม้แต่การถวายสังฆทานด้วยทานวัตถุประเภทเดียวกันก็ยังให้ผลหรืออานิสงส์ที่แตกต่างกัน ดังเช่น เรื่อง พระอุกขิตตปทุมิมิเถระ^{๑๑๘} ในอดีตชาติ ท่านเป็นช่างดอกไม้อยู่ใน พระนครหงสวดี ลงสู่สระปทุมเลือกเก็บดอกบัวอยู่ พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตระพร้อมด้วย พระชีมาสพแสนรูปเสด็จมาโปรด จึงเด็ดดอกบัวดอกเดียวที่ก้านแล้วโยนขึ้นไปบูชาในอากาศพร้อมเปล่งวาจาอธิษฐาน และดอกบัวนั้น ได้ตั้งอยู่เหนือพระเศียรด้วยพระพุทธานุภาพ ด้วยผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้บังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีวิมานสวยงามชื่อสัตตปิตตะ สูง ๖๐ โยชน์

^{๑๑๘} พ.อ.ป. ๓๒/๓๔๒/๓๖๐.

กว้าง ๑๐ โยชน์ ได้เป็นจอมเทวดาเสวยรัชสมบัติในเทวโลกพันครั้ง ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑๕ ครั้ง ได้เป็นพระเจ้าประเทศราชอันไพบูรณ์นับครั้งไม่ถ้วน ไม่เข้าถึงทุกคติตลอดแสนกัป นี่เป็นผลแห่งคอกปทุมเพียงคอกเดียว และเรื่องของพระปัญญาหัตถิยะ^{๑๑๕} ในอดีตชาติ ได้ถือคอกอุบล ๕ คอกขึ้นอยู่ที่ทางสี่แยก ได้บูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ ซึ่งเสด็จดำเนินอยู่ในถนนพร้อมด้วยพระสาวก เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่เข้าถึงทุกคติตลอด ๕๒ กัป ในกัปที่ ๑๓ ได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าสุลกษมมต ในจำนวน ๕ พระองค์ ทรงสมบูรณ์ด้วยรัตนะ ๑๖ ประการ

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า ทั้ง ๒ เรื่องนี้มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ผลโดยภาพรวมเหมือนกันคือท่านไม่เข้าถึงทุกคติ การได้เสวยเทวรัชสมบัติ และการได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ และสุดท้ายคือการได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ ตัวอย่างผู้ให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการแทบทุกเรื่อง กล่าวได้ว่ามีผลโดยภาพรวมเหมือนกัน

ส่วนผลแห่งการถวายปาฏิปุคคิกทาน เมื่อเปรียบเทียบกับสังฆทานแล้ว ย่อมให้ผลที่แตกต่างกัน ดังพระพุทธคาร์สที่ตรัสไว้ในทักษิณาวินัยสูตร^{๑๑๖}ว่า “ทักษิณาที่ถวายแล้วในสงฆ์ (ในอนาคตกาลนั้น) นั้น มีผลนับไม่ได้ ประมาณไม่ได้ ส่วนปาฏิปุคคิกทานนั้น ย่อมมีผลน้อยกว่าสังฆทานโดยไม่มีเงื่อนไข” ดังตัวอย่างเรื่อง พระอุกจิตตปทุมียเถระดังกล่าวข้างต้น กับเรื่องของพระอากาศสุกขิปปิยะ^{๑๑๗} ในอดีตชาติ ท่านได้เห็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ มีพระฉวีวรรณดังทองคำ เสด็จดำเนินอยู่ในระหว่างตลาด จึงถือเอาดอกบัวงาม ๒ ดอก เข้าไปเฝ้าพระองค์วางดอกบัวดอกหนึ่งไว้แทบพระบาท อีกดอกหนึ่งหยิบโยนขึ้นไปในอากาศ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่เข้าถึงทุกคติตลอด ๕๔ กัป ในกัปที่ ๑๒ ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าอันตลิกขกรมิขיותิน่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ บุคคลในสมัยก่อน ในอดีตชาตินั้น นิยมบูชาผู้ที่ตนเคารพอย่างสูงสุดด้วยการวางการ โยนหรือการ โปรยเครื่องบูชาลงศีรษะหรือบนพระเศียรหรือวางแทบพระบาท เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ความศรัทธาเลื่อมใส ซึ่งมีปรากฏอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ดังตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงไว้ข้างต้นแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของสัตว์ดิรัจฉานที่ได้ถวายทานวัตถุแก่พระพุทธเจ้าในอดีตจำนวนหลายเรื่องและได้รับอานิสงส์แห่งทานจนถึงภพสุดท้าย ดังเช่น เรื่อง พระติณฺฐปถมาลียเถระ^{๑๑๘} ในอดีตชาติ ท่านเป็นวานรอยู่ที่ใกล้ฝั่งแม่น้ำจันทกา ได้เห็นพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่ในระหว่าง

^{๑๑๕} ขุ.อป. ๓๒/๓๓/๑๓๓.

^{๑๑๖} ม.อ. ๑๔/๓๘๐/๔๕๑.

^{๑๑๗} ขุ.อป. ๓๒/๒๖๓/๒๕๔.

^{๑๑๘} ขุ.อป. ๓๒/๓๓๕/๓๘๓.

ภูเขา ท่านเห็นแล้วดีใจ มีใจเบิกบาน โสมนัส มีใจร่าเริงเพราะปีติ จึงไปรอยดอกอุบล ๓ ดอก ลงบน พระเศียรบูชาพระองค์ ด้วยความเคารพ แล้วบ้วนน้ำกลับไปทางทิศอุดร เมื่อกลับไปด้วยใจเลื่อมใส ได้ตกลงในระหว่างเขาหินถึงความสิ้นชีวิต เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านละชาติเดิมแล้ว ได้บังเกิด ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เสวยรัชสมบัติในเทวโลก ๓๐๐ ครั้ง ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๕๐๐ ครั้ง และไม่เข้าถึงทุกคติตลอด ๕๒ กัป หรือตัวอย่างครั้งพุทธกาล มีเรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพี^{๑๑๑} ตอนที่กล่าวถึงวานรตัวหนึ่งอุปัฏฐาก ถวายรวงผึ้งแก่พระพุทธองค์ด้วยจิตเลื่อมใส เห็นพระองค์เสวยแล้วมีจิตยินดี คิดค้นไม้ตายไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เกิดในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์ในภพดาวดึงส์ มีนางอัปสร ๑,๐๐๐ นางเป็นบริวาร ก็มีนัยคล้ายกัน

เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการให้ทานโดยตรง มีปรากฏในธรรมบท เล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เล่มที่ ๒๖ ขุททกนิกาย อปทาน เล่มที่ ๓๒ , ๓๓ ฟังเห็นว่า ในพระสูตรต้นตปิฎก จะบิกล่าวเฉพาะหลักกรรมเท่านั้น มีในรูปของคาถา ส่วนเนื้อเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยจะปรากฏใน ชั้นอรรถกถา และคัมภีร์ปกรณ์อื่น ๆ เสริมการอธิบายเรื่องทานให้ชัดเจน สำหรับตัวอย่างบุคคลผู้ให้ทานส่วนมากจะเป็นอุบาสกอุบาสิกาในครั้งพุทธกาล เทพบุตรเทพธิดาผู้สถิตอยู่ในวิมานสวรรค์ ซึ่งเคยให้ทานมาก่อน อดีตชาติของพระเถระ พระเถรี ผู้เคยทำบุญให้ทานไว้ในชาติปางก่อน ทุกท่านได้รับผลานิสงส์จากการให้ทานนั้น บรรลุธรรมในระดับที่แตกต่างกันไป เพราะกระบวนการให้ทานที่แตกต่างกันนั่นเอง

การให้อามิสทานนั้นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ วัตถุ เจตนา และบุคคล สำหรับในส่วนของ อามิสงสนั้น ฟังเห็นว่า ปาฏิปุคคโลกทานมีอานิสงส์น้อยกว่าสังฆทาน นอกจากนั้น ทานที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้มากที่สุดในพระสูตรคืออามิสทาน และทรงแสดงอานิสงส์ของทานนี้ว่า สามารถให้ผลตามสมควรแก่เหตุทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งมีทั้งผลเฉพาะอย่างสำหรับผู้ให้และผลโดยภาพรวมสำหรับบุคคลทั่วไป แม้แต่พระสาวกก็ได้รับอานิสงส์แห่งทานเหล่านี้ด้วยเช่นกัน คนที่ท่านได้เล่าถึงอดีตชาติของท่านแต่ละรูปไว้ในคัมภีร์อุปทานเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติและยืนยันแก่พุทธศาสนิกชนให้หมั่นชวนชวนทำบุญกุศลมีทานเป็นต้น โดยยึดถือแบบอย่างจากท่านเหล่านั้น ด้วยการให้ทานทั้งปาฏิปุคคโลกทานและสังฆทานตามโอกาสพิเศษต่าง ๆ หรือทำบุญปรารภเหตุต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและอวมงคลซึ่งถือเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี เป็นการเกื้อหนุนกันระหว่างคลุ่ตกับบรรพชิตตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา อนึ่ง ผลแห่งทานย่อมทำให้เกิดอานิสงส์ต่าง ๆ ตามสมควรแก่เหตุปัจจัยซึ่งเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาของบุคคลทั่วไป

^{๑๑๑} ขุ.ธ.อ. ๑/๘๒.

ส่วนผู้ให้ทานนอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ประการ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวแล้วนั้น ก็มีน้อย เดียวกันกับผู้ให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการนั่นเอง นอกจากนี้ ยังมีพระสาวกอีกหลายรูปที่ผู้วิจัยไม่ได้นำ เรื่องของท่านมากล่าวไว้ เนื่องจากท่านได้กล่าวถึงอดีตอย่างสั้น ๆ และสรุปคำย่อเหมือนกันว่า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุกขคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ และมีการให้ทานที่ซ้ำ ๆ กัน เช่น ข้าว น้ำ ผลไม้ ดอกไม้ ของหอม เป็นต้น ท่านที่ให้วัตถุทานซ้ำ ๆ กันนั้น จะได้นำรายชื่อตามวัตถุทานที่ให้ลงไว้ในภาคผนวก เพื่อสะดวกในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

อีกประการหนึ่ง ตัวอย่างบุคคลผู้ให้ทานที่ปรากฏในวิมานวัตถุ ขุททกนิกายมี ๘๕ เรื่อง เป็นเรื่องของผู้ที่ทำกุศลกรรมรักษาศีล ทำบุญ ให้ทานแก่พระทักษิโณยบุคคลตามกำลังศรัทธา กำลัง ทรัพย์ มากน้อยตามจิตศรัทธาครั้งเป็นมนุษย์ เมื่อสิ้นชีวิตแล้วได้ไปเกิดในวิมานสวยทิพย์สมบัติอัน รุ่งเรืองในเทวโลก ความแตกต่างของวิมานเหล่านั้นขึ้นอยู่กับบุญบารมีที่เจ้าของวิมาน ได้สั่งสมทำ ไว้ครั้งเป็นมนุษย์ เนื้อเรื่องในพระสูตรต้นคปิฎกและขยายความในอรรถกถาปรมัตถทีปนี จะพูดถึง การให้ทานมากกว่าสิ่งอื่น ทานมีผลมาก อานิสงส์มากอย่างน่าอัศจรรย์ เช่น ถวายเข็มเล่มเดียวก็ไป บังเกิดในสวรรค์วิมานได้ ดังข้อสังเกตที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่า

ถ้ามองโดยภาพรวมจะได้ข้อสรุปอย่างหนึ่ง คือเทพบุตรและเทพธิดาเจ้าของวิมานเหล่านั้น ต่างก็ได้ทำบุญกุศล ไว้เมื่อครั้งอยู่ในโลกมนุษย์นี้ เช่น ได้ทำอัญชลีกรรมต่อท่านผู้มีศีลบ้าง ถวายทานบ้าง รักษาศีลบ้าง ตามประทีปโคมไฟบ้าง ฟังธรรมบ้าง ตั้งอยู่ในธรรมเช่นมีความสัตย์ ความไม่โกรธ ความซื่อสัตย์ต่อสามี บำรุงเลี้ยงดูบิดามารดา หรือแม่แต่กบที่ที่มีความเลื่อมใสในพระสุ รเสียงของพระผู้มีพระภาคขณะทรงแสดงธรรมอยู่ก็ได้ไปเกิดในสวรรค์

หากเรามองผิวเผิน อาจเข้าใจว่าการ ไปเกิดในสวรรค์นั้นง่ายเหลือเกิน เพราะทำความดีเพียง เล็กน้อยเท่านั้นก็ได้แล้ว ความจริง ผู้ที่ได้ไปเกิดในสวรรค์ล้วนเคยสั่งสมบารมีในอดีตชาติมาก่อนมี หลักการทำบุญกุศลถูกต้องครบถ้วนตามหลักทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีไฉ่จะทำได้ง่าย หลักการ ทำบุญกุศลทางพระพุทธศาสนามีดังนี้

หลักทาน การให้ทานที่สมบูรณ์ครบถ้วน จะมีผลมากอานิสงส์มาก ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุ สัมปทา ถึงพร้อมด้วยวัตถุ คือบุคคลผู้เป็นที่ตั้งที่รองรับทาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเขตตสัมปทา ถึงพร้อมด้วยเขตคืออนา หมายถึงนาบุญ ในที่นี้ทั้งวัตถุและเขต ท่านหมายถึงทักษิโณยบุคคลผู้เป็น พระอรหันต์หรือพระอนาคามีผู้เข้านิโรธสมาบัติได้ ปัจจยสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัจจย คือสิ่งที่จะให้ ทานต้องบริสุทธิ ได้มาโดยชอบธรรมมากน้อยไม่สำคัญ เจตนาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยเจตนา คือต้อง มีเจตนาดีทั้ง ๓ กาล ได้แก่ ก่อนให้ กำลังให้ และหลังให้ เจตนาดีก่อนให้เรียกว่า ปุพพเจตนา เจตนา ดีกำลังให้ เรียกว่า มุญจนเจตนา เจตนาดีหลังให้ เรียกว่าอปราปรเจตนา ดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ใน อังคุรเปตวัตถุ ตอนหนึ่งว่า

“ปุพฺพเหตุ ทานา สุมน โททํ จิตฺตํ ปสฺสาทเขตฺตวา อุตฺตมโน โทติ เอสา ยถฺยสุตฺต สมนฺปทา”

ก่อนให้ก็มีใจดี เมื่อกำลังให้ก็มีใจผ่องใส ครั้นให้แล้วก็มีใจเบิกบาน นี่คือบุญญสัมปทา^{๑๑๔}

คุณาติเรกสัมปทา ถึงพร้อมด้วยคุณพิเศษ คือผู้รับทานมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เพิ่งออกจากนิโรธสมบัติใหม่ ๆ

หลักศีล การรักษาศีล ๕ กัณฺธิ ศีล ๘ หรืออุโบสถศีลก็ดี คือความตั้งใจงดเว้นจากบาปอกุศลทั้งหลาย ย่อมส่งผลให้อยู่เป็นสุขในปัจจุบัน ตายแล้วให้เกิดในสุคติโลกสวรรค์และเป็นบาทให้เจริญสมถกัมมัฏฐานและวิปัสนากัมมัฏฐาน จนบรรลुरुธรรมชั้นสูงสุดคือพระนิพพาน ทำให้หยุดการเวียนว่ายตายเกิดได้ในที่สุด

หลักภาวนา คือการเจริญสมถกัมมัฏฐาน เพื่อให้ได้สมาธิเกิดฌาน แล้วใช้สมาธิและฌานเป็นฐานเจริญวิปัสนากัมมัฏฐาน คือใช้ปัญญาขณะจิตว่างพิจารณาสภาวะธรรมต่าง ๆ ให้เห็นแจ้งตามความเป็นจริงจนบรรลुरुธรรมชั้นสูงสุดคือพระนิพพาน

เมื่อนำหลักการทั้ง ๓ หลักนี้ไปเปรียบเทียบกับหลักปฏิบัติของเทพบุตรของเทพธิดาเจ้าของวิมานเหล่านั้น จะเห็นว่า ส่วนใหญ่ได้ทำทาน เช่น ถวายอ้อยท่อนเดียวก็มี ถวายผลไม้ผลเดียวก็มี ถวายน้ำข้าวก็มี ถวายเข็มเย็บผ้าเล่มเดียวก็มี แต่ได้ถวายแด่พระอริยบุคคล มีพระสารีบุตรเถระ ท่านพระมหาโมคคัลลานเถระ ท่านพระมหากัสสปเถระ พระผู้มีพระภาค และบางรายได้ถวายแด่ท่านผู้เพิ่งออกจากนิโรธสมบัติใหม่ ๆ ซึ่งเป็นทักขิไณยบุคคลผู้มีคุณสมบัติพิเศษ ส่วนท่านที่รักษาศีล ๕ รักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ และยังมีโอกาสได้ถวายทานด้วยจิตเลื่อมใสศรัทธาก็มีมาก นอกจากนี้ ผู้ได้ฟังธรรมและเจริญภาวนาจนบรรลुरुธรรมชั้น โสคาปัตติผล สกทาคามีผลก็มีมาก

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสง่า ไชยวงศ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องทานในพระพุทธศาสนา ในส่วนของแรงจูงใจในการให้ทานนั้น พบว่า “แรงจูงใจที่ทำให้คนทำทานเป็นแรงกระตุ้นทางจิต คือความมุ่งหวังพัฒนาจิตใจให้ผ่องใสดวงงามในกุศล บางอย่างก็แสดงแรงกระตุ้นจากภายนอก จากสังคม เช่น ประสบเหตุจึงให้ หรือเห็นผู้ที่ทุกข์ยากกว่าตนจึงให้ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงทายกจะให้ทานด้วยเหตุผลใดก็ตาม จะหวังอานิสงส์คือความสุขแก่ตน หรือกิเลสในใจ หรือเพราะแรงจูงใจจากสังคม

^{๑๑๔} พ.วิ. ๒๖/๓๐๕/๒๑๖.

ภายนอก องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การทำทานบรรลุผลก็คือ จะต้องเป็นผู้รับทานคือปฏิคาหกเสมอ”^{๑๑๕}

พระมหาเซน แสงมิม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของท่านในพระพุทธศาสนา ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า “ในพระพุทธศาสนา ทาน หมายถึง การให้ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ อามิสทาน และ ธรรมทาน แต่ในที่นี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกรณีอามิสทานเท่านั้น และได้จัดอามิสทานเป็น ๒ หมวด คือปัจจัย ๔ และทานวัตถุ ๑๐ ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ทาน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายทายก (ผู้ให้ทาน) และฝ่ายปฏิคาหก (ผู้รับทาน) ซึ่งผู้รับทานนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ปฏิบุคคลิกทาน ได้แก่ การให้เจาะจงบุคคลมี ๑๔ ประเภท และสังฆทาน ได้แก่ การถวายทานแก่บุคคล ๗ จำพวก โดยไม่ได้เจาะจงบุคคล

สิ่งที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการให้ทาน โดยถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ อานิสงส์แห่งทาน ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของทานทั้ง ๒ ฝ่าย คือ องค์ประกอบของฝ่ายทายกมี ๓ ประการ ได้แก่ ก่อนให้มีจิตยินดี กำลังให้มีจิตเลื่อมใส ครั้นให้แล้วขอมปลื้มใจ และองค์ประกอบของฝ่ายปฏิคาหามี ๓ ประการ ได้แก่ เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ หรือเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัด รากะ โทสะ โมหะ การให้ทานที่ประกอบด้วยองค์ ๖ ประการนี้ จัดว่าเป็นบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ซึ่งไม่อาจนับประมาณได้ และยังให้อานิสงส์ที่พึงปรารถนาอีกด้วย คือนำสุขมาให้ มีอารมณ์เลิศ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ เป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนาและเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล”^{๑๑๖}

พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิณฺโญจิตร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบ ตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูนผลจากการศึกษา พบว่า “ผู้ให้ทานในพระสูตรต้นตปิฎกและการปฏิบัติจริงในลำพูนจะมีลักษณะคล้ายกัน คือ ผู้ให้ทานที่ปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎกเป็นผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ส่วนผู้ให้ทานในลำพูนปัจจุบันก็ให้ด้วยความศรัทธาใน พระรัตนตรัย ซึ่งหมายรวมถึง พระพุทธเจ้าด้วยเช่นกัน จะมีจุดแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยก็คือ จากตัวอย่างผู้รับทานในพระสูตรต้นตปิฎกส่วนมากจะเป็นพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และที่เป็นพระสงฆ์บ้างเพียงส่วนน้อย ในการปฏิบัติจริงผู้รับทานส่วนมากเป็น

^{๑๑๕} พระมหาสง่า ไชยวงศ์, “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องทานในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๑๖} พระมหาเซน แสงมิม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของท่านในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า บทคัดย่อ.

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งก็ถือว่าเป็นผู้แทนพระพุทธเจ้าได้ เพราะเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย อีกอย่างหนึ่งผู้รับทานที่ไม่ใช่กลุ่มพระสงฆ์ก็มี คือ ผู้ประสพภัย ผู้ยากไร้ เด็กกำพร้า และคนชรา เป็นต้น

สิ่งของหรือวัตถุทานที่ให้ในพระสูตรต้นตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน มีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ อันประกอบด้วย ข้าว น้ำ ผลไม้ และระเบียบดอกไม้ เป็นต้น และทานที่นอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ประการด้วยการสร้างห้องน้ำห้องส้วม การสร้างสะพาน บ่อน้ำ ร่ม ไม้แขวนเสื้อ เป็นต้น คุณภาพของวัตถุทานมีความแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือในพระสูตรต้นตปิฎก จะสังเกตได้ว่า ผู้ให้ทานจะเลือกสรรวัตถุทานด้วยตัวเอง จัดเตรียมด้วยความประณีต ส่วนการปฏิบัติจริงในลำพูนนั้น จะเห็นว่า ความประณีตของวัตถุทานที่จะให้นั้นลดลงส่วนมากจะไม่ได้จัดเตรียมสิ่งของที่จะให้ทานด้วยตนเอง เพราะไปซื้อตามร้านค้าต่างๆ ที่เขาจัดเป็นชุดสังฆทานสำเร็จรูป ทั้งนี้อันเนื่องมาจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ทายกทายิกาในปัจจุบันก็ทำงานแข่งกับเวลา จึงจำเป็นต้องทำบุญให้ทานด้วยวิธีการดังกล่าว

พฤติกรรมการให้ทานของบุคคลตามตัวอย่างที่ปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน มีความแตกต่างกัน คือ ในพระสูตรต้นตปิฎกให้โดยเจาะจงผู้รับมากกว่า ซึ่งก็คือพระพุทธเจ้า และพระปัจเจกพุทธเจ้า ที่ให้โดยไม่เจาะจงผู้รับคือให้แก่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้านั้นมีส่วนน้อย ส่วนในการปฏิบัติจริงในลำพูนนั้นส่วนมากจะเป็นการให้ทานโดยไม่เจาะจงผู้รับ คือให้เป็นสังฆทาน ถวายสงฆ์โดยไม่เจาะจงว่าเป็นของรูปใดรูปหนึ่งนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการให้ทาน ต่างก็มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เหมือนกันคือให้เพื่อบูชาคุณความดีของผู้ที่ตนเคารพบูชาและเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ และอานิสงส์หรือผลของการให้ทานที่ผู้ให้จะพึงได้รับนั้น จากตัวอย่างของผู้ให้ทานในพระสูตรต้นตปิฎก พบว่า ได้รับอานิสงส์คือ ทำให้ได้รับทรัพย์สมบัติมากมาย เป็นพระเจ้าจักรพรรดิบ้าง ไปบังเกิดในเทวโลกและมนุษย์โลกท่องเที่ยวไปในวิภวสังสาร โดยไม่รู้จักทุกข์เลย สุดท้ายได้บรรลุพระอรหันต์ ส่วนการปฏิบัติจริงในลำพูน พบว่า “ได้รับอานิสงส์ คือ ทำให้ได้รับความสุขกายสบายใจ มีความสุขที่ได้ทำบุญให้ทานแก่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันก็มีความเชื่อว่าผลของการทำบุญให้ทานนั้นจะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว และผลบุญนั้นจะเป็นหนทางนำตนไปสู่สุคติในสัมปรายภพต่อไป”^{๑๑๑}

^{๑๑๑} พระครูไพศาลธรรมานุกิจ (อนอม ภิกษุโณจิตร), “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, หน้าบทคัดย่อ.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย เพื่อให้การวิจัยบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาผลการวิเคราะห์เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการ
ให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย เพื่อวางแผนดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับ
การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือชาวพุทธในจังหวัดเลยที่ได้ไปทำบุญในช่วงเข้าพรรษา
ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน* โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) จากประชากรทั้ง ๓ กลุ่ม โดยแบ่งเป็น ข้าราชการ ๕๐ คน ตามสัดส่วนของ

---

* สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดเลย, สรุปรงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘, (เลข :
สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดเลย, ๒๕๔๘), (อัดสำเนา).

กลุ่มข้าราชการนี้เข้าวัดมีจำนวนน้อยกว่าอุบาสก และอุบาสิกา อุบาสก ๑๐๐ คน และอุบาสิกา ๑๐๐ คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้
 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจากกลุ่มประชากร ๒๕๐,๐๐๐ คน เป็นจำนวน ๒๕๐ คน โดยใช้สูตรตัวแทนขนาดพอเหมาะ ตามสูตรดังนี้

$$N = \frac{P(1-P)}{\frac{e^2}{Z^2} + \frac{P(1-P)}{N}}$$

โดยกำหนดให้ $P = .๑๕$ $e = .๐๕$ $Z = ๑.๙๖$
 ขนาดของประชากร (N) = ๒๕๐,๐๐๐

$$n = \frac{(.15)(.85)}{\frac{(.05)^2}{(1.96)^2} + \frac{(.15)(.85)}{250000}} = 195.77$$

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับข้าราชการ อุบาสก อุบาสิกา ในจังหวัดเลย ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด ๖ ตอน แต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน ๘ ข้อ

ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๒๖ ข้อ

ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๒๐ ข้อ

^๒ Taro Yamane, อ้างใน พระมหาถาวร ขนดิษฐ์โม, “การประเมินการให้บริการสารสนเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา), ๒๕๔๘, หน้า ๖๔.

ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale)
๕ ระดับ จำนวน ๑๗ ข้อ
ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๓.๔ การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ศึกษาหลักการและแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา
- ๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียงและสร้างเป็นแบบสอบถาม
- ๓) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และสำนวนภาษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข
- ๔) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมเพื่อพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้ง จากนั้นได้นำไปทดสอบ (Try out) กับข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา จำนวน ๕๐ คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวความคิด โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัย ดังนี้

- ๓.๕.๑ นำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวพุทธในจังหวัดเลย
- ๓.๕.๒ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง
- ๓.๕.๓ จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเอง
- ๓.๕.๔ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้าราชการ อุบาสก และ อุบาสิกา ใช้หลักเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	ความคิดเห็น/พฤติกรรมระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็น/พฤติกรรมระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็น/พฤติกรรมระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็น/พฤติกรรมระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็น/พฤติกรรมระดับน้อยที่สุด ^๓

๓.๖ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ และร้อยละ

๓.๕.๒ วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน การปฏิบัติในการให้ทาน แรงจูงใจในการให้ทาน ลักษณะการให้ทาน โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

^๓ สมศักดิ์ มาลาวิลาศ, “สภาพการปฏิบัติงานของครูในคณะทำงานสนับสนุนปฏิบัติการ พัฒนารชนบท ระดับตำบล”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๘, หน้า ๔๔ - ๔๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ จากเครื่องมือที่ใช้ ทั้งข้อมูลจากข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา โดยจะเสนอผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามทั้ง ๓ ฉบับ ซึ่งข้อมูลแต่ละฉบับแบ่งออกเป็น ๖ ตอน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเดียวกัน ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการให้ทานของข้าราชการในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๔๘

การวิจัยครั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการที่ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๑ แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑	อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๘	๑๖.๐
	๓๐ - ๔๐ ปี	๑๖	๓๒.๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๕	๓๐.๐
	๕๑ - ๖๐ ปี	๘	๑๖.๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๓	๖.๐	
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๒	เพศ		
	ชาย	๒๒	๔๔.๐
	หญิง	๒๘	๕๖.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๑ (ต่อ) แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๓	การศึกษา		
	- แผนกสามัญศึกษา		
	- ระดับประถมศึกษา	-	-
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-
	- ระดับปริญญาตรี	๔๔	๘๘.๐
	- ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	๖	๑๒.๐
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	-	-	
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
	-แผนกปริยัติธรรม		
	- ไม่จบระดับชั้นใดเลย	๔๐	๘๐.๐
	- ระดับนักธรรม ธรรมศึกษา (ตรี, โท, เอก)	๕	๑๐.๐
	- ระดับเปรียญธรรม	๑	๒.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๔	การบรรพชา		
	เคยบรรพชาเป็นสามเณร	๕	๑๐.๐
	ไม่เคยบรรพชาเป็นสามเณร	๔๕	๙๐.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๕	อุปสมบท		
	เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ	๕	๑๐.๐
	ไม่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ	๔๕	๙๐.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๖	อาชีพ		
	ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	๕๐	๑๐๐.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า ข้าราชการ มีอายุสูงสุดคือ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ รองลงมาคือ ๓๐-๔๐ ปี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ เพศสูงสุดคือ เพศหญิง จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ วุฒิการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตสูงสุดคือปริญญาตรี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐ รองลงมาคือสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐ วุฒิกการศึกษาแผนกปริยัติธรรมสูงสุดคือไม่จบระดับชั้นใดเลย จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ รองลงมาคือ จบระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา (ตรี, โท, เอก) จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ ไม่เคยบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐ เคยบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ ไม่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ และประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ

๔.๑.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงาน
ตารางที่ ๒ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องงาน

ที่	ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องงาน	จำนวน	ร้อยละ
๑	ทานข้อใดที่ท่านคิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุด		
	- อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ)	๓๔	๖๘.๐
	- ธรรมทาน (ให้คำแนะนำ คำสอน ความรู้)	๑๖	๓๒.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๒	ท่านคิดว่าทานข้อใดสำคัญมากที่สุด		
	- อามิสทาน	๑๔	๒๘.๐
	- ธรรมทาน	๓๖	๗๒.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๓	การให้ทานท่านให้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด		
	- ให้เพราะความศรัทธา	๑๘	๓๖.๐
	- ให้เพราะอนุเคราะห์	๓	๖.๐
	- ให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ	๒๓	๔๖.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๒	๔.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๒ (ต่อ) ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องทาน

ที่	ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องทาน	จำนวน	ร้อยละ
๔	ท่านคิดว่าทานให้ทานข้อใด ได้รับานิสงส์มากที่สุด		
	- ปาฏิปุคคสิกทาน (การให้โดยเจาะจงผู้รับ)	๕	๑๘.๐
	- สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ)	๔๑	๘๒.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๕	ท่านให้ทานแก่ใครมากที่สุด		
	- พระภิกษุ สามเณร	๓๖	๗๒.๐
	- ประชาชน ขาก วณิพก	๑๐	๒๐.๐
	- สัตว์เครื่องจาน	๔	๘.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๖	การทำบุญให้ทาน ท่านอุทิศส่วนกุศลให้ใครมากที่สุด		
	- ผู้ตาย บรรพบุรุษ	๓๖	๗๒.๐
	- เทพบุตร เทพธิดา	-	-
	- เจ้ากรรมนายเวร	๑๐	๒๐.๐
	- ถวายได้กายภาคหน้า (ให้แก่ตนเอง)	๓	๖.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๑	๒.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐
๗	การให้ทานท่านอธิษฐานข้อใดมากที่สุด		
	- ให้ถึงนิพพาน	๑๐	๒๐.๐
	- ให้เข้าถึงสวรรค์	๔	๘.๐
	- ให้มีทรัพย์สินเงินทอง	๕	๑๐.๐
	- ให้สมความปรารถนา	๒๖	๕๒.๐
	- ไม่อธิษฐานอะไรเลย	๑	๒.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๓	๖.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๒ (ต่อ) ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องทาน

ที่	ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับเรื่องทาน	จำนวน	ร้อยละ
๘	การให้ทานของท่าน		
	- ตาม โอกาส	๓๔	๖๘.๐
	- ทุกวันพระ	๕	๑๐.๐
	- เดือนละ ๑ ครั้ง	๑	๒.๐
	- ปีละ ๑ ครั้ง	๑	๒.๐
	- อื่น ๆ (ไปรกระบุ)	๕	๑๐.๐
	รวม	๕๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า ทานที่ข้าราชการได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหารสิ่งของต่าง ๆ) จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ เหตุผลที่ให้ทานสูงสุดเพราะต้องการบำเพ็ญบุญ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐ รองลงมาคือ ให้เพราะความศรัทธา จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุดคือ สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณรสูงสุด จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลสูงสุดคือ ให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ รองลงมาคือ เจ้ากรรมนายเวร จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ อธิษฐานทานสูงสุดคือ ให้สมความปรารถนา จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ รองลงมาคือ ให้ถึงนิพพาน จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ การให้ทานสูงสุดคือ ให้ทานตามโอกาส จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ รองลงมาคือ ให้ทุกวันพระ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ ตามลำดับ

๔.๑.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน

ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน
ประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่	ทานวัตถุ ๑๐ ประการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การปฏิบัติ
๑	ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม	๓.๘๘	๑.๐๔	มาก
๒	ประเภทเครื่องคั้น น้ำเปล่า น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อยและเนยใส	๓.๐๐	๐.๕๔	ปานกลาง
๓	ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ผ้า ผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า จีวร สบง ผ้าอาบน้ำ	๒.๗๒	๑.๐๑	ปานกลาง
๔	ประเภทยานพาหนะ รถ เรือ คานหาม รองเท้า ช้าง ม้า วัว ควาย	๒.๑๒	๑.๑๓	น้อย
๕	ประเภทที่พักอาศัย บ้าน อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลา โต๊ะ ม้านั่ง และเก้าอี้	๒.๓๖	๑.๑๒	น้อย
๖	ประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้ หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม	๓.๐๔	๑.๐๔	ปานกลาง
๗	ประเภทเครื่องอุปโภค ประดับตกแต่ง เครื่อง ใช้ เครื่องสำอาง และธงทิว	๒.๓๐	๑.๐๕	น้อย
๘	ประเภทที่นอน เตียง ตั่ง เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องปูลาด	๒.๓๒	๑.๐๓	น้อย
๙	ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้	๓.๒๘	๑.๑๗	ปานกลาง
๑๐	ประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอด ไฟฟ้า และไฟฉาย	๓.๐๐	๑.๒๑	ปานกลาง
	โดยรวม	๒.๘๐	๐.๕๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๓ พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน
ของคน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ มีค่าความคิดเห็นตามระดับพฤติกรรมสูงสุดคือ เคยให้

ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๔ รองลงมาคือ ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้ ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๒๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๗ ประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๔ เมื่อพิจารณาระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการของข้าราชการ โดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๘๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖) ตามลำดับ

๔.๑.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน

ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน

ที่	แรงจูงใจในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑	ให้เมื่อมีโอกาส	๔.๒๐	๐.๕๐	มาก
๒	ให้เพราะกลัวถูกติเตียน	๒.๒๖	๑.๓๒	น้อย
๓	ให้เพราะตอบแทนบุญคุณ	๓.๒๘	๑.๑๔	ปานกลาง
๔	ให้เพราะหวังผลตอบแทน	๒.๓๔	๑.๒๕	น้อย
๕	ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี	๓.๘๔	๑.๒๘	มาก
๖	ให้เพราะคิดว่าตนเองมีมากพอแล้ว	๒.๕๖	๑.๓๑	ปานกลาง
๗	ให้เพราะต้องการเกียรติยศชื่อเสียง	๒.๓๖	๑.๔๘	น้อย
๘	ให้เพราะกำจัดความตระหนี่	๒.๕๔	๑.๓๗	ปานกลาง
๙	ให้เพราะความชอบพอกัน	๒.๗๖	๑.๒๔	ปานกลาง
๑๐	ให้เพราะประชดผู้ที่ไม่ชอบ	๒.๐๒	๑.๒๓	น้อย
๑๑	ให้โดยไม่มีเหตุผล	๒.๕๐	๑.๓๖	น้อย
๑๒	ให้เพราะความกลัวว่าจะไม่ได้ไปสวรรค์	๒.๓๐	๑.๓๓	น้อย
๑๓	ให้เพราะหวังความสุขสบายในชาติหน้า	๓.๑๔	๑.๒๖	ปานกลาง
๑๔	ให้เพราะเห็นผู้อื่นให้	๒.๔๐	๑.๔๗	น้อย
๑๕	ให้ตามวงศ์ตระกูลที่เคยปฏิบัติมาก่อน	๒.๖๔	๑.๓๕	ปานกลาง

ตารางที่ ๔ (ต่อ) ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน

ที่	แรงจูงใจในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑๖	ให้เพราะเห็นว่าการให้ทำให้จิตใจสดชื่น	๔.๒๘	๑.๒๔	มาก
๑๗	ให้เพื่อต้องการยกระดับจิตใจสูงขึ้น	๓.๘๔	๑.๐๕	มาก
๑๘	ให้เพราะต้องการบูชาคุณ	๓.๘๘	๑.๑๔	มาก
๑๙	ให้เพราะต้องการอนุเคราะห์	๓.๘๔	๑.๒๓	มาก
๒๐	ให้เพราะลดความตระหนี่	๒.๗๒	๑.๕๐	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๐๐	๐.๕๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔ พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้เพราะเห็นว่าการให้ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๒๔ รองลงมาคือ ให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๐ ให้เพราะต้องการบูชาคุณ ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๔ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานของข้าราชการ โดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖) ตามลำดับ

๔.๑.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน

ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน

ที่	ลักษณะในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑	ให้ด้วยความเคารพ	๔.๑๒	๐.๘๕	มาก
๒	ให้ด้วยความอ่อนน้อม	๔.๐๐	๐.๕๗	มาก
๓	ให้ด้วยมือตนเอง	๔.๐๖	๐.๕๑	มาก
๔	ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์	๔.๓๘	๐.๗๒	มาก
๕	ให้เพราะเห็นผลที่จะเกิดขึ้น	๓.๗๐	๑.๐๕	มาก

ตารางที่ ๕ (ต่อ) ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน

ที่	ลักษณะในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๖	ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส	๔.๓๒	๐.๗๔	มาก
๗	ให้ตามโอกาสที่จะอำนวย	๔.๒๒	๐.๘๔	มาก
๘	ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ	๔.๔๖	๐.๖๑	มาก
๙	ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น	๔.๒๒	๐.๕๓	มาก
๑๐	ให้โดยเจาะจงผู้รับ	๓.๒๒	๑.๑๕	ปานกลาง
๑๑	ให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ	๓.๗๔	๐.๕๔	มาก
๑๒	ให้โดยการจัดเตรียมสิ่งของด้วยตนเอง	๓.๗๐	๐.๕๕	มาก
๑๓	ให้ด้วยการซื้อของสำเร็จรูป (ชุดสังฆทาน)	๓.๔๘	๐.๕๓	ปานกลาง
๑๔	ให้โดยชักชวนผู้อื่นร่วมให้ด้วย	๓.๑๔	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๕	ให้โดยไม่ชักชวนผู้อื่นร่วมด้วย	๒.๕๐	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๖	ให้แล้วรู้สึกเสียดายของ	๒.๐๖	๑.๓๖	น้อย
๑๗	เห็นผู้อื่นให้แล้วร่วมอนุโมทนา	๓.๕๐	๑.๐๑	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๗๒	๐.๔๖	มาก

จากตารางที่ ๕ พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๑ รองลงมาคือ ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๒ ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๔ ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๓ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทานของข้าราชการ โดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๗๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๔๖) ตามลำดับ

๔.๑.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- (๑) การให้ทานควรเน้นการให้เพื่อส่วนรวมคือประโยชน์ของสังคมมาก ๆ
- (๒) การให้ทานไม่ควรระบุว่าจะให้แก่ใครมากเป็นพิเศษ ควรระบุง้าง ๆ ให้ใครก็ได้แต่ต้องให้เพื่อความอนุเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- (๓) การให้ทานแก่ผู้ที่ยากกว่าตน เป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและคลายทุกข์แก่ผู้อื่น มีมากก็ช่วยมาก มีน้อยก็ช่วยน้อยตามสมควรและตามโอกาส
- (๔) การทำบุญให้ทานต้องเริ่มต้นที่ศรัทธา คือทำศรัทธาให้เกิดในใจก่อน ผลบุญหรืออานิสงส์จึงจะเกิดตามมา
- (๕) ควรให้ทานบ่อย ๆ จิตใจจะได้สงบและผลบุญจะได้หนุนนำไปสู่ภพหน้า

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการให้ทานของอุบาสกในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๔๘

๔.๒.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของอุบาสกที่ตอบแบบสอบถาม
ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสก

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑	อายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๔๓	๔๓.๐
	๓๐ - ๔๐ ปี	๓๐	๓๐.๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๗	๑๗.๐
	๕๑ - ๖๐ ปี	๓	๓.๐
	๖๑ ปีขึ้นไป	๗	๗.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๖ (ต่อ) แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาสาสมัคร

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๒	การศึกษา		
	-แผนกสามัญศึกษา		
	- ระดับประถมศึกษา	๑๒	๑๒.๐
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๑๒	๑๒.๐
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	๓๕	๓๕.๐
	- ระดับปริญญาตรี	๓๗	๓๗.๐
	- ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	๒	๒.๐
- อื่น ๆ (โปรครระบุ)	๒	๒.๐	
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๓	-แผนกปริยัติธรรม		
	- ไม่จบระดับชั้นใดเลย	๖๗	๖๗.๐
	- ระดับนักธรรม ธรรมศึกษา (ตรี, โท, เอก)	๓๒	๓๒.๐
	- ระดับเปรียญธรรม	๑	๑.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๔	การบรรพชา		
	เคยบรรพชาเป็นสามเณร	๒๕	๒๕.๐
	ไม่เคยบรรพชาเป็นสามเณร	๗๑	๗๑.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๕	อุปสมบท		
	เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ	๒๓	๒๓.๐
	ไม่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ	๗๗	๗๗.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๖ (ต่อ) แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสก

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๖	อาชีพ		
	- ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	๔	๔.๐
	- ลูกจ้างของรัฐ ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ	๒๖	๒๖.๐
	- พนักงานบริษัท	๒	๒.๐
	- ธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย)	๒๘	๒๘.๐
	- กสิกรรม (ทำไร่ ทำนา)	๑๔	๑๔.๐
	- รับจ้างทั่วไป	๕	๕.๐
	- อื่น ๆ (ไปรตระบุ)	๑๗	๑๗.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๖ พบว่า อุบาสก จำนวน ๑๐๐ คน มีอายุสูงสุดคือ ต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ วุฒิกการศึกษาแผนกสามัญศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาตรี จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ วุฒิกการศึกษาแผนกปริยัติธรรมสูงสุดคือ ไม่จบระดับชั้นใดเลย จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ รองลงมาคือจบระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา (ตรี, โท, เอก) จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ ไม่เคยบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ เคยบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ ไม่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐ เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐ อาชีพสูงสุดคือ ประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย) จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐ รองลงมาคือ ลูกจ้างของรัฐและรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐

๔.๒.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน
ตารางที่ ๗ ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับเรื่องทาน

ที่	ความคิดเห็นของอุบาสกเกี่ยวกับเรื่องทาน	จำนวน	ร้อยละ
๑	ทานข้อใดที่ท่านคิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุด		
	- อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ)	๖๗	๖๗.๐
	- ธรรมทาน (ให้คำแนะนำ คำสอน ความรู้)	๓๓	๓๓.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๒	ท่านคิดว่าทานข้อใดสำคัญมากที่สุด		
	- อามิสทาน	๓๘	๓๘.๐
	- ธรรมทาน	๖๒	๖๒.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๓	การให้ทานท่านให้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด		
	- ให้เพราะความศรัทธา	๕๐	๕๐.๐
	- ให้เพราะอนุเคราะห์	๑๕	๑๕.๐
	- ให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ	๓๒	๓๒.๐
	- อื่น ๆ (ไปรกระบุ)	๓	๓.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๔	ท่านคิดว่าทานข้อใด ได้รับอานิสงส์มากที่สุด		
	- ปาฏิบุคลิกทาน (การให้โดยเจาะจงผู้รับ)	๑๕	๑๕.๐
	- สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ)	๘๕	๘๕.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๕	ท่านให้ทานแก่ใครมากที่สุด		
	- พระภิกษุ สามเณร	๖๓	๖๓.๐
	- ประชาชน ขาดก วณิพก	๒๗	๒๗.๐
	- สัตว์เครื่องจาน	๑๐	๑๐.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๗ (ต่อ) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับเรื่องทาน

ที่	ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับเรื่องทาน	จำนวน	ร้อยละ
๖	การทำบุญให้ทาน ท่านอุทิศส่วนกุศลให้ใครมากที่สุด - ผู้ตาย บรรพบุรุษ - เทพบุตร เทพธิดา - เจ้ากรรมนายเวร - ถวายใต้กายภาคหน้า (ให้แก่ตนเอง) - อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๕๒ ๑ ๓๓ ๓ ๑	๕๒.๐ ๑.๐ ๓๓.๐ ๓.๐ ๑.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๗	การให้ทานท่านอธิษฐานขอใดมากที่สุด - ให้ถึงนิพพาน - ให้เข้าถึงสวรรค์ - ให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง - ให้สมความปรารถนา - ไม่อธิษฐานอะไรเลย - อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๑๐ ๖ ๑๑ ๖๕ ๔ ๔	๑๐.๐ ๖.๐ ๑๑.๐ ๖๕.๐ ๔.๐ ๔.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๘	การให้ทานของท่าน - ตามโอกาส - ทุกวันพระ - เดือนละ ๑ ครั้ง - ปีละ ๑ ครั้ง - อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๘๒ ๕ ๓ ๔ ๒	๘๒.๐ ๕.๐ ๓.๐ ๔.๐ ๒.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๗ พบว่า อาสาสมัคร จำนวน ๑๐๐ คน มีความคิดเห็นว่าทานที่ตนได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ เหตุผลที่ให้ทานสูงสุดเพราะความศรัทธา จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ จำนวน ๓๒ คน

คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุดคือ สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณรสูงสุด จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลสูงสุดคือ ให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ รองลงมาคือ เจ้ากรรมนายเวร จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐ อธิษฐานทานสูงสุดคือ ให้สมความปรารถนา จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐ รองลงมาคือ ให้มีทรัพย์สินเงินทอง จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ การให้ทานสูงสุดคือ ให้ทานตามโอกาส จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ รองลงมาคือ ให้ทุกวันพระ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐ ตามลำดับ

๔.๒.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน

ตารางที่ ๘ ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่	ทานวัตถุ ๑๐ ประการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติ
๑	ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม	๓.๖๖	๑.๐๔	มาก
๒	ประเภทเครื่องดื่ม น้ำเปล่า น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อยและเนยใส	๒.๘๕	๑.๑๘	ปานกลาง
๓	ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ผ้า ผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า จีวร สบง ผ้าอาบน้ำ	๒.๓๘	๑.๑๐	น้อย
๔	ประเภทยานพาหนะ รถ เรือ คานหาม รองเท้า ช้าง ม้า วัว ควาย	๑.๘๘	๐.๘๕	น้อย
๕	ประเภทที่พักอาศัย บ้าน อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลา โต๊ะ ม้านั่ง และเก้าอี้	๒.๑๔	๑.๐๔	น้อย
๖	ประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม	๒.๕๗	๑.๑๕	ปานกลาง
๗	ประเภทเครื่องอุปโภคบริโภค ประดับตกแต่ง เครื่องใช้ เครื่องสำอาง และของขวัญ	๑.๕๕	๐.๕๒	น้อย

ตารางที่ ๘ (ต่อ) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน
ประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่	ทานวัตถุ ๑๐ ประการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การปฏิบัติ
๘	ประเภทที่นอน เติง ดั่ง เสื่อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องปูลาด	๒.๐๖	๐.๕๕	น้อย
๙	ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้	๓.๐๔	๑.๒๐	ปานกลาง
๑๐	ประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอดไฟฟ้า และไฟฉาย	๓.๐๕	๑.๓๐	ปานกลาง
	โดยรวม	๒.๖๐	๐.๖๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๘ พบว่า ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานของตน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ มีค่าความคิดเห็นตามระดับพฤติกรรมสูงสุดคือ เคยให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๖๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๔ รองลงมาคือ ประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอดไฟฟ้า และไฟฉาย ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๓๐ ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้ ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๒๐ เมื่อพิจารณาระดับของพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการของอาสาสมัครโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๖๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๒) ตามลำดับ

๔.๒.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน
 ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน

ลำดับ ร-	รายการประเมินความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
๑	ให้เมื่อมีโอกาส	๔.๐๐	๐.๕๑	มาก
๒	ให้เพราะกลัวถูกคิดเทียบ	๑.๗๒	๐.๕๗	น้อย
๓	ให้เพราะตอบแทนบุญคุณ	๓.๔๕	๑.๑๖	ปานกลาง
๔	ให้เพราะหวังผลตอบแทน	๒.๑๔	๑.๖๕	น้อย
๕	ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี	๔.๐๑	๑.๐๖	มาก
๖	ให้เพราะคิดว่าตนเองมีมากพอแล้ว	๒.๓๖	๑.๐๗	น้อย
๗	ให้เพราะต้องการเกียรติยศชื่อเสียง	๑.๕๑	๐.๕๕	น้อย
๘	ให้เพราะกำจัดความตระหนี่	๒.๔๘	๑.๓๑	น้อย
๙	ให้เพราะความชอบพอกัน	๒.๕๖	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๐	ให้เพราะประชดผู้ที่ไม่ชอบ	๑.๕๗	๐.๗๘	น้อย
๑๑	ให้โดยไม่มีเหตุผล	๒.๒๐	๑.๖๐	น้อย
๑๒	ให้เพราะความกลัวว่าจะไม่ได้ไปสวรรค์	๒.๓๓	๑.๒๕	น้อย
๑๓	ให้เพราะหวังความสุขสบายในชาติหน้า	๒.๕๕	๑.๓๓	ปานกลาง
๑๔	ให้เพราะเห็นผู้อื่นให้	๒.๓๑	๑.๓๕	น้อย
๑๕	ให้ตามวงศ์ตระกูลที่เคยปฏิบัติมาก่อน	๓.๑๑	๑.๑๖	ปานกลาง
๑๖	ให้เพราะเห็นว่าทำให้ทำให้จิตใจสดชื่น	๔.๐๐	๑.๐๖	มาก
๑๗	ให้เพื่อต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น	๓.๕๗	๑.๐๕	มาก
๑๘	ให้เพราะต้องการบูชาคุณ	๓.๘๗	๑.๐๕	มาก
๑๙	ให้เพราะต้องการอนุเคราะห์	๓.๔๗	๑.๑๔	ปานกลาง
๒๐	ให้เพราะลดความตระหนี่	๒.๘๔	๑.๔๑	ปานกลาง
	โดยรวม	๒.๘๖	๐.๔๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๕ พบว่า ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๖ รองลงมาคือ ให้เพราะเห็นว่าการให้ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๖ ให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๑ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานของอาสาสมัครโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๘๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๔๖) ตามลำดับ

๔.๒.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน

ตารางที่ ๑๐ ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน

ที่	รายการประเมินความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑	ให้ด้วยความเคารพ	๔.๐๒	๑.๐๕	มาก
๒	ให้ด้วยความอ่อนน้อม	๔.๐๒	๑.๐๕	มาก
๓	ให้ด้วยมือตนเอง	๔.๐๖	๐.๘๕	มาก
๔	ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์	๔.๑๗	๐.๕๐	มาก
๕	ให้เพราะเห็นผลที่จะเกิดขึ้น	๓.๒๓	๑.๒๒	ปานกลาง
๖	ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส	๔.๒๕	๐.๘๘	มาก
๗	ให้ตามโอกาสที่จะอำนวย	๔.๐๕	๐.๕๔	มาก
๘	ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ	๔.๓๐	๐.๘๑	มาก
๙	ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น	๓.๕๕	๑.๐๕	มาก
๑๐	ให้โดยเจาะจงผู้รับ	๒.๗๓	๑.๓๔	ปานกลาง
๑๑	ให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ	๓.๖๖	๑.๐๒	มาก
๑๒	ให้โดยการจัดเตรียมสิ่งของด้วยตนเอง	๓.๕๐	๐.๕๕	ปานกลาง
๑๓	ให้ด้วยการซื้อของสำเร็จรูป (ชุดสังฆทาน)	๓.๒๑	๐.๕๐	ปานกลาง
๑๔	ให้โดยชักชวนผู้อื่นร่วมให้ด้วย	๓.๐๔	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๕	ให้โดยไม่ชักชวนผู้อื่นร่วมด้วย	๒.๕๑	๑.๑๖	ปานกลาง
๑๖	ให้แล้วรู้สึกเสียดายของ	๑.๕๕	๑.๐๒	น้อย
๑๗	เห็นผู้อื่นให้แล้วร่วมอนุโมทนา	๓.๔๒	๑.๑๓	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๕๑	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑ รองลงมาคือ ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๘ ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๐ ให้ด้วยมือตนเอง ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๕ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทานของอาสาสมัครโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๑) ตามลำดับ

๔.๒.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๖.๑ การให้ทานถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นมงคลสำหรับชีวิต ให้แล้วเกิดความสบายใจ และทำให้ผู้อื่นมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นเรื่องที่ดีควรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๖.๒ การให้ทานเป็นสิ่งที่ดีเพราะทำให้จิตใจเราสบายขึ้น ให้แก่ใครก็ได้ไม่ควรเจาะจงผู้รับว่าจะใคร

๖.๓ การทำบุญทำทานนับเป็นเรื่องดี เป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่ก่อนจะทำทานควรศึกษาให้ดีกว่าก่อนว่าให้แล้วจะเกิดผลดีหรือผลเสียตามมา เพราะการให้ทานบางอย่างให้แล้วเกิดผลเสียก็มี ดังนั้นควรศึกษาให้ดีเสียก่อน

๖.๔ การทำบุญทำทานจะได้บุญมากขึ้นอยู่กับจิตใจมากกว่า ถ้าจิตใจเราบริสุทธิ์ในการทำทาน ก็ย่อมได้บุญมากคือเกิดความสุขกายสบายใจ หมั่นทำทาน เจริญสมาธิ ภาวนา เพราะจะได้มีสติปัญญาที่ดีซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของเราตลอดไป

๖.๕ การให้ทานในทุกรูปแบบคิดว่าเป็นการทำดีทั้งนั้น อย่างน้อยผู้ให้ทานย่อมได้รับมุมมองจากผู้อื่นว่าเป็นคนดี มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ รู้รักสามัคคีในญาติมิตรและทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของอุบาสิกในจังหวัดเลย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

๔.๓.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของอุบาสิกที่ตอบแบบสอบถาม
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสิก

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑	อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๕	๓๕.๐
	๓๐ - ๔๐ ปี	๔๑	๔๑.๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๒	๑๒.๐
	๕๑ - ๖๐ ปี	๕	๕.๐
	๖๑ ปีขึ้นไป	๓	๓.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๓	การศึกษา		
	-แผนกสามัญศึกษา		
	- ระดับประถมศึกษา	๑๕	๑๕.๐
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๔	๔.๐
	- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	๒๑	๒๑.๐
	- ระดับปริญญาตรี	๔๕	๔๕.๐
- ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	๒	๒.๐	
- อื่น ๆ (โพรครระบุ)	๑๓	๑๓.๐	
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๔	-แผนกปริยัติธรรม		
	- ไม่จบระดับชั้นใดเลย	๘๐	๘๐.๐
	- ระดับนักธรรม ธรรมศึกษา (ตรี, โท, เอก)	๒๐	๒๐.๐
	- ระดับเปรียญธรรม	-	-
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ) แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสิก

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๘	อาชีพ		
	- ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	๒	๒.๐
	- ลูกจ้างของรัฐ		
	ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ	๓๒	๓๒.๐
	- พนักงานบริษัท	๕	๕.๐
	- ธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย)	๒๐	๒๐.๐
	- กสิกรรม (ทำไร่ ทำนา)	๗	๗.๐
	- รับจ้างทั่วไป	๑๑	๑๑.๐
- อื่น ๆ (ไปรตระบุ)	๑๕	๑๕.๐	
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า อุบาสิกามีอายุสูงสุดคือ ๓๐-๔๐ ปี จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ รองลงมาคือ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ วุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาตรี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ วุฒิการศึกษาแผนกปริชิตธรรมสูงสุดคือ ไม่จบระดับชั้นใดเลย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ รองลงมาคือจบระดับมัธยมศึกษาและธรรมศึกษา (ตรี, โท, เอก) จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ อาชีพสูงสุดคือ ลูกจ้างของรัฐและรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ รองลงมาคือ อาชีพทำธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย) จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐

๔.๓.๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงาน
ตารางที่ ๑๒ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับเรื่องงาน

ที่	ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับเรื่องงาน	จำนวน	ร้อยละ
๑	งานข้อใดที่ท่านคิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุด		
	- อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ)	๗๖	๗๖.๐
	- ธรรมทาน (ให้คำแนะนำ คำสอน ความรู้)	๒๔	๒๔.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๒	ท่านคิดว่างานข้อใดสำคัญมากที่สุด		

	- อามิสทาน	๔๓	๔๓.๐
	- ธรรมทาน	๕๗	๕๗.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๓	การให้ทานท่านให้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด		
	- ให้เพราะความศรัทธา	๕๐	๕๐.๐
	- ให้เพราะอนุเคราะห์	๑๓	๑๓.๐
	- ให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ	๓๔	๓๔.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๓	๓.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๔	ท่านคิดว่ากรให้ทานข้อใด ได้รับอานิสงส์มากที่สุด		
	- ปาฏิปุคคติกทาน (การให้โดยเจาะจงผู้รับ)	๑๘	๑๘.๐
	- สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ)	๘๒	๘๒.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๕	ท่านให้ทานแก่ใครมากที่สุด		
	- พระภิกษุ สามเณร	๖๖	๖๖.๐
	- ประชาชน ยาก วมิพก	๒๐	๒๐.๐
	- สัตว์เครื่องจวน	๑๔	๑๔.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ) ความคิดเห็นของอุบาสิกเกี่ยวกับเรื่องทาน

ที่	ความคิดเห็นของอุบาสิกเกี่ยวกับเรื่องทาน	จำนวน	ร้อยละ
๖	การทำบุญให้ทาน ท่านอุทิศส่วนกุศลให้ใครมากที่สุด		
	- ผู้ตาย บรรพบุรุษ	๕๔	๕๔.๐
	- เทพบุตร เทพธิดา	๑	๑.๐
	- เจ้ากรรมนายเวร	๓๗	๓๗.๐
	- ถวายได้ภายภาคหน้า (ให้แก่ตนเอง)	๖	๖.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๑	๑.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

๗	การให้ทานทำนองธัญฐานข้อใดมากที่สุด		
	- ให้ถึงนิพพาน	๑๖	๑๖.๐
	- ให้เข้าถึงสวรรค์	๓	๓.๐
	- ให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง	๔	๔.๐
	- ให้สมความปรารถนา	๖๔	๖๔.๐
	- ไม่อธิษฐานอะไรเลย	๔	๔.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	๕	๕.๐
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐
๘	การให้ทานของท่าน		
	- ตามโอกาส	๘๗	๘๗.๐
	- ทุกวันพระ	๗	๗.๐
	- เดือนละ ๑ ครั้ง	๓	๓.๐
	- ปีละ ๑ ครั้ง	๓	๓.๐
	- อื่น ๆ (โปรดระบุ)	-	-
	รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า อุบาสิกา จำนวน ๑๐๐ คน มีความคิดเห็นว่าการให้ทานที่ตนได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐ คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐ เหตุผลที่ให้ทานสูงสุดเพราะความศรัทธา จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุดคือ สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณรสูงสุด จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลสูงสุดคือ ให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ รองลงมาคือ เจ้ากรรมนายเวร จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ อธิษฐานทานสูงสุดคือ ให้สมความปรารถนา จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐ รองลงมาคือ ให้ถึงนิพพาน จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ การให้ทานสูงสุดคือ ให้ทานตามโอกาส จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐ รองลงมาคือ ให้ทุกวันพระ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

๔.๓.๓ ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน

ตารางที่ ๑๓ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน

ประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่	ทานวัตถุ ๑๐ ประการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การปฏิบัติ
๑	ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม	๓.๗๘	๑.๐๖	มาก
๒	ประเภทเครื่องดื่ม น้ำเปล่า น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อยและเนยใส	๒.๕๒	๑.๐๕	ปานกลาง
๓	ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ผ้า ผ้านุ่ง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า จีวร สบง ผ้าอาบน้ำ	๒.๗๖	๓.๐๒	ปานกลาง
๔	ประเภทยานพาหนะ รถ เรือ คานหาม รongเท้า ช้าง ม้า วัว ควาย	๑.๘๗	๐.๕๕	น้อย
๕	ประเภทที่พักอาศัย บ้าน อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลา โต๊ะ ม้านั่ง และเก้าอี้	๒.๐๒	๐.๕๘	น้อย
๖	ประเภทดอกไม้ของหอม ธูปหอม ดอกไม้ หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม	๓.๒๑	๑.๑๖	ปานกลาง
๗	ประเภทเครื่องลูบไล้ ประดับตกแต่ง เครื่อง ข้อม เครื่องสำอาง และธงทิว	๒.๑๖	๑.๐๘	น้อย

ตารางที่ ๑๓ (ต่อ) ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน

ประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่	ทานวัตถุ ๑๐ ประการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การปฏิบัติ
๘	ประเภทที่นอน เตียง ตั่ง เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องปูลาด	๒.๑๓	๑.๐๐	น้อย
๙	ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้	๓.๒๐	๑.๒๐	ปานกลาง

๑๐	ประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอดไฟฟ้า และไฟฉาย	๒.๘๑	๑.๑๕	ปานกลาง
	โดยรวม	๒.๖๕	๐.๖๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานของคนด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ มีค่าความคิดเห็นตามระดับพฤติกรรมสูงสุดคือ เคยให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๗๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๖ รองลงมาคือ ประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๒๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๖ ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้ ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๒๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๒๐ เมื่อพิจารณาระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทานประเภททานวัตถุ ๑๐ ประการของอาสาสมัครโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๖๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔) ตามลำดับ

๔.๓.๔ ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน

ตารางที่ ๑๔ ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน

ที่	รายการประเมินความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑	ให้เมื่อมีโอกาส	๔.๐๒	๑.๐๕	มาก
๒	ให้เพราะกลัวถูกติเตียน	๑.๘๒	๑.๐๕	น้อย
๓	ให้เพราะตอบแทนบุญคุณ	๓.๖๕	๒.๔๕	มาก
๔	ให้เพราะหวังผลตอบแทน	๒.๓๔	๑.๕๖	น้อย
๕	ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี	๓.๘๘	๑.๑๕	มาก
๖	ให้เพราะคิดว่าตนเองมีมากพอแล้ว	๒.๖๑	๑.๓๓	ปานกลาง
๗	ให้เพราะต้องการเกียรติยศชื่อเสียง	๑.๖๕	๐.๘๕	น้อย
๘	ให้เพราะกำจัดความตระหนี่	๒.๑๖	๑.๑๓	น้อย
๙	ให้เพราะความชอบพอกัน	๒.๕๐	๑.๑๔	น้อย
๑๐	ให้เพราะประชดผู้ที่ไม่ชอบ	๑.๗๒	๐.๕๓	น้อย
๑๑	ให้โดยไม่มีเหตุผล	๒.๒๖	๑.๒๘	น้อย

๑๒	ให้เพราะความกลัวว่าจะไม่ได้ไปสวรรค์	๒.๔๕	๑.๓๖	น้อย
๑๓	ให้เพราะหวังความสุขสบายในชาติหน้า	๓.๑๓	๑.๒๘	ปานกลาง
๑๔	ให้เพราะเห็นผู้อื่นให้	๒.๓๑	๑.๑๘	น้อย
๑๕	ให้ตามวงศ์ตระกูลที่เคยปฏิบัติมาก่อน	๒.๕๓	๑.๒๕	ปานกลาง
๑๖	ให้เพราะเห็นว่าทำให้ทำให้จิตใจสดชื่น	๓.๕๖	๑.๑๑	มาก
๑๗	ให้เพื่อต้องการยกระดับจิตใจสูงขึ้น	๓.๗๓	๑.๒๑	มาก
๑๘	ให้เพราะต้องการบูชาคุณ	๓.๗๖	๑.๑๒	มาก
๑๙	ให้เพราะต้องการอนุเคราะห์	๓.๔๘	๑.๒๒	ปานกลาง
๒๐	ให้เพราะลดความตระหนี่	๒.๔๘	๑.๘๔	น้อย
	โดยรวม	๒.๘๔	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๑๔ พบว่า ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๕ รองลงมาคือ ให้เพราะเห็นว่าทำให้ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๑ ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๕ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานของอุบาสิกาโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๘๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒) ตามลำดับ

๔.๓.๕ ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน

ตารางที่ ๑๕ ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน

ที่	ความคิดเห็นของอุบาสิกาเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
๑	ให้ด้วยความเคารพ	๔.๐๖	๐.๕๗	มาก
๒	ให้ด้วยความอ่อนน้อม	๔.๐๓	๐.๘๓	มาก
๓	ให้ด้วยมือตนเอง	๔.๐๓	๐.๕๑	มาก
๔	ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์	๔.๑๓	๐.๘๔	มาก
๕	ให้เพราะเห็นผลที่จะเกิดขึ้น	๓.๑๕	๑.๒๔	ปานกลาง
๖	ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส	๔.๑๕	๐.๘๒	มาก

๗	ให้ตามโอกาสที่จะอำนวย	๔.๑๐	๐.๘๗	มาก
๘	ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ	๔.๓๑	๐.๘๖	มาก
๙	ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น	๓.๘๕	๑.๑๗	มาก
๑๐	ให้โดยเจาะจงผู้รับ	๒.๖๓	๑.๓๐	ปานกลาง
๑๑	ให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ	๓.๖๘	๑.๑๕	มาก
๑๒	ให้โดยการจัดเตรียมสิ่งของด้วยตนเอง	๓.๗๘	๑.๑๒	มาก
๑๓	ให้ด้วยการซื้อของสำเร็จรูป (ชุดสังฆทาน)	๓.๓๐	๑.๐๗	ปานกลาง
๑๔	ให้โดยชักชวนผู้อื่นร่วมให้ด้วย	๒.๘๕	๑.๑๒	ปานกลาง
๑๕	ให้โดยไม่ชักชวนผู้อื่นร่วมด้วย	๒.๖๕	๒.๒๓	ปานกลาง

ตารางที่ ๑๕ (ต่อ) ความคิดเห็นของอุบาสิกเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน

ที่	ความคิดเห็นของอุบาสิกเกี่ยวกับ ลักษณะในการให้ทาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
๑๖	ให้แล้วรู้สึกเสียคายของ	๑.๔๓	๐.๗๕	น้อย
๑๗	เห็นผู้อื่นให้แล้วร่วมอนุโมทนา	๓.๒๗	๑.๓๕	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๕๐	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ความคิดเห็นของอุบาสิกเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน มีค่าความคิดเห็นสูงสุดคือ ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๖ รองลงมาคือ ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๒ ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๔ ให้ตามโอกาสที่จะอำนวย ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๑๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๗ เมื่อพิจารณาระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทานของอุบาสิกโดยรวมแล้ว จัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒) ตามลำดับ

๔.๓.๖ ตอนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๖.๑ การให้ทานเป็นสิ่งที่ดีงาม ผู้ให้จะมีแต่ความสบายใจ ถึงจะยังไม่เห็นผลตอนที่ให้ แต่อย่างน้อยก็มีความสุขใจคือเจตนาดีก็มีสุขแล้ว

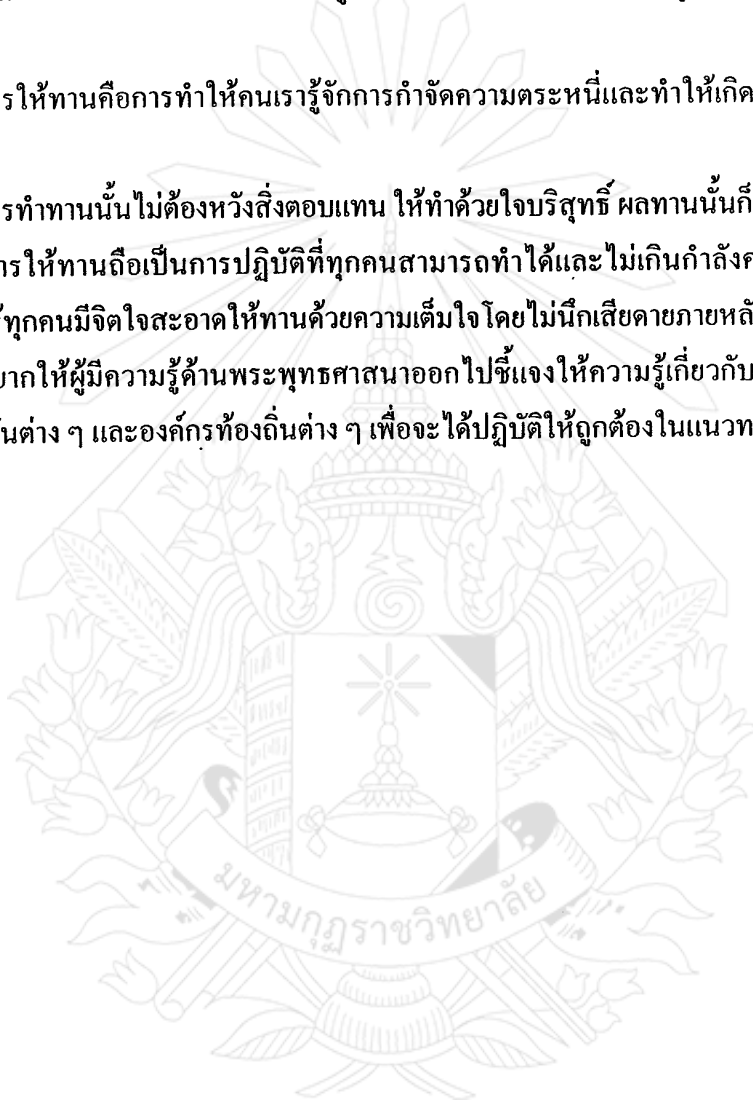
๖.๒ ในการให้ทานนั้น ควรให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการหรือจำเป็นสำหรับผู้รับและควรให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๖.๓ การให้ทานคือการทำให้คนเรารู้จักการกำจัดความตระหนี่และทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ

๖.๔ การทำทานนั้นไม่ต้องหวังสิ่งตอบแทน ให้ทำด้วยใจบริสุทธิ์ ผลทานนั้นก็จะเป็นตามมาเอง

๖.๕ การให้ทานถือเป็นการปฏิบัติที่ทุกคนสามารถทำได้และไม่เกินกำลังความสามารถของตน อยากให้ทุกคนมีจิตใจสะอาดให้ทานด้วยความเต็มใจโดยไม่นึกเสียดายภายหลัง

๖.๖ อยากให้ผู้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาออกไปชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาในสถาบันต่าง ๆ และองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องในแนวทางเดียวกัน

บทที่ ๕

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องศึกษากาไรให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักคำสอนเรื่องทานในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษากาไรให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย โดยทำการศึกษาจากข้าราชการในจังหวัดเลย จำนวน ๕๐ คน อุบาสกในจังหวัดเลย จำนวน ๑๐๐ คน และอุบาสิกาในจังหวัดเลย จำนวน ๑๐๐ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การให้ทานของข้าราชการ

ความคิดเห็นของข้าราชการส่วนมากมีอายุอยู่ในระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ ส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ การศึกษาแผนกสามัญศึกษา ระดับการศึกษาส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐ การศึกษาแผนกปริยัติธรรม ส่วนมากไม่จบระดับชั้นใดเลย คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ รองลงมาคือจบระดับมัธยมศึกษา ธรรมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ การบรรพชาเป็นสามเณร ส่วนมากไม่เคย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ส่วนมากไม่เคยอุปสมบท คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ อาชีพเป็นข้าราชการ

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานนั้น ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการให้ทานที่ตนได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด ร้อยละ ๑๒.๐ เหตุผลที่ให้ทานเพราะต้องการบำเพ็ญบุญ ร้อยละ ๔๖.๐ รองลงมาคือให้เพราะความศรัทธา ร้อยละ ๓๖.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุดคือสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) ร้อยละ ๘๒.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณร ร้อยละ ๑๒.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ ร้อยละ ๑๒.๐ รองลงมาคือให้แก่เจ้ากรรมนายเวร ร้อยละ ๒๐.๐ อธิษฐานทานเพื่อให้สมความปรารถนา ร้อยละ ๕๔.๐ รองลงมาคือให้ถึงพระนิพพาน ร้อยละ ๒๐.๐ การให้ทานตามโอกาส ร้อยละ ๖๘.๐ รองลงมาคือให้ทุกวันพระ ร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ทั้ง ๑๐ รายการ พบว่า การให้ทานที่ได้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด เคยให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา

เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๔ รองลงมาคือประเภทดอกไม้ กล้วยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้ ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๒๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๑ จัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทาน ทั้ง ๒๐ รายการ พบว่า ให้เพราะเห็นว่าการให้ ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓.๒๔ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๐ อยู่ในระดับมาก นอกนั้นจัดอยู่ในระดับมากบ้าง ปานกลางบ้าง น้อยบ้าง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๒๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน ทั้ง ๑๗ รายการนั้น พบว่า ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๑ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้ของที่เหลือ บริสุทธิ์ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔ อยู่ในระดับมาก นอกนั้นจัดอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๗ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๗๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๔๖

สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ ควรเน้นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับด้านจิตใจให้มาก ๆ หรือเท่า ๆ กับเรื่องวัตถุ คำถามควรมีให้เลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ ควรเน้นการให้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การให้ทานไม่ควรระบุตัวผู้รับ การให้ทานแก่ผู้ที่ด้อยกว่าตนถือเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การทำบุญให้ทานควรเริ่มต้นที่ศรัทธา และควรให้ทานบ่อย ๆ จิตใจจะได้สงบ

๕.๑.๒ การให้ทานของอุบาสก

อุบาสกผู้ให้ทานส่วนมากมีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ ส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ การศึกษาแผนกปริยัติธรรม ส่วนมากไม่จบระดับชั้นใดเลย คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ รองลงมาคือจบระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ การบรรพชาเป็นสามเณร ส่วนมากไม่เคย คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ ส่วนมากไม่เคยอุปสมบท คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐ อาชีพส่วนมากจะประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานนั้น ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการให้ทานได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ ที่คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ เหตุผลที่ให้ทานสูงสุดคือให้เพราะความศรัทธา ร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ ร้อยละ ๓๒.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุด

คือสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) ร้อยละ ๘๕.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณร ร้อยละ ๖๓.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ ร้อยละ ๕๒.๐ รองลงมาคือให้แก่เจ้ากรรมนายเวร ร้อยละ ๓๓.๐ อธิษฐานทานเพื่อให้สมความปรารถนา ร้อยละ ๖๕.๐ รองลงมาคือให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง ร้อยละ ๑๑.๐ การให้ทานตามโอกาส ร้อยละ ๘๒.๐ รองลงมาคือให้ทุกวันพระ ร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ทั้ง ๑๐ รายการ พบว่า การให้ทานที่ได้ปฏิบัติในระดับมากคือ เคยให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๖๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๔ รองลงมาคือประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอดไฟฟ้า และไฟฉาย ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๓๐ จัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๖๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๒ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานทั้ง ๒๐ รายการ พบว่า ให้เพราะคิดว่าการให้ เป็นสิ่งที่ดี ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๖ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้เพราะ เห็นว่าการให้ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๘ และให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกัน จัดอยู่ในระดับมาก นอกนั้นส่วนมากจะจัดอยู่ในระดับมากและปานกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๒๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๓

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน ทั้ง ๑๗ รายการนั้น พบว่า ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๘ อยู่ในระดับมาก นอกนั้น จัดอยู่ในระดับมากและปานกลางเกือบทุกรายการ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๗ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๓

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ ควรแจกแบบสอบถามให้แก่บุคคลหลากหลายสาขาวิชาชีพ เพื่อจะได้รับข้อมูลที่แตกต่างกัน ควรแจกแบบสอบถามให้นักเรียนนิสิตนักศึกษาเพื่อจะได้นำข้อมูลมาศึกษาเปรียบเทียบ การให้ทานถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นมงคลสำหรับชีวิต ทำให้จิตใจสบาย การทำบุญทำทานจะให้ได้บุญมากขึ้นอยู่กับจิตใจ การให้ทานทุกรูปแบบเป็นการทำความดีทั้งนั้น อย่างน้อยได้ชื่อว่าเป็นคนดี มีเมตตา กรุณา

๕.๑.๓ การให้ทานของอุบาสิก

อุบาสิกผู้ให้ทานส่วนมากมีอายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ รองลงมาคืออายุต่ำกว่า ๓๐ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ ส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐ การศึกษาแผนกปริยัติธรรม ส่วนมากไม่จบระดับชั้นใดเลย คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ รองลงมาคือจบระดับนักธรรมธรรมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ อาชีพส่วนมากจะเป็นลูกจ้างของรัฐและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานนั้น ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการที่ตนได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐ ที่คิดว่าธรรมทานสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐ เหตุผลที่ให้ทานสูงสุดคือให้เพราะความศรัทธา ร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ ร้อยละ ๓๔.๐ คิดว่าการให้ทานที่ได้รับอานิสงส์มากที่สุดคือสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) ร้อยละ ๘๒.๐ ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณร ร้อยละ ๖๖.๐ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย บรรพบุรุษ ร้อยละ ๕๔.๐ รองลงมาคือให้แก่เจ้ากรรมนายเวร ร้อยละ ๓๗.๐ อธิษฐานทานเพื่อให้สมความปรารถนา ร้อยละ ๖๔.๐ รองลงมาคือให้ถึงนิพพาน ร้อยละ ๖๖.๐ การให้ทานตามโอกาส ร้อยละ ๘๗.๐ รองลงมาคือให้ทุกวันพระ ร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ทั้ง ๑๐ รายการ พบว่า การให้ทานที่ได้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด เคยให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๗๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๖ รองลงมาคือประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้หอม น้ำอบน้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๒๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๒๐ จัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๖๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานทั้ง ๒๐ รายการ พบว่า ให้เมื่อมีโอกาส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๕ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้เพราะเห็นว่าการให้ทำให้จิตใจสดชื่น ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๑๑ จัดอยู่ในระดับมาก นอกนั้นส่วนมากจะจัดอยู่ในระดับมากบ้าง ปานกลางบ้าง น้อยบ้าง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๒๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน ทั้ง ๑๗ รายการนั้น พบว่า ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๓๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๖ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส ด้วยค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๔ อยู่ในระดับมาก นอกนั้นจัด

อยู่ในระดับมากและปานกลางเกือบทุกรายการ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๗ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒

สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ การให้ทานเป็นสิ่งที่ดีงาม ควรให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการหรือจำเป็นสำหรับผู้รับและควรให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้ด้วยความเต็มใจไม่นึกเสียขายในภายหลัง

๕.๒ อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์จากการวิจัยครั้งนี้ มีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการให้ทานที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนาต่อไป และสามารถปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีของผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาในถิ่นอื่นๆ ต่อไป

ผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานนั้น ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการให้ทานได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ แสดงว่าการให้ทานด้วยอามิสหรือวัตถุทานนั้นให้ได้ง่าย หาได้ง่าย เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ชาวบ้านคำนึงถึงว่าตนเองจะได้รับผลนั้น แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า การให้ธรรมทานสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐ แต่เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้มุ่งเน้นที่ประเด็นนี้จึงไม่ได้ศึกษาต่อไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ทานที่ได้านิสงส์มากที่สุด คือ การให้สังฆทาน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ แสดงว่า ชาวพุทธในจังหวัดเลยมีความเข้าใจในหลักการให้ทานในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของทานในพระพุทธศาสนาของพระมหาชนแสวงมิมี่ว่า ก่อนให้มีจิตยินดี กำลังให้มีจิตเต็มใส ครั้นให้แล้วย่อมปลื้มใจ อานิสงส์ที่ได้คือนำสุมาให้มีอารมณ์เลิศ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ เป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนาและเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล

๒. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน ด้านการให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ทั้ง ๑๐ รายการ พบว่า การให้ทานที่ได้ปฏิบัติ คือ ให้ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม อยู่ในระดับมาก แสดงว่า วัตถุทานเหล่านี้หาได้ในชีวิตประจำวันของชาวจังหวัดเลย จึงถือว่าการให้ปัจจัย ๔ คือ อาหารเลี้ยงชีพ เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง ๑๐ รายการแล้ว ค่าความคิดเห็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นด้านการให้ทานที่นอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ทั้ง ๑๖ รายการ พบว่า มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย แสดงว่า ของที่ให้นั้นเป็นของต้องมีค่าใช้จ่ายมากเกินกำลังที่จะ

กระทำได้ง่าย และไม่ทราบถึงความต้องการของผู้รับด้วย เนื่องจากพระภิกษุทางพระพุทธศาสนา นั้นไม่อาจขอจากชาวบ้านได้ ในผลการวิจัยข้อนี้ ก็สอดคล้องกับวิจัยของพระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิณฺโญจิตร) ที่เปรียบเทียบให้เห็นว่า วัตถุ ๑๐ ประการนั้น ยังเป็นวัตถุทานที่สำคัญตั้งแต่ครั้ง พุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

๓. ผลจากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานนั้น การให้ทานแล้ว ทำให้จิตใจเบิกบาน อยู่ในระดับมาก แสดงว่า การให้ทานยังเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำบุญของ ชาวพุทธจังหวัดเลย และเป็นความมุ่งมั่นที่จะได้รับผลตอบแทนในภพหน้า และคาดหวังว่า ผลแห่ง ทานนั้นจะไปถึงบุคคลที่ตนรักซึ่งล่วงลับไปแล้ว เป็นเหมือนการไม่ทอดทิ้งบุคคลเหล่านั้น ใน ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสง่า ไชยวงศ์ เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เรื่องทานใน พระพุทธศาสนาที่ว่า แรงจูงใจในการให้ทานนั้นเป็นแรงกระตุ้นทางจิต คือความมุ่งหวังพัฒนาจิตใจ ให้ผ่องใสงดงามในกุศล และบางอย่างก็แสดงแรงกระตุ้นจากภายนอก จากสังคม เช่น ประสบเหตุจึง ให้ หรือเห็นผู้ที่ทุกข์ยากกว่าตนจึงให้ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงทายกจะให้ทานด้วยเหตุผลใดก็ตาม จะ หวังอานิสงส์คือความสุขแก่ตน หรือกิเลสในใจ

๔. ผลจากการวิจัยพบว่า ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทาน ทั้ง ๑๗ รายการนั้น พบว่า ชาวพุทธในจังหวัดเลยเวลาให้แล้วให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ให้ ด้วยความศรัทธา เลื่อมใส อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงว่า คนในจังหวัดเลยมีความเข้าใจเกี่ยวกับการ ทำบุญ ทำทาน และมีความเชื่อเรื่องกรรม ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่รับราชการ หรืออุบาสกอุบาสิกา ก็มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเลื่อมใสศรัทธาพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า จึง ให้ทาน โดยไม่ได้คิดเคลือบแคลงสงสัยใดๆ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องศึกษาเปรียบเทียบ ตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตอปฏิภักกับการปฏิบัติจริงในลำพูนผลจากการศึกษาที่ผู้ให้ทานเป็น ผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา ในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน ทั้งข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา ต่างมีความเห็นว่า ทานที่คิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ) ทานที่คิดว่าสำคัญที่สุด ต่าง ก็มีความเห็นเหมือนกันว่าคือธรรมทาน เหตุผลในการให้ทาน ข้าราชการ เห็นว่า ให้เพราะต้องการ บำเพ็ญบุญ ขณะที่อุบาสกและอุบาสิกา เห็นว่า ให้เพราะความศรัทธา การให้ทานที่ได้รับอานิสงส์ มากที่สุด ทั้งข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา เห็นว่า สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ) ให้ทาน แก่ใครมากที่สุด ทั้งข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา มีความเห็นว่า ให้แก่พระภิกษุ สามเณร การ ทำบุญให้ทานได้อุทิศส่วนกุศลให้ใครมากที่สุด ต่างก็มีความเห็นเหมือนกันว่า ให้ผู้ตาย บรรพบุรุษ การให้ทานได้อธิษฐานขอไฉนมากที่สุด ต่างก็มีความเห็นเหมือนกันว่า เพื่อให้สมความปรารถนา

และในการให้ทาน ต่างก็มีความเห็นเหมือนกันว่า ให้ตามโอกาส การปฏิบัติในการให้ทาน ประเภท ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ทั้ง ๑๐ รายการ พบว่า ข้าราชการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ๒.๘๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ อุบาสกมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๖๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๒ และอุบาสิกาก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๖๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๔ จะต่างกันเพียงค่าเฉลี่ยเท่านั้น ส่วนการให้ทานที่ นอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ประการนั้น ทั้งข้าราชการ อุบาสก และอุบาสิกา มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับน้อยเหมือนกัน แรงจูงใจในการให้ทาน ทั้ง ๒๐ รายการ พบว่า ข้าราชการมีความคิดเห็นอยู่ ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ อุบาสกมีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ และอุบาสิกาก็มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒ ส่วนลักษณะในการให้ทาน ทั้ง ๑๗ รายการ พบว่า ข้าราชการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๗๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๖ และอุบาสกก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๓ ขณะที่อุบาสิกามีความคิดเห็นที่ต่าง จากทั้งสองคือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) นำเสนอผลการวิจัยนี้ให้กับสำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดเลยเพื่อหาแนวทาง ในการทำบุญที่เหมาะสมให้กับประชาชนในจังหวัดเลย
- ๒) ใช้เป็นหลักแก้ปัญหาด้านการให้ทานที่ไม่ถูกต้องในทุก ๆ ด้าน
- ๓) ในฐานะชาวพุทธ ควรสนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และควรปฏิบัติ หน้าที่ชาวพุทธในฐานะพุทธบริษัท เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระพุทธศาสนาต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

- ๑) ควรศึกษาเปรียบเทียบการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลยกับการให้ทานของ ชาวพุทธในจังหวัดอื่น ๆ
- ๒) ควรศึกษาวิเคราะห์ทั้งอามิสทานและธรรมทาน และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยทาน
- ๓) ควรศึกษาเรื่องทานในฐานะเป็นสิ่งที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญในบุญกิริยาวัตถุ ใน แง่มุมต่าง ๆ

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

๑. พระไตรปิฎก

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๒. อรรถกถา

มหามกุฏราชวิทยาลัย. มงคลัตถที่ปนี ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๓. หนังสือทั่วไป

กองตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. อธิบายบาลีไวยากรณ์ (นามกิตก์และกิริยากิตก์). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. สารานุกรมพระพุทธศาสนา. รวบรวมโดย สุชาวี พลอยชุม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

๔. วิทยานิพนธ์

พระครูไพศาลธรรมานุกิจ. “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระมหาเชน แสงวมีม. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของท่านในพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาสง่า ไชยวงศ์. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ทาน” ในพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.
สมศักดิ์ มาลาวิลาศ. “สภาพการปฏิบัติงานของครูในขณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนา
ชนบท ระดับตำบล”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตม. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๘.

ภาคผนวก

แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง
ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธในจังหวัดเลย

แบบสอบถามการวิจัยนี้ เป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปวิเคราะห์เพื่อการศึกษาเท่านั้น การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งก็เพื่อจรรโลงพระพุทธรูปที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่าน ได้ตอบคำถามหรือกรอกข้อมูลตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับข้าราชการ อุบาสกและอุบาสิกาแบ่งออกเป็น ๖ ตอน คือ

ตอนที่ ๑	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ ๒	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน
ตอนที่ ๓	การปฏิบัติในการให้ทาน
ตอนที่ ๔	แรงจูงใจในการให้ทาน
ตอนที่ ๕	ลักษณะในการให้ทาน
ตอนที่ ๖	ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ขอเจริญพร

(พระลือชัย อินุทยโส)

นักศึกษา สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความตามความเป็นจริง

๑. ท่านเป็นผู้ให้ทานอยู่ในอำเภอ.....

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๓๐ ปี	☐ ๓๐ - ๔๐ ปี
☐ ๔๑ - ๕๐ ปี	☐ ๕๑ - ๖๐ ปี
☐ ๖๑ ปีขึ้นไป	

๓. เพศ

☐ เพศชาย	☐ เพศหญิง (ข้อ ๕,๖ ไม่ต้องตอบ)

๔. การศึกษา

๔.๑ การศึกษาแผนกสามัญศึกษา

☐ ระดับประถมศึกษา	☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ ระดับปริญญาตรี
☐ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๔.๒ การศึกษาแผนกปริยัติธรรม (นักธรรม, ธรรมศึกษา, บาลี)

☐ ไม่จบชั้นใดเลย
☐ นักธรรม, ธรรมศึกษา (ตรี โท เอก)
☐ เปรียญธรรม (ระบุชั้น.....)

๕. การบรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา

[ ] เคยบรรพชาเป็นสามเณร
[ ] ไม่เคยบรรพชาเป็นสามเณร

๖. การอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

[ ] เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ
[ ] ไม่เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

๗. อาชีพ

☐ ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ	☐ ลูกจ้างของรัฐ, ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ
☐ พนักงานบริษัท	☐ ธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย)
☐ กสิกรรม (ทำไร่, ทำนา)	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

ตอนที่ ๒   **ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

๑. ทานข้อใดที่ท่านคิดว่าได้ปฏิบัติมากที่สุด

๑.๑ ( ) อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ)

๑.๒ ( ) ธรรมทาน (ให้คำแนะนำ คำสอน ความรู้)

เพราะเหตุใด .....

๒. ท่านคิดว่า ทานข้อใดสำคัญมากที่สุด

๒.๑ ( ) อามิสทาน

๒.๒ ( ) ธรรมทาน

เพราะเหตุใด .....

๓. ในการให้อามิสทาน ท่านให้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

๓.๑ ( ) ให้เพราะความศรัทธา

๓.๒ ( ) ให้เพราะอนุเคราะห์

๓.๓ ( ) ให้เพราะต้องการบำเพ็ญบุญ

๓.๔ ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๔. ท่านคิดว่า การให้ทานข้อใด ได้รับอานิสงส์มากที่สุด

๔.๑ ( ) ปาฏิบุคคลิกทาน (การให้โดยเจาะจงผู้รับ)

๔.๒ ( ) สังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ)

เพราะเหตุใด .....

๕. ท่านให้ทานแก่ใครมากที่สุด

๕.๑ ( ) พระภิกษุ สามเณร

๕.๒ ( ) ประชาชน ขาก วณิพก

๕.๓ ( ) สัตว์เดรัจฉาน

เพราะเหตุใด

๖. การทำบุญให้ทาน ท่านอุทิศส่วนกุศลให้ใครมากที่สุด

๖.๑ ( ) ผู้ตาย บรรพบุรุษ

๖.๒ ( ) เทพบุตร เทพธิดา

๖.๓ ( ) เจ้ากรรมนายเวร

๖.๔ ( ) ถวายไว้ภายนอกหน้า (ให้แก่ตนเอง)

๖.๕ ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

เพราะเหตุใด

๗. การให้ทาน ท่านอธิษฐานข้อใดมากที่สุด

๗.๑ ( ) ให้ถึงพระนิพพาน

๗.๒ ( ) ให้เข้าถึงสวรรค์

๗.๓ ( ) ให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง

๗.๔ ( ) ให้สมความปรารถนา

๗.๕ ( ) ไม่อธิษฐานอะไรเลย

๗.๖ ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

๘. การให้ทานของท่าน

- ๘.๑ ( ) ตามโอกาส
- ๘.๒ ( ) ทุกวันพระ
- ๘.๓ ( ) เดือนละครั้ง
- ๘.๔ ( ) ปีละครั้ง
- ๘.๕ ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการกระทำหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ท่านเคยให้ทานวัตถุ ๑๐ ประการ ต่อไปนี้					
๑. ประเภทอาหาร ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และขนม	.....	.....	.....	.....	.....
๒. ประเภทเครื่องคั้น น้ำเปล่า น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเนยใส	.....	.....	.....	.....	.....
๓. ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ผ้า ผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า จีวร สบง ผ้าอาบน้ำ	.....	.....	.....	.....	.....
๔. ประเภทยานพาหนะ รถ เรือ คามหาม รongเท้า ช้าง ม้า วัว ควาย	.....	.....	.....	.....	.....
๕. ประเภทที่พักอาศัย บ้าน อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลา โถ๊ะ ตั้ง ม้านั่ง และเก้าอี้	.....	.....	.....	.....	.....
๖. ประเภทดอกไม้ของหอม รูปหอม ดอกไม้หอม น้ำอบ น้ำหอม แป้ง สบู่ และครีม	.....	.....	.....	.....	.....

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
๗. ประเภทเครื่องถูบไล้ ประดับตกแต่ง เครื่องข้อมเครื่องสำอาง และธงทิว	.....	.....	.....	.....	.....
๘. ประเภทที่นอน เคียง คั่ง เตื่อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องปูลาด	.....	.....	.....	.....	.....
๙. ประเภทดอกไม้ มาลัยดอกไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ใบ และดอกไม้	.....	.....	.....	.....	.....
๑๐. ประเภทประทีป รูป เทียน โคมไฟ หลอดไฟฟ้า และไฟฉาย	.....	.....	.....	.....	.....

ตารางตอนที่ ๓ (ตอน ๒)

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ท่านเคยให้ทานที่นอกเหนือจากทานวัตถุ ๑๐ ประการ					
๑. สร้างสะพาน	.....	.....	.....	.....	.....
๒. สร้างบ่อน้ำ	.....	.....	.....	.....	.....
๓. สร้างถนนหนทาง	.....	.....	.....	.....	.....
๔. สร้างโรงครัวโรงฉันข้าว	.....	.....	.....	.....	.....
๕. สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม	.....	.....	.....	.....	.....
๖. โต้ะหมุงบูชา	.....	.....	.....	.....	.....

ตารางตอนที่ ๓ (ตอน ๒) (ต่อ)

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
๓. ธรรมาสน์ อาสนะ	.....	.....	.....	.....	.....
๔. บาตร	.....	.....	.....	.....	.....
๕. ศาลปัยตร	.....	.....	.....	.....	.....
๑๐. ร่ม	.....	.....	.....	.....	.....
๑๑. ไม้แขวนผ้า	.....	.....	.....	.....	.....
๑๒. ค้าย เข็มเย็บผ้า	.....	.....	.....	.....	.....
๑๓. จอบ มีด เสียม	.....	.....	.....	.....	.....
๑๔. หนังสือ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๕. ระฆัง	.....	.....	.....	.....	.....
๑๖. กรด	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำหรือความคิดเห็นของท่าน
มากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
๑. ให้เมื่อมีโอกาส	.....	.....	.....	.....	.....
๒. ให้เพราะกลัวถูกติเตียน	.....	.....	.....	.....	.....
๓. ให้เพราะตอบแทนบุญคุณ	.....	.....	.....	.....	.....
๔. ให้เพราะหวังผลตอบแทน	.....	.....	.....	.....	.....
๕. ให้เพราะคิดว่าการให้เป็นสิ่งที่ดี	.....	.....	.....	.....	.....
๖. ให้เพราะคิดว่าตนเองมีมากพอแล้ว	.....	.....	.....	.....	.....
๗. ให้เพราะต้องการเกียรติยศชื่อเสียง	.....	.....	.....	.....	.....
๘. ให้เพราะกำจัดความตระหนี่	.....	.....	.....	.....	.....
๙. ให้เพราะความชอบพอกัน	.....	.....	.....	.....	.....
๑๐. ให้เพราะประชดผู้ที่ตนไม่ชอบ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๑. ให้โดยไม่มีเหตุผล	.....	.....	.....	.....	.....
๑๒. ให้เพราะความกลัวว่าจะไม่ได้ไปสวรรค์	.....	.....	.....	.....	.....
๑๓. ให้เพราะหวังความสุขสบายในชาติหน้า	.....	.....	.....	.....	.....
๑๔. ให้เพราะเห็นผู้อื่นให้	.....	.....	.....	.....	.....
๑๕. ให้ตามวงศ์ตระกูลที่เคยปฏิบัติมาก่อน	.....	.....	.....	.....	.....
๑๖. ให้เพราะเห็นว่าทำให้ทำให้จิตใจสดชื่น	.....	.....	.....	.....	.....
๑๗. ให้เพื่อต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
๑๘. ให้เพราะต้องการบูชาคุณ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๙. ให้เพราะต้องการอนุเคราะห์	.....	.....	.....	.....	.....
๒๐. ให้เพราะลดความตระหนี่	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
๑. ให้ความเคารพ	.....	.....	.....	.....	.....
๒. ให้ความอ่อนน้อม	.....	.....	.....	.....	.....
๓. ให้ด้วยมือตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
๔. ให้ของที่สะอาด บริสุทธิ์	.....	.....	.....	.....	.....
๕. ให้เพราะเห็นผลที่จะเกิดขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
๖. ให้ความบริสุทธิ์ เลื่อมใส	.....	.....	.....	.....	.....
๗. ให้ตามโอกาสที่จะอำนวย	.....	.....	.....	.....	.....
๘. ให้ความบริสุทธิ์ใจ	.....	.....	.....	.....	.....
๙. ให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น	.....	.....	.....	.....	.....
๑๐. ให้โดยเจาะจงผู้รับ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๑. ให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๒. ให้โดยการจัดเตรียมสิ่งของด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
๑๓. ให้ความช่วยเหลือของสำเร็จรูป (ชุดสังฆทาน)	.....	.....	.....	.....	.....
๑๔. ให้โดยชักชวนผู้อื่นร่วมให้ด้วย	.....	.....	.....	.....	.....
๑๕. ให้โดยไม่ชักชวนผู้อื่นร่วมด้วย	.....	.....	.....	.....	.....
๑๖. ให้แล้วรู้สึกเสียดายของ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๗. เห็นผู้อื่นให้แล้วร่วมอนุโมทนา	.....	.....	.....	.....	.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระลือชัย ฉายา อินทโยโส นามสกุล นราทอง
ชาติกาล : ๒๐ มิถุนายน ๒๕๐๘
ชาติภูมิ : ๑๒๖ หมู่ ๖ ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดหลายแก้ว ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน

วุฒิการศึกษา :

พ.ศ. ๒๕๔๑ จบมัธยมศึกษาชั้นเอก วัดพระเจ้านครหลวง อำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน
พ.ศ. ๒๕๔๓ จบระดับปริญญาตรี พธ.บ. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
พ.ศ. ๒๕๔๗ เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย

ประวัติการทำงาน :

พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดหลายแก้ว ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน
พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นรักษาการครูใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดพระเจ้านครหลวง ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน
พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นครูใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดพระเจ้านครหลวง ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน